

Оиз ибни Абдуллоҳ ал-Қарнӣ

ХУШБАХТТАРИН ЗАН ДАР ОЛАМ

Душанбе – 2009

ББК 86.38+66.74 (2точик)
О -38

Бунёди ҷамъиятии
«ВАСАТИЯТ»
тақдим мекунад

Китобе, ки шумо дар даст доред, «Хушбахттарин зан дар олам» ном дошта, ба қалами доктор Оиз ибни Абдуллоҳ ал-Қарнӣ – олим ва адиби шаҳри муосири ҷаҳони ислом тааллуқ дорад ва барои бонувон ва хоҳарони тоҷики мо хеле судманду ҷолиб аст. Умед аст, ки алоқамандон аз хондани ин китоб баҳраи хубе бигиранд. Шоёни зикр аст, ки китоби мазкур яке аз китобҳои, ки солҳои 2006-2007 аз ҷама бештар харидор дошт ва бо теъдоди 2 000 000 адад дар давлатҳои араб фурӯхта шуд. Ҳамин тарҷумаи суфта ва равони он ба забони тоҷикӣ барои мутахассисон ва доираи васеи хонандагон, махсусан бонувони кишвар пешниҳод мегардад.

<i>Номи китоб:</i>	ХУШБАХТТАРИН ЗАН ДАР ОЛАМ
<i>Муаллиф:</i>	Оиз ибни Абдуллоҳ ал-Қарнӣ
<i>Тарҷума ва таҳияи :</i>	Муҳаммадиқболи Садриддин
<i>Муҳаррири масъул:</i>	Файзулло Бобоев
<i>Муҳаррири матни тоҷикӣ :</i>	Файзуллоҳи Аҳё
<i>Муқоисаи матн бо асли арабӣ:</i>	Абдулҳанони Абдурахмон
<i>Тарроҳ:</i>	Фаридуллоҳи Исматуллоҳ
<i>Ҳуруфчин:</i>	Меҳробони Раҳимбек
<i>Матбаа:</i>	ЧДММ «Сифат-Офсет»
<i>Таърихи чоп:</i>	12.12. 2009
<i>Теъдод:</i>	500 нусха

ISBN 978-99947-733-8-1

Пешгуфтори мутарчими китоб

Бисёр хушнуд аз он ҳастам, ки тақдир барои ман тарҷума ва нашри китоби нависандаи мумтоз ва шаҳири ҷаҳони ислом, доктор Оиз ал-Қарнӣ «Асъаду имраатин фй-л-олам» (Хушбахттарин зан дар олам)-ро ба забони тоҷикӣ муяссар гардонид.

Мавзӯҳои интиҳобкардаи муаллиф бештар хусусияти панду ахлоқӣ ва аҳамияти тарбиявӣ доранд, ки ин ҷиҳат мӯҳтавои ин китобро бо ганҷинаи осори гаронбаҳои бузургони назми форсу тоҷик тавъам сохтааст. Аз ин сабаб мо тасмим гирифтем, ки зимни таҳияи тарҷумаи китоб барои дилчаспу хушзавқ омадани мавзӯҳо дар поёни ҳар мавзӯ мутобиқи мазмуну мундариҷаи он намунаҳои шеърӣ аз осори намояндагони фарҳанги миллии форсу тоҷик замима намоем. Хушбахтона вақте як-ду мавзӯи интиҳобшударо ҳамчун намуна ба муаллифи мӯҳтарам доктор Оиз ал-Қарнӣ пешниҳод намудем, бисёр писандашон омад ва барои такмили он иҷозати расмӣ доданд.

Бояд гуфт, ки Оиз ал-Қарнӣ дар ин китоби худ ба баррасии мавзӯе таваҷҷӯҳ зоҳир намудааст, ки метавон онро интиҳоби оӣ дар матни фарҳанги ҷаҳони муосир маънидод кард. Зеро Зан-Модар дар ҷаҳони ҳастӣ ва дар тамоми фарҳангу тамаддунҳо нақши созанда, тарбиятгар, омӯзандаи мушфиқу меҳрубонро таҷассум мекунад.

Бешак, тарбияти мукамал гирифтани ва ҳамвора баланд бардоштани сатҳи дониш ва маърифатнокии Зан-Модар мӯҷиби ба вучуд омадани насли солим ва рушди маънавият, назму тартиб ва тараққию пешрафти илму техника мегардад. Дуруст ҳал гардидани масъалаҳои зикршуда худ нишондиҳандаи ба вучуд омадани як ҷомеаи комилан солим, бомаърифат, амну ором ва дур аз ҳар гуна қаврию фасодҳо мебошад. Шоир ва мута-

---

факкири олами ислом, аллома Иқболи Лохурӣ устуворӣ
ва назму тартиб, ободонӣ ва амну оромии ҷаҳони ҳастӣ
ва тарбияву таълими насли башариро ба Зан-Модар сахт
вобаста дониста, бо забони назм онро дар эҷодиёташ
чунин баён кардааст:

*Ҷаҳонро муҳкамӣ аз уммаҳот аст,
Ниҳоди-шон амини коинот аст.
Агар ин нуктаро қавме надонад,
Низоми кору бораи бесубот аст.*

*****

*Зи шоми мо бурун овар саҳарро,
Ба Қуръон боз хон аҳли назарро.
Ту медонӣ, ки сӯзи қиръати ту,
Дигаргун кард тақдири Умарро.*

Баррасӣ ва пазируфтани тарҷумаи ин китобро ба муҳокимаи алоқамандон ва дӯстдорони фарҳанги миллии ва исломӣ ҳавола намуда, таманнои онро дорем, ки кӯшишу заҳматҳои хоксоронаи ману ҳамкоронам дар ғановати фазои маънавии кишвари соҳибистиклоламон ҳамчун иқдоми неқӯ пазируфта шавад ва барои хонандаи гиромии ин китоб шавқу рағбати хондан ва ибрат гирифтан аз панду андарзҳои ганҷи пурбаҳои ниёгонамонро насиб гардонад.

Муҳаммадиқболи Садриддин

Шиносой бо муаллифи китоб

1. Оиз ибни Абдуллоҳ ибни Оиз Оли Мачдуъ ал-Қарнӣ.
2. Соли таваллудаш – 1379 ҳичрии қамарӣ.
3. Дорандаи шаҳодатномаи факултети усули дини Донишгоҳи исломии Имом Муҳаммад ибни Саъуд.
4. Барои соҳиб шудан ба унвони «Магистр» китоби «Ал-бидъату ва асаруҳо фӣ-д-диroyати ва-р-ривояти»-ро соли 1408 ҳичрии қамарӣ таълиф намудааст.
5. Дар соли 1422 ҳичрии қамарӣ китоби «Ал-мафҳаму ли мо ашкала мин талхиси «Саҳеҳу-л Муслим» ли-л-Қуртубӣ»-ро таҳқиқ намуда, сазовори унвони докторӣ гаштааст.
6. Беш аз ҳаштсад фитта ва CD-ҳои ӯ дар мавзӯҳои мухталиф сабт ва паҳн карда шудааст.
7. Дар мавзӯи тафсир, ҳадис, фикҳ, адаб ва сират чандин китобҳо ба таъбъ расонидааст. Маҷмӯи китобҳои нашркардааш беш аз чихил китобро дарбар мегирад.
8. Дар даҳҳо ҳамоишҳои илмӣ, ҷамъомаду вохӯриҳо, аз ҷумла гирдиҷамоии ҷавонони мусулмони араб дар Амрико суҳанронӣ намудааст.

Андеша ва дархости муаллиф аз хонанда

Доктор Оиз ал-Қарнӣ дар китоби худ «Асъаду имраатин фӣ-л-олам» ба хонандагон ва алоқамандонаш муроҷиат карда гуфтааст:

Хонандаи гиромӣ!

Ин китоб номаи пурмасъулиятест аз самими қалби пурмуҳаббати муаллиф барои тамоми занҳо, хусусан модарон ва хоҳарони мусулмон. Ин китоб номаи пурмӯҳтавоест, ки ақл онро пазируфта ва шариати исломӣ онро роҳнамоӣ кардааст. Бешак, ин нома ҳар як зани мӯъмин ва фозилро ба оғоз намудани зиндагии беҳтару босаодат фаро меҳонад. Ба сӯйи зиндагӣ меҳонад, ки пур аз орзуву ҳавасҳои нек асту осудахотирию оромиро кафолат медиҳад. Ба сӯйи зиндагӣ меҳонад, ки саросар қаноату яқин, виқору ҳаё, ифтихору комёбӣ, муҳаббат уфат ва унсирӣ бо зикру ёди Худои меҳрубон мебошад. Ва агар ин китоб бо диққат ва андешаи амиқ мутолиа шавад ва бо иродаи устувор амалӣ гардад, шояд орзуву муроди ман таҳаққуқ пазирад ва чомаи амал пӯшад. Аз ин ҷиҳат шояд ин китоб роҳи ҳалли бисёре аз мушкилоту гирифториҳои чомаи имрӯзаро нишон диҳад ва барои пайдо кардани ҷавоби дурусти он мусоидат намояд.

Доктор Оиш ал-Қарнӣ

Ҳадя

– Ба ҳар зани мусулмоне, ки ба парвардигории Аллоҳ Таъоло, ба пайравии дини мубини Ислом ва ба паёмбарии Муҳаммад (с) розӣ ва хушнуд аст;

– Ба ҳар ҷавондухтаре, ки роҳи ростро мепаёмояд ва рисолати ростиро интиҳоб кардааст ва растагори роҳи орзу дорад;

– Ба ҳар тарбиятгаре, ки бо каломаш ҷиҳод мекунад ва қадру қимат ва шарафу иззаташро ҳифз намуда, дилу динашро пок медорад;

– Ба ҳар модаре, ки фарзандонашро дар рӯҳи парҳезкорӣ, худотарсӣ ва ахлоқи нек тарбият мекунад, дар пайравӣ аз суннати паёмбар (с) парвариш менамояд ва анҷом додани амалҳои нек ва писандидаро барояшон маҳбуб мегардонад.

– Ба ҳар зани мусулмоне, ки мушкilotи замона, нобасомониҳои рӯзгор, дурии маҳбуи ғамгусор ва хорию зиллати бешумор ғамгину маҳзунаш кардааст:

*Муҷда бароят хушхабар, эй модари хунинҷигар,
Ай хоҳари лаҳти ҷигар, эй духтари гулбарги тар.
Хушбахтии мову шумо, дар явми дин рӯзи ҷазо,
Мақбули Яздон гаштан аст, андеша мебояд туро.
Аввал, ки ҳаст он муддао, имону ихлос бар Худо.
Ҳам бар малоику русул, баъдан қутуб омад қабул,
Бар рӯзи охиру қадар, зиндашавӣ омад дигар,
Ҳафт рӯкни имон аст ин, роҳи яқин ислом гузин.
Хушбахтию хурсандиро доим намо ту ҷустуҷӯ,
Дар тоати Парвардигор, ҳам дар ризомандии ӯ.*

---

*Ба номи Худованди чонофарин,
Ҳакими сухан дар забон офарин.*

Муқаддимаи муаллиф

Сипос Худойро Парвардигори оламиён ва дуруду салом ба пайғамбари Худо, бар хонадону ёрон ва бар ҳар касе аз дӯстдоронаш бод. Ва аммо баъд:

Ин китобест, ки занонро даъват мекунад, то ба пайравӣ аз дини худ хушбахт шаванд, ба фазлу карами Худо фараҳманд гарданд ва ба он чи аз неъматҳо, ки дар онҳост, башорат ёбанд. Ба дурустӣ, хандаи орзуҳо, насими хоҳишҳо ва дурахши муждаҳо барои ҳар занест, ки дилаш танг, ташвишаш бисёр ва андӯҳаш зиёд гардидааст. Ин китобест, ки занро барои интизори кушоиш ва нигарони осонии баъд аз мушкилӣ будан нидо мекунад; ба ақли заки, қалби пок ва равони беолоишаш хитоб карда, ба ӯ меғӯяд: сабр кун, розию қонё бош, маъюсу навмед машав, некбин бош! Ҳамоно Худо бо туст, Худо туро басанда ва Худо туро кифояткунанда аст ва Ӯ соҳибу ниғаҳони туст.

Хоҳараки азизам! Ин китобро бихон, зеро дар он оятҳои муҳкам, ҳадисҳои ростин, суханони қатъӣ, қиссаҳои илҳомбахш, абёти муассир ва фикрҳои нишонрасу таҷрибаҳои дурустро хоҳӣ дарёфт. Ин навиштаҳоро бихон, то аз ту зарбаҳои шадиди ғаму андӯҳ ва фишорҳои тарсу нороҳатиро дур андозад. Ин девонро мутолиа кун, то дар пок сохтани хотиротат аз ҳаёлҳои аброгин ва анбӯҳи васвасаҳо ба ту ёрӣ расонад ва туро ба равзаҳои унсӯ офият ва бӯстонҳои хушбахтӣ, диёри имон, боғҳои фараҳу шодӣ ва бихишти барин роҳнамоӣ кунад. Бошад ки Худо туро ба фазлу карамаш дар ҳар ду олам хушбахт гардонад. Ҳамоно, Ӯ Кариму Бахшанда аст.

Ба ростӣ, ман ин китобро монанди хазинае сохтаам, ки зару зевари дурахшанда дорад ва ту бо он худро зебу зинат медиҳӣ. Дар он ҷилои хусн, дурахши ҷамол ва ҷилваи (ҷамоли) Ҳақ аст, ки аз ҷилои тилло ва ҷазобати нукра бартар аст. Ва фаслҳои ин китобро бо номи гулу зеварҳо, мисли: садбаргу гарданбанд, дурдонаву марҷон, марвориду гавҳар, ҳалқаю алмос, забарҷаду ёқут, дурдонаву лӯълӯъ, зумуррад ва тилло номгузорӣ кардам.

Чун ин китобро бо худ дошта бошӣ, пас туро ба ҳеҷ ороиши дунявӣ ва зинати беҳуда, худнамоиҳои сохтакорона ва мӯдҳои ночиз зарурат нест. Пас, худро ба ин зевар ораста намо, онро дар ҷашнҳои ҳаётият бипӯш, дар тӯйҳои арусию идҳои хурсандӣ ва мавсимҳои шодмонӣ шабҳои сурур худро бо он ороиш бидеҳ, то агар Худо хоста бошад, ту хушбахттарин зан дар ҷаҳон буда бошӣ!

*Эй хушбахттарин мардум, дар дину ҳам дар адаб,
Бе гавҳару бе марҷон, ҳам бе ёқуту заҳаб.
Балки бо тасбеҳотат ҳастӣ ту мӯждарасон,
Монанди субҳу хуриед, ба мисли абру борон.
Дар саҷдаву дар дуо саъю кӯшиши бинамо,
Зинат бароят гардон, тарсу ҳаёи Худо.
Аз гуноҳ дурӣ бичӯй, гарчанде ҳастӣ хушрӯй,
Бо ашкҳои надомат, рӯйи зебоят бишӯй.
Илму ҳикмат биомӯз, фазлу шараф биандӯз,
То ки бошӣ сарбаланд, ҳам имрӯзу ҳам он рӯз.
Ризои Парвардигор, бошад бароят шиор,
Ҳам ризои Паёмбар, мақсади асли шумор.
Эй модари меҳрубон, эй хоҳари дилу ҷон,
Насиҳат гар назирӣ, доим бошӣ дар амон.*

Дар ҳақиқат, роҳи хушбахтӣ дар сафои маърифати ту ва покии фаросатат ҷойгузин аст. Ва он бо хондани қиссаву романҳои ҳаёли, тамошои сериалҳои телевизионӣ ва филмҳои синамоӣ, ки хонандаро аз воқеият берун

мебараду аз олам дур меандозад, ҳосил намегардад. Ту, ба ростӣ, дар он ҳолат орзуҳои рангин ва мастии ҳаёлҳои дилфиребро пайдо мекуни, валекин самараи он, пастию фанои шахсият ва андӯҳи марговар аст. Балки он ҳолат аз ин ҳам хатарноктар, ба мисли қиссаҳои Агата Кристи аст, ки танҳо хиёнатӣ чиноят ва ғорату торочро меомӯзад. Ман силсилаи «Ғузидаи қиссаҳои беҳтарини олам»-ро мутолиа кардам, ки асарҳои тарҷумашудаи интиҳобӣ аз байни қиссаҳои дилфиребу ҷаззоб мебошанд, ки сазовори ҷоизаи Нобелӣ гардидаанд. Пас дар мӯҳтавои онҳо омехтагии зиёде бо ғалаткорӣ ва тундравӣ пайдо намудам. Бешубҳа, силсилаи «Ғузидаи қиссаҳои беҳтарини олам» аз мавқеи санъати қиссапардозӣ ва насрнависӣ, ба мисли романи «Пирамард ва баҳр»-и Эрнест Хемингуэй ва амсоли он, ки аз тасвири фаҳшу разолат худдорӣ намуда, раҳой аз бадбахтии пастравии одобу ахлоқро пазируфтаанд, намунаи романҳои беҳтаринанд.

Пас, ҳақ бар ҷониби ҳар зани некӯкор аст, ки мероси ривоятии некӯ, ба мисли китобҳои Тантовӣ, Кайлонӣ, Манфалутӣ, Рофеъӣ ва амсоли онҳоро мутолиа мекунад, ки тараннумгари покӣ ва замири зиндаанд. Зикри ин матлаб аз он буд, ки хостам китобам тоза аз олоишҳои аҷнабӣ, таъсири заҳри инҳироф ва ташнагии беҳирадӣ бошад. Пас ҷӣ микдор қурбониҳо дар мақолае ва куштаҳо дар романи васф шудааст, Худои Ниғаҳдоранда медонад.

Ба ҳар бобат ҳеҷ чизе беҳтару хубтар аз қиссаҳои Худо дар Китобаш, ғуфтаҳои пайғамбари Ў (с) дар сунн-наташ ва таърихи пуршарафи ҳулафо, олимони солеҳони барғузидааш нест. Пас мо ба баракати Худо нигоҳ мекунем. Ва ту зани хушбахтӣ, ки дорони дину ҳидоят ҳастӣ ва дар тасарруфи ту ақида ва мероси гаронбаҳост.

Доктор Оиш ал-Қарнӣ

Нигинҳо

Марҳабо! Хуш омадӣ, эй модар ва хоҳари намозхону рӯзадор, ибодаткунанда ва тарсанда аз Кирдигор; сатрдору шармдор, бовиқору нармгуфтор; таълимгиранда ва таълимдиҳанда, огоҳшавандаву ҳифзкунанда, ростпӯян-даву ростраванда.

Марҳабо! Хуш омадӣ, эй модар ва хоҳари вафоку-нанда бар аҳду амина, муҳаббатпарвари бекина; ростгӯ-яндаву тасдиқкунанда, ҳақбинандаву ҳақшунаванда.

Хушо ба ҳолат, эй модар ва хоҳаре, ки ту сабркунан-да дар мусибату сахтиҳо, савобҷӯянда аз роҳи саҳо, тавбакунанда аз гуноҳҳо ва ислоҳшаванда аз хатоҳо ҳастӣ. Хушо ба ҳолат, ки зикркунандаиву шукргузор, даъваткунандаиву ширингуфтор. Офарин бар дидаи ҳақҷӯят ва фаросати некӯят, ки пайравии Осия, Маряму Ҳадича ва Оишаву Фотимаро интиҳоб кардаӣ. Туй тар-биятгари қаҳрамонон ва созандаи мардони майдон; ғам-хору парастори шавҳару фарзандон, ниғаҳбону муҳофи-затгари арзишҳои хонадон; ғайру часур бар маҳориму муфсидон, дур аз ҳаромҳову палидон.

Оре, офарин бар туву хушо ба ҳолат! Офарин бар табассуми ту, ки муҳаббату дӯстиро ба дигарон бармеан-гезад. Аҳсан ба сухани зебоят, ки садақаҳои шаръиро бунёдгузори мекунад ва кинаҳоро аз байн мебарад.

Марҳабо ба садакаи қабулшудаат, ки мискинро хушбахту ғақирро хурсанд мекунад ва ба гурусна серӣ мебахшад. Марҳабо ба ту, ки ҳамнишинии Қуръони маҷидро баргузидаи, онро тиловат мекунӣ ва дар маънии он амиқ андеша меронӣ, корро дар асоси он ба роҳ монда, тавбаву истиғфор менамоӣ. Аҳсан ба зикру

истигфори бешумор, дуоҳои ҳамешагӣ ва тавбаи содиқонаат, ки пешаи кори худ қарор додаӣ.

Офарин ба ту барои тарбияи фарзандонат дар партави дини мубини ислом ва омӯзиши суннати хотимабахши рисолати илоҳӣ ҳазрати Муҳаммад (с) ва роҳнамоӣ карданат ба ҳамон чизе, ки ҷавобгӯи манфиати онҳост.

Аҳсан ба виқору ҳичобат, ки Худованд ба он амр намудааст ва ту онро истикбол намудай, ҳамин аст роҳи ҳифзи номусу нанги ту.

Марҳабо барои сӯҳбат оростанат бо занони некрафторе, ки аз Худо метарсанд ва динро дӯст медоранду шавҳарро эҳтиром мекунанд.

Офарин ба ту, ки некӯӣ кардан ба падару модар, силаи раҳм нигоҳ доштан, ҳурмати ҳамсоягон ва ҳаққи ятимон риоя карданро хуб ба ҷо овардаӣ. Аҳсан ба ту, ки хонданро судбахшу мутолиаро муфид сохтаӣ ва истифодаи китобхоро ба унсури роҳнамову хидоятгар табдил додаӣ.

На, чуни́н макун !

– Тамоми умратро дар роҳи баҳсу мунозираҳои бефоида ва дӯст доштани интиқомгирӣ сарф макун.

– Ҷамъ кардани молро аз саломатию хушбахтӣ ва озоишу роҳатат болотар мадор.

– Хатоҳои дигаронро пайгирӣ карда, ба ғайбати онҳо макӯш ва айбҳои худро фаромӯш макун.

– Гирифтори доми нафси саркаш машав ва ҳама гуна талабу хоҳиш худро тўъмаи он масоз.

– Вақти худро бо фориғболон зоеъ макун ва лаҳзаҳои умрро беҳуда сарф манамо.

– Нисбат ба покии бадан, манзилу ҷой, хушбӯиҳо ва тартибу низом беаҳаммият мабош.

– Ба машруботи ҳаром ва сигору тамоми палидиҳо наздикӣ макун.

– Аз мусибату нокомиҳои гузашта, фоҷиаву бадбахтии анҷомёфта ё хатоҳои содиршуда ёдоварӣ макун.

– Охират ва барои дарёфти он амал карданро фаромӯш манамо ва аз расидани он рӯз гофил мабош ва дар ибодатҳо кӯтоҳӣ макун.

– Молро барои анҷом додани корҳои ҳаром зоеъ масоз, дар амалҳои мубоҳ ба исроф роҳ мадеҳ ва бахилию нотавонбиниро пеша макун.

Садбарги якум:

Дар хотир дошта бош, ки Парвардигорат омурзиш-хохандаро меомурзад, тавбаи тавбакунандаро мепазирад ва шахси ба сӯяш ояндаро қабул мекунад.

Садбарги дуюм:

Ба бечорагон раҳму меҳрубонӣ кун то хушбахт шавӣ; ба мӯҳтоҷон ато намо то шифо ёбӣ; бадбиниҳоро таҳаммул бикун, то саломат бимонӣ.

Садбарги саввум:

Худо ҳамроҳи туст ва фариштагон бароят омурзиш мецоҳанд ва биҳишт интизори туст.

Садбарги чаҳорум:

Ашки чашмонатро бо ғарази некӯӣ хоستان аз Парвардигори худ пок намо ва бо ёд кардани неъматҳои Худованд ғамҳоятро дур бикун.

Садбарги панҷум:

Гумон макун, ки дунё барои касе комил шуда бошад. Дар рӯи замин касе нест, ки тамоми хостаҳои ҳосил шуда бошад ва аз зиёни ғаму мушкилот эмин бимонад.

Садбарги шашум:

Мисли дарахти хурмо олиҳиммат бош, ки аз озор додан барҳазар аст, чун бо санг онро бизанӣ, меваашро бароят ҳада диҳад.

Садбарги ҳафтум:

Оё боре шунидаӣ, ки андӯҳгин шудан чизи аз даст рафтаре бозпас орад, ё ғамгини хастагиро ислоҳ кунад? Пас ғаму андӯҳ кашидан чӣ зарурат дорад?!

Садбарги ҳаштум:

Нороҳатӣ ва фитнаи ҳаромро интизор мабош, балки эминӣ ва сихатмандиро, агар Худо хоста бошад, нигарон бош.

Садбарги нӯҳум:

Дар ивази бахшидани гуноҳи тамоми шахсоне, ки бароят бадӣ кардаанд, оташи кинаро дар дилат хомӯш бигардон.

Садбарги даҳум:

Ғуслу таҳорат, хушбӯию мисвок ва низому тартиб давоҳое ҳастанд, ки туро аз тамоми бадбахтию мушкilot, агар Худо хоста бошад, наҷот мебахшанд.

Гули аввал:

Монанди занбӯри асал бош, ки бар гулҳои хушбӯй
ва шоҳҳои тару тоза менишинад.

Гули дуҷум:

Ту барои айбҷӯии мардум ва хатоҳои онҳоро баршумурдан вақт надорӣ.

Гули саввум:

Агар Худо ҳамроҳи туст, пас аз кӣ хавф дорӣ? Ва агар иродаи Худо зидди туст, пас аз кӣ умед медорӣ?!

Гули чаҳорум:

Оташи ҳасад баданро меҳӯрад ва рашки зиёд оташи пинҳон аст.

Гули панҷум:

Агар имрӯз омода нашавӣ, фардо дар ихтиёри ту нахоҳад буд.

Гули шашум:

Аз маҷлисҳои баҳсу мунозираҳои беҳуда бо саломатӣ дурӣ ҷӯй.

Гули ҳафтум:

Бо рафтори писандидаат аз боғу бўстон ҳам зеботар бош.

Гули ҳаштум:

Амалҳои писандида анҷом бидеҳ, ки тавассути он аз ҷумлаи хушбахттарини мардумон ҳоҳӣ шуд.

Гули нухум:

Халқро ба Холик, ҳосидро ба марг ва душманро ба фаромӯшӣ супор.

Гули даҳум:

Лаззати ҳаром пушаймонию ҳасрат ва азоб аст.

Чило: *Маҷмӯи тавоноиҳо ҳама ба дасти Худост.*

Лаъли аввал:

Он чи гузашт, аз даст рафт ва таманно ғоиб аст ва он лаҳзаҳое, ки ту дар он зиндагӣ дорӣ, дар ихтиёри туст

Ба далелҳои Китоб ва суннати шариат бинигар, ки Худованд зани солеҳаро ситоиш намуда ва зани мӯъминаро мадҳ карда фармудааст:

وَصَرَّبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي
عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ
الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾

«Ва Худо барои касоне, ки имон овардаанд, зани Фиръавро мисол меорад, он гоҳ, ки гуфт: «Эй Парвардигори ман, барои ман дар бихишт назди Худ хонае бино кун ва маро аз Фиръавн ва амалаш начот деҳ ва маро аз мардуми ситамкор бираҳон!».

(Сураи Таҳрим, ояти 11)

Пас андеша намо, ки чӣ гуна Худованд ин зан (Осия (р)-ро барои занони мӯъмин мисоли зинда гардонидааст ва чӣ тавр ўро рамзу аломати ошкоро барои ашхосе кардааст, ки меҳоханд дар ҳаёт ҳидоятёфта бошанд ва бо қонунҳои илоҳӣ зиндагӣ кунанд. Ин зан он қадар донову боақл буд, ки мучоварат, яъне ҳамсоияи Парвардигори каримро талаб намуд ва онро пеш аз хона зикр кард. Ва аз тоати Фиръавни саркаш ва бедину гунаҳкор берун шуд. Ва зиндагии дигаргунаи қасри ўро бо ҳама хадаму ҳашам ва карру фараш барҳам зад, хонаи поянда ва

беҳтару зеботареро дар мучоварати Парвардигори оламиён талаб намуд.

Ба ростӣ, вай бузургзане аст, ки ҳиммату садоқаташ ўро ба манзалате оварда расонид, то ба шавҳари саркаши худ сухани ҳақ ва имониро ошкоро гуфт. Пас, дар роҳи Худо азоб дода шуд ва охируламр ба раҳмати Ҳақ пайваст. Лекин Худованд (ҷ) ўро то рӯзи қиёмат барои тамоми занони мӯмин намунаи ибрату пайравӣ гардонид ва дар китоби Худ – Қуръони карим номи ўро навишт ва мадху ситоишаш намуд ва шавҳари ўро, ки гумроҳшуда аз роҳи Ҳақ буд, мазаммат кард.

Дурахш: Некбин бояд буд, ҳарчанд дар байни тўфон ҳам бошӣ.

*Ба гӯшам омад аз хоки мазоре,
Ки дар зери замин ҳам метавон зист.
Нафас дорад, валекин ҷон надорад,
Касе, к-ӯ бар муроди дигарон зист.*

Қило: Пас аз ҳар сахтиҳо осониҳост.

Лаъли дуввум:

Тансиҳатӣ неъматӣ бебаҳост

Эй ҳоҳару модари азиз, ҳамоно, ки ҳар сахтӣ кушоише, ҳар гиря хандае ва ҳар шаб рӯзеро дар пай дорад. Зуд бошад, ки абрҳои ғаму андӯҳ пароканда шаванд ва шаби ғам нуронию равшан гардад. Ва зуд бошад, ки бадбахтию мусибатҳо бираванд ва хурсандию шодмониҳо ба иродату машияти Худо ҷойгузинашон гарданд. Ва бидон, ки ту, албатта, савобҷӯю хайрхоҳ ҳастӣ, зеро ҳамон модаре ҳастӣ, ки фарзандонат ба зудӣ мададгори ислом, ёриқунандаи дину миллат хоҳанд шуд. Агар онҳоро дуруст тарбия кардаӣ, зуд бошад, ки дар сачдахояшон ҳангоми сахар бароят дуо хоҳанд кард. Ҳамоно модари мушфику меҳрубон будан бузургтарин неъмат аст. Барои ифтихору шараф туро ҳамин бас аст, ки модари Муҳаммад (с) занест, ки бузургтарин пешво ва паёмбари қаримро ба инсоният ҳадя намудааст:

*Ва ҳадя намуд духтари Ваҳб ба инсонҳо,
Яди байзо, ки тавқ шуд бар гарданҳо.*

Ту метавонӣ, ки дар миёни занҳо бо суханони хуб, бо мавъизаҳои ҳасана, бо каломи пурҳикмат, бо мубоҳисаҳои олий, бо гуфтугӯ ва роҳнамоӣ, бо хулқу рафтор ва қаромату бузургвориат даъватқунандаи роҳи Худо бошӣ.

Ҳамоно, зан бо рафтору амали писандидаи худ қореро анҷом медиҳад, ки хутбаҳову дарсҳо, чаласаҳову анҷуманҳо аз ӯҳдаи он намебароянд. Бисёр занҳо ҳастанд, ки дар сарзамине сукунат ихтиёр мекунанд ва аз онҳо диндорию парҳезкорӣ, сатру боҳаёӣ, дӯстию меҳрубонӣ бо ҳамсоиягон ва итоати шавҳару муомила бо фар-

зандон ба дигарон мегузарад. Рафтору кирдори писандидаи онҳо дар маҷлисҳо зикр мегардад ва онҳо намунаи ибрату пайравӣ барои ҳамчинсҳои худ мегарданд.

Дурахш: Фардо ниҳолҳо гул мекунанду ғамҳо аз байн мераванд ва раҳмату оромӣ фаро мерасад.

*Чаҳор чиз мар озодаро зи ғам бихарад,
Тани дурусту хуйи неку номи неку хирад.
Ҳар он ки Эзидаш ин ҳар чаҳор рӯзӣ кард,
Сазад, ки шод зияд ҷовидону ғам нахӯрад.*

Ҷило: Зуд бошад, ки Худованд ҳар сахтиро ба осонӣ табдил кунад.

Лаъли саввум:

Мусулмон буданат барои шарофатмандӣ басанда аст

Ҳар мушките, ки дар роҳи расидан ба Худо ба ту мерасад, албатта, бо хости Худои Якто ҷуброн мешавад. Аз ҳадиси Паёмбар (с) ин хушхабарро бишунав:

**"إذا اطاعت المرأة ربها ، و صلت خمسها، وحفظت
عرضها، دخلت جنة ربها"**

«Ҳар вақте зан Парвардигораширо итоат кунад ва панҷ вақт намазаширо бигузорад ва обрӯяширо ҳифз намояд, ба бихишти Парвардигораи дохил мешавад».

Анҷоми ин амалҳо барои касе, ки Худованд корхояшро муяссар гардонад, осон аст. Ин амалҳои неку шарифро то лаҳзаи ба лиқои Парвардигори меҳрубон расиданат ба ҳубӣ анҷом бидеҳ, зеро Ёст, ки туро дар дунёву охират саодатманд мегардонад. Дар ҳар чое, ки бошӣ аз рӯи шариат амал бикун ва пайрави китоби Худо (ҷ) ва суннати Паёмбар (с) бош. Ту зани мусулмон ҳастӣ ва ин бароят шарафу фаҳри бузург аст. Заноне ҳастанд, ки дар сарзаминҳои куфр ба дунё омадаанд, ки насронӣ ё яҳудӣ ё пайрави дигар дину оини муҳолифи ислом мебошанд, аммо Худованд туро зани муслиму мӯъмин гардонида, пайрави пешвою беҳтарини паёмбарон Муҳаммад (с) сохтааст ва аз ҷумлаи заноне гардонидааст, ки ба Оишаву Ҳадиҷа ва Фотима (р) иқтидо ва пайравӣ мекунанд.

Хушо ба ҳолат, ки панҷ вақт намозро мегузорӣ,
моҳи Рамазонро рӯза медорӣ, ҳаҷчи хонаи Худо мекунӣ
ва ҳичоби шаръиро риоя менамӣ.

Хушо ба ҳолат, ки ба Парвардигории Аллоҳ ва ба
дини мубини Ислом ва ба паёмбарии Муҳаммад (с) ва ба
роҳнамоии Қуръони карим розӣ ҳастӣ.

Дурахш: Дилором бошад зани некхоҳ,
Валекин зани бад Худоё, паноҳ.

*Хирадманд донад, ки покиву шарм,
Дурустиву ростиву гуфтори нарм.
Бувад хӯйи покон чу хӯйи малак,
Чи андар заминӣ, чи андар фалак.*

Ҷило: *Худованд моро басанда аст ва некӯ нигаҳбон аст.*

Лаъли чаҳорум:

Зани боимон ва беимон баробар нестанд

Хурсандӣ дер давом нахоҳад кард, ҳарчанд ба он хурсанд бошӣ ва ғамхӯрдан чизи аз даст рафтаро ба ту бозпас намегардонад, ҳарчанд ба он ниёз дошта бошӣ.

Ту имкон дорӣ бо назар андохтан ба як падидаи воқеӣ хушбахтии худро эҳсос намоӣ. Ин падида зиндагии зани мусулмон дар сарзаминҳои исломӣ ва зиндагии зани ғайри мусулмон дар сарзаминҳои ғайри исломӣ аст.

Зани мусулмоне, ки дар сарзаминҳои исломӣ зиндагӣ мекунад боимон асту рострафтор, рӯзадору намозгузор, сатрдору ба шавҳар итоаткор ва тарсанда аз Парвардигор. Ӯ бо ҳамсоиягон хушрафтору нармағуфтор ва ба фарзандон меҳрубону ғамхор аст. Пас, хушо ба ҳоли чунин зан, ки подошаш савоби бузургу Биҳишти барин ва ризои Раббул-оламин аст.

Аммо зани ғайримусулмоне, ки дар сарзаминҳои дигар ҳаёт мегузаронад, бештар худнамоӣ мекунад ва пастахлоку беарзиш ва чун моли партофташуда матои арзонест, ки дар тамоми ҷо ба намоиш гузошта шудааст ва қадру қимат, иззату обрӯ ва ҳимояту диёнате надорад.

Пас байни ин ду ҳолату сурат муқоиса бикун. Албатта, дарк хоҳӣ кард, ки хушбахтар ва болотару волотар ҳастӣ. Ситоиши Худоро ба ҷо биёр, ки фармудааст:

وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزِنُوا وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٢٩﴾

«Сустӣ накунед ва андӯхгин набошед, зеро агар имон оварда бошед, шумо бартаред».

(Сураи Оли Имрон, ояти 139)

Дурахш: Тамоми мардумон ҳаёти муқаддаркардаи худовандиро ба сар мебаранд. Соҳибони қасрҳои боҳа-шамату бодабдаба ва соҳибони кулбаҳои фақирона низ... Аммо хушбахт кист?

*Чаҳондидагонро ба нодидагон,
Накарданд яксон писандидагон.*

*Ки позаҳр аст он-к афзун шавад,
К-аз андозаи хеш берун шавад.*

*Бародар бародар бувад, дӯст беҳ,
Чу душман бувад, берагу нӯст беҳ.*

*Чило: Аз Худо битарс! Парвардигори ман Аллоҳ аст,
чизеро ба Ё шарик намеорам.*

Лаъли панҷум:

Танбалӣ рафиқи нокомиву ноумедихост

*Беҳтар зи китоб дар ҷаҳон ёре нест,
Дар ғамкадаи замона ғамхоре нест.*

Туро ба машғул шудан ба корҳо, майл накардан ба сустию танбалӣ ва таслим нашудан ба фориғболию беҳавсалагӣ тавсия мекунам. Балки барҳез ва хонаву даратро ба тартиб биёру вазифахоятро адо кун ё намоз бигузор ё Куръон тиловат кун ё китоби пурсуде бихон ё сабти муфидеро бишунав ё бо ҳамсоёхо ва дугонахоёт бинишину ҳамроҳашон дар мавзӯҳои, ки шуморо ба Худо наздик месозад, гуфтугӯ намо. Дар ин ҳолат бо хости Худо хушбахтию хушнудиро дарк хоҳӣ намуд.

Ҳаргиз ва ҳаргиз ба фориғболию танбалӣ таслим машав, зеро бароят ғаму андӯх, васваса, шубҳа ва дилтангиро ба бор хоҳад овард. Туро лозим аст, ки ба сару андом ва зебоии шаклу суратат диққат диҳӣ, ба тозагию озодагии хонаву ҷой боаҳамият бошӣ, дар муомила ва одобу рафтор ҳангоми пешвоз гирифтани шавҳару фарзандон ва дӯстону пайвандонат ба табассуму кушодадилӣ нисбат ба онҳо аҳамияти хосса зоҳир намоӣ.

Аз гуноҳ барҳазар бош, зеро ғамгинӣ ва кулфатро ба бор меоварад, махсусан он гуноҳоне, ки замон бисёр зиёд содир мекунад, монанди дидану назар кардан бо нигоҳҳои ҳаром, худнамоӣ, нишастан бо бегонагон, ғайбат ва дашному лаънатгӯӣ, беэҳтиромӣ нисбат ба шавҳар. Инҳо гуноҳонеанд, ки сабаби ғазаби Худованд мегарданд. Аз ғазаби Худо бипарҳез ва аз Худо битарс, зеро тарси Худо кафолати хушбахтии туст.

Дурахш: Ҳар гоҳ андӯхҳо ба ту рӯй оваранд ва
ғамҳо зиёд гарданд, пас, бисёр «Ло илоҳа илла-л-Лоҳ»
(Нест ҳеҷ маъбуде ҷуз Худо)-ро бисёр бигӯй.

*Нигаҳбони ганҷӣ ту аз душманон,
Ва дониш нигаҳбони ту ҷовидон.
Ба дониш шавад мард парҳезгор,
Чунин гуфт он бихради ҳушёр:
«Ки дониш зи тангӣ паноҳ оварад,
Чу бироҳ гардӣ, ба роҳ оварад».*

Чило: Сабри зебо дошта бош!

Лаъли шашум:

Ту бо он чи дорӣ аз миллионҳо занон болотарӣ

Оё боре дар мавриди ҳоли асирон ва зиндониёни олам фикр кардаӣ? Оё ҳазорон-ҳазор одамонро, ки бар асари бемориҳои гуногун солиёни дароз дар шифохонаҳо меҳобанд, мушоҳида кардаӣ? Оё ҳаёти чандин ҳазор одамонро, ки дар маҳбасҳо паси панҷараҳои оҳанинанд ва рӯзгорашон тира гаштаву лаззати ҳаёт барояшон аз байн рафтааст, боре пеши назар овардаӣ? Оё одамонро, ки дар парасторхонаҳову беморхонаҳо умр ба сар мебаранд ва аз ақл маҳруманду қуввату тавоноияшонро аз даст дода, девона гаштаанд, намебинӣ? Оё мардумонро, ки рӯйи замини ҳокианд ва дар хаймаҳои тангу кулбаҳои фақирона зиндагӣ мекунанду ҳатто пораи нон ва оби ошомидание ҳам надоранд, мушоҳида намеkunӣ? Оё занони мусибатзадаеро, ки дар натиҷаи ҳодисаҳои фавқуллодаи табиӣ ҳамаи фарзандон ва хонаводаашонро аз даст додаанд, намебинӣ? Оё занеро, ки биной ва шунавоияшро аз даст додааст ё дасту пояш бурида шудааст ва ё аз ақл бегона гашта, ба бемориҳои табобатношудание, монанди саратон гирифтор шудааст, бо ҳаёти худат, ки сихату саломат, дар рафохият ва амну оромӣ ҳастӣ, муқоиса намеkunӣ?

Пас бояд шукронаи неъматҳои бебаҳоеро, ки Худованд бароят ато намудааст, тавассути амалҳои неку писандида, ки ризои Парвардигорат дар онҳост, ба ҷо биёри ва вақти худро ба корҳое, ки беманфиат ҳастанд ва норозигии Худовандро дар пай доранд, сарф наkunӣ, аз зиёди нишастан дар назди телевизион ва тамошо кардани барномаҳое, ки дилро аз ёди Худо ғофил месозанд, шарму ҳаё ва диёнатро аз байн мебаранд ва ғаму андӯх-

ро ба бор меоранду ҷисмро хаста карда, аз иҷрои вази-
фаҳои асосӣ бозмедоранд, барҳазар бошӣ. Аммо тамо-
шои барномаҳои муфид, монанди барномаҳои панду
ахлоқӣ, адабию фарҳангӣ ва тиббию ахборие, ки ба
нафъи дину дунёи туст, ҷоиз аст.

Дурахш: Золихро ба маҳкамаи охираат бисупор, ки
дар он ҷо ғайри Худованд ҳокими дигаре нест.

***

*Дарди маро ба гетӣ дору надид нест,
Дарде, ки аз фироқ бувад, дарди бедавоаст.
Ганҷест ошиқонро сабр, ар ниғаҳ кунӣ,
К-ӯ рӯи зард сурх кунад, пушти кӯж рост.*

***

*Шукр он Худойро, ки сӯйи илму дини хеш,
Раҳ доду сӯйи раҳмат бикшод дар маро.
Андар ҷаҳон ба дӯстии хонадони Ҳақ,
Чун офтоб кард чунин муштаҳар маро.*

***

Қило: *Аз як лаҳза то лаҳзаи дигар кушоии аст.*

Лаъли ҳафтум:

Барои худ дар бихишт қасре бисоз

*Тамаъҳои хомам маро гулом карданд,
Эй кош, қаноат мекардаму озод мебудам.*

Бубин чӣ қадар наслҳо гузаштанд! Оё молашонро бо худ бурданд? Оё қасрҳояшон бо онҳост? Оё ҳамроҳи тиллову нукраашон гӯронида шуданд? Оё бо мошинҳо ва ҳавопаймоҳояшон ба охират сафар карданд? На! Ҳатто либосҳоро, ки мепӯшиданд, бадар карданд ва бо як кафан дар қабр ниҳода шуданд. Сипас фаришта аз онҳо пурсид:

– Парвардигори ту кист? Паёмбарат кадомист? Динат чист? Пас барои он рӯз омода бош ва барои молу матои дунё ғамгин машав ва таассуф махӯр, зеро матои дунё дуршаванда ва беқадр аст. Дар дунё ба ҷуз амали неку писандида чизе поянда нест. Худои Таъоло дар Қуръони маҷид мефармояд:

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً

طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾

«Ҳар зану марде, ки кори некӯ анҷом диҳад, агар имон оварда бошад, зиндагии хушу покизае ба ӯ хоҳем дод ва подоше беҳтар аз кирдорашон ато хоҳем кард».

(Сураи Наҳл ояти 97)

Дурахш: Беморӣ номаест, ки дар он хушхабар аст.
Офият зеварест, ки бо худ заҳр дорад.

***

*Нашояд шуд ба ҷоҳу мол мағрур,
Чу марғ ояд, чӣ дарбору чӣ Фағфур.
Мақун така бар иқболи замона,
Ки ӯ бар кас намонад ҷовидона,
Агар ҷонат забуни молу ҷоҳ аст,
Туро ин мол мору ҷоҳ ҷоҳ аст.
Аз ин маъшуқи ҳарҷоӣ чӣ ояд,
Ки ҳаргиз бо касе доим наояд.
Намонад ҳар чи он аз мард монад,
Бимонад ҳар чи онро барфишонад.
Бихӯр в-аз н-омада ҳаргиз маяндеш,
Ки то фардо чӣ ояд мар туро пеш.*

***

Чило: Зиндагӣ кӯтоҳ аст, вақт босуръат мегузарад.

Лаъли ҳаштум:

Бо дастони худ дилатро фишор мадеҳ

Эй замон, агар бо худ вақте дорӣ, ки неқмарде онро хуб истифода накарда талаф додааст, барояш бозгардон!

Хоҳари азиз, аз тамоми амалҳое, ки лаҳзаҳои қимати ҳаётро зоеъ мекунад, мисли хондани маҷаллаҳои беҳаёӣ ва тамошои суратҳои лучу урён ё хондани китобҳои бединию беҳудой ва ривоятҳои берун аз олами одобу ахлоқ, дур бош, аммо хондан ва мутолиаи чизҳои муфид, амсоли маҷаллаҳои худошиносии исломӣ, китобҳои манфиатбахши илмӣ, динӣ, тарбиявӣ, ахлоқӣ ва низ омӯзиши забонҳои хориҷӣ ва таърихи миллию ғайримиллӣ, технологияи муосир, табиатшиносӣ, чуғрофиё, кимиё, риёзиёт, физика ва дигар навиштаҳое, ки барои инсон ҳам дар дунё ва ҳам дар охираш судбахш мебошанд, барои ту лозим ва зарурист.

Хоҳари азиз, хондани баъзе китобу навиштаҳо дар дили инсон шакку шубҳаву бадгумонихоро ба вучуд меорад ва ҳатто инсонро ба гумроҳӣ мебарад. Аз ҳамин сабаб дар интиҳоби мавзӯ ва хондани китоб бодикқат бош.

Бидон, ки калидҳои ғайбӣ назди Худо ванд аст ва Ёст, ки ғаму андӯхро дур месозад, пас ба даргоҳаш зорию тавба бикун ва ин дуоро ҳамеша тақрор нам:

اللهم اني اعوذ بك من الهم والحزن و اعوذ بك من العجز والكسل و
اعوذ بك من الجبن والبخل و اعوذ بك غلبة الدين وقهر الرجال

*«Бор Худоё, ман аз ғаму андӯх ба Ту паноҳ мебарам,
аз нотаваҷию танбалӣ ба Ту паноҳ мебарам, аз баҳилию*

---

*тарс ба Ту паноҳ мебарам ва аз зиёд шудани қарзу
голибияти мардон болоям ба Ту паноҳ мебарам».*

Чун ин калимоти дуоиро зиёд такрор намудӣ ва дар
маънояш андеша кардӣ, Худованд бо хости худаш муш-
килӣ ва ғаму андӯҳатро дур хоҳад кард.

Дурахш: Дар ҳар сония як тасбеҳ, дар ҳар дақиқа
фикри некӯ ва дар ҳар соат амали писандидаеро андар
ҳамин киштзори дар ихтиёрдоштаат кишт бикун.

***

*Хирадманд гӯяд, ки бунёди хӯй,
Зи шарм асту дониш нигаҳбони ӯй.*

*Бихишт он касеро, ки ӯ неххӯст,
Ки донишани хайри мардум бад-ӯст.*

*Ҳама чизро писандад хирад,
Магар нохирадмандиву хӯйи бад.*

***

*Зи гуфтору кирдор аз хӯйи зишт,
Касе надравад хуб, гар зишт кишт.*

***

Чило: *Кист он кас, ки дармондаеро ба фарёдаш расад?*

Лаъли нухум:

Муомилаи ту бо Парвардигори кариму сахй аст

Модари азиз, некиҳо ва хубихоро чашмдор бош, зеро Аллоҳ Таъоло бароят подошу савоби бузургеро омода кардааст, чунончи мефармояд:

...فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أَضِيعُ عَمَلٍ عَمِلَ مِنْكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنشِ...

«Парвардигорашон дуояшонро иҷобат фармуд, ки Ман кори ҳеҷ коргузореро аз шумо, чӣ зан ва чӣ мард, ки ҳама аз якдигаред, ночиз намесозам».

(Сураи Оли Имрон, ояти 195)

Худованди пок ончунон, ки ба мardони мӯъмин ваъда кардааст, ба занони мӯъмина низ ваъда намудааст ва ончунон, ки мardони мӯъминро ситоиш кардааст, занони мӯъминаро низ сутуда фармудааст:

... إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ...

«Худо барои мardони мусулмон ва занони мусулмон ва мardони мӯъмину занони мӯъмин...».

(Сураи Аҳзоб, ояти 35)

Ва ишора ба он кардааст, ки ту барои мард модар, хохар ва зан ҳастӣ ва савобу подоши ту дар назди Худованд маҳфуз аст. Пас чӣ дар манзил ва чӣ дар байни ҷомеа корҳои хубе, ки туро ба ризои Худованд мерасонанд анҷом бидеҳ ва бехтарину баландтарин намуна

барои фарзандони ин миллат ва чароғи роҳнамои онон бош.

Дар зиндагӣ Осия зани Фиръавн, Маряму Хадича, Оишаву Асмо ва Фотимаро, ки Худованд аз ҳамаи онҳо розӣ ва хушнуд бод, бароят пешоҳанг ва роҳнамо қарор бидеҳ. Зеро пайравони онҳо занҳои мӯъмину боқаноат, рӯзадору роҳёфтагон ва беҳтарину поктаринҳо мебошанд.

Раҳсипори маслаки онҳо шав ва зиндагиномаи онҳоро мутолиа намо, бо хосту кӯмаки Худои бузургу меҳрубон итминону оромӣ ва хайру хубиро хоҳӣ ёфт.

Дурахш: Ашки یتимро аз руҳсорааш пок намо, то ба ризои Худованди меҳрубон ва сукунати биҳишти ҷовидон сазовор гарди.

***

*Фузун хоҳӣ бақо, дилҳо маёзор,
Ки доим дерзӣ бошад камозор...*

*Ҳамеша некроҳи мардумон бош,
Ба некӣ кӯш в-он гаҳ дар амон бош.*

*Мурувват нест, ар афтадагоне,
Ба раҳ биниву худ маркаб биронӣ.*

*Зи некон бош, андар некӯӣ кӯш,
Макун некии кас аз дил фаромӯш.*

*Ба некон умри созу барг хоҳад,
Бадонро халқи олам марг хоҳад.*

***

Чило: *Оё субҳдамидан қариб нест?*

Лаъли даҳум:

Ба ҳар сурат ту фоидабаранда ҳастӣ

Хохари азиз, дар зиндагӣ осудаҳолу ризоманд бош. Ҳар вақте ғаму андӯхе ба сарат биёяд, пас бидон, ки он кафорати гуноҳонат аст. Агар яке аз фарзандонатро аз даст додӣ, пас бидон, ки вай бо мадади Худованди якто бароят шафоаткунанда аст ва агар дарду беморие дар баданат пайдо шуд, пас бидон, ки дар назди Парвардигорат савоб хоҳӣ гирифт. Гуруснагиву беморӣ ва факру тангдастӣ дар назди Худованд ҳама ачру подоши худро доранд ва Худованди яккаву якто чизеро зоеъ ва беҳуда намегардонад. Худо ин савобу подошро монанди амонат хифз карда, дар охират ба соҳибонашон бармегардонад.

Дурахш: Адои намоз дар вақташ кафили кушодадилӣ ва дуркунандаи ғам аст.

***

*Наёбад марди ҷоҳил дар ҷаҳон ком,
Надорад бӯю лаззат меваи хом,
Машав чун меваҳои норасида,
Сақат ҳаргиз набошад чун гузида.
Сақат бошад дар ин боғ он чи хоманд,
Ҳакимон меваҳои хуштаоманд...
Туро лаззат зи илм аст, аз амал бӯй,
Қамолият зи илми боамал ҷӯй.
Чу хоҳӣ, то ки ёбӣ донишу ҳуш,
Мақун панди ҳакимонро фаромӯш.*

***

Чило: Дар ҳама чиз эътидолро (адолат, ростӣ) нигоҳ дор!

Тиллои аввал:

Бахшишу ҳадяҳои Худовандро, ки бароят ато фармудааст, бишумор

Модари меҳрубон, чун субҳ аз хоб бармехезӣ, касонеро ба хотир биовар, ки офтоби бегубори субҳи ин рӯз мисли ту бар сари онҳо низ нурпошӣ дорад, вале онҳо ё аз ҷиҳати тангдастию гуруснагӣ ё ба сабаби маҳрумию гирифтӣ будан дар зиндон ё аз лиҳози ба мусибате дучор омадан андӯх ба дил доранд, дар ҳоле ки ту бо шиками сер, озоду тандуруст, бе ҳеҷ камбудӣ ва норасоии назаррасе солиму хушбахт ҳастӣ. Занону модаронеро, ки аз ҷиҳати гирифториҳо, норасоихову нокомиҳо оби дида бар рӯй, ғаму дард дар дил доранд ва низ кӯдакону тифлонашон гирёну нолон дар ин мусибати онҳо шариканд, пеши назарат таҷассум намо, бо ҳаёти худату тифлаконат қиёс бинамо ва фарқиятро мушоҳида кун. Пас шукронаи Худоро барои меҳрубонӣ, ғамхорию пуштибонӣ ва бахшишҳои бебаҳояш ба ҷо биовар. Бар худ биандеш, ки чӣ гуна ғаркаи неъматҳои фаровон ва ройгон аз қабилӣ хусну ҷамол, молу амвол, аҳлу аёл, хонаву дар, мулку ватан, нуру ҳаво, обу ғизо, дармону даво ва ғайраву ҳоказои худовандӣ қарор дорӣ.

Пас хушбахту хурсанд ва шодону шукргуздор бош.

Дурахш: Дуои фақирон ва дӯстии бечорагонро бо Сомониву дирам бихар.

Қило: Ба қисмати Худованд розӣ бош, бениёзтарини мардум хоҳӣ шуд.

Тиллои дуввум:

Андаке ки туро хушбахт месозад, бехтар аз бисёре , ки бадбахтат мегардонад

Хоҳари азиз, ҳаёти барои ту муқарраркардаи Худованд, ҳаёти шодию хурсандӣ, ризояту оромӣ ва шукргузорию қаноатмандӣ аст, аммо ҳасудию тамаъкорӣ ва бахилию мумсикӣ ва хавфу тарси ғайри худовандӣ аслан аз умури зиндагии ту нест. Зеро ин гуна амалҳо зидди шарофатмандию саломатӣ, зебоии зоҳирӣ ва ботинии ту мебошанд. Пас ҳамеша ризоияти Худованд, қонеъ будан ба қисмати илоҳӣ ва бовар доштан ба тақдир ва некбин будан ба ояндаро ҳифз намо. Монанди парвонае бош, ки аз гул ба гуле, аз теппае ба теппаи дигар ва аз боғе ба дигар боғ парвоз мекунад ва ба ашёи дунё камтаваҷҷӯҳ ва сабуксояву хушманзар аст. Ё монанди занбӯри асал бош, ки аз гулу майсаҳои поки хуштам ғизо меҳӯраду захира мекунад ва чун бар шоҳае аз гулбаргҳо менишинад, онро наmeshиканад, шаҳду шираашро мемакад, аммо заҳр намезанад ва асал медиҳаду намегазад. Бо муҳаббату дӯстӣ парвозу нишаст мекунаду бо садои махсуси худ нолиш ва ниёиши ризоятмандона аз Офаридгор дорад. Гӯё аз малакути осмонҳо фуруд омада ва аз олами ҳамешагӣ зухур карда бошад.

Дурахш: Худованд тавбакунандагонро дӯст медорад, зеро онҳо бо умед ба сӯяш мурочиат карда, аз ҳолашон ба Ё шикоят мекунанд.

Ҷило: Ситоиш Худовандеро, ки гаму андӯҳро аз ман дур кард.

Тиллои саввум:

**Баландии абрҳоро бубину пастии хокро манигар,
Бояд ки дурандеш бошӣ, на кӯтоҳназар**

Модари азиз, ҳимматбаланд бош, ки аз ҳиммати баланд ба ҷое хоҳӣ расид ва ҳамеша дар болоравӣ ва фатҳи қуллаҳои баланд буданатро хоҳонам. Аз пастравию афтоданҳо худро барҳазар дор. Бидон ва огоҳ бош, ҳаётеро, ки пеши рӯ дорӣ аз дақиқаҳову сонияҳо иборат аст ва кӯшиш намо, то онҳоро ҳолӣ раҳо насозӣ. Дар чидду ҷаҳд ва сабру устуворӣ монанди мурчаи донакаш босабру ботаҳаммул бошу шикоят макун. Ҳамеша аз гуноҳони пинҳону ошкорат тавба намо. Қуръонро, ки каломи худовандист бо тартилу таҷвид аз бар намо ва агар мабодо фаромӯшаш кардӣ бори дуввум, саввум ва ҳатто даҳум онро ҳифз кун. Каломе беҳтару комилтар аз Қуръон вучуд надорад. Муҳим он аст, ки эҳсоси рӯҳафтодагию нокомӣ накуни.

Умр монанди биноест, ки метавон онро таъмиру тармим кард ва аз сари нав рангу бор намуда онро ободу зебо сохт. Аз мактаби рӯҳафтодагию шикаст ва номадӣ дур бош ва саҳтиву машаққатҳои санҷишу озмоишҳоро аз хотират дур намо, зеро Худои меҳрубон бароят мефармояд:

... وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٣﴾

«...Ва бар Худо таваккул кунед, агар аз мӯъминон ҳастед».

(Сураи Моида, ояти 23)

Дурахш: Тарки гуноҳ муқомаат кардан бо гуноҳ
аст ва муқомаат кардан бар гуноҳ саркашӣ аст.

***

*Дар ин зиндон ҳарифе чанд бо туст,
К-аз он ёрон ҷудой боядат ҷуст.*

*Яке бӯхлу дуввум ҳирсу саввум оз,
Чаҳорум макру панҷум шаҳвату ноз.*

*Шашум кибру ҳасад – ҳар ҳафт ёрат,
К-аз ин ёрон ҳалал пазруфт корат.*

*Аз инҳо бигзару ёри дигар ҷӯй,
Рафиқони бузурги номвар ҷӯй.*

*Тавозӯъ, нас карам, он гаҳ қаноат,
Камозориву нас парҳезу тоат.*

*Дигар ҳикмат, агар ҳастӣ хирадманд,
Гусил з-онҳою бо инҳо бипайванд.*

*Туро ин некҳоҳанд, он-т – бадҳоҳ.
Ту дар мулки вуҷуди ҳештан шоҳ,*

*Накӯҳоҳони худро ёварӣ кун,
Зи бадҳоҳони худ худро барӣ кун.*

*Агар з-ин сон шавӣ, бар худ хидевӣ,
Ва гар з-ин сон най, рав, рав, ки девӣ.*

***

Чило: Башират ва хабари хуш деҳ касонеро, ки имон овардаанд.

Тиллои чаҳорум:

Кулбаи боимон бош, на қасри пуртуғён

Хоҳари азиз, дар ҳақиқат, зани мусулмоне, ки дар кулбаи фақиронае зиндагӣ дорад ва Парвардигорашро мешиносаду бандагӣ мекунад, панҷ вақт намозашро мегузорад ва моҳи Рамазонро рӯза медорад аз зане, ки дар қасрҳои баланди айвондор, байни ходимону сарояндагони хидматгор, бо барбату дафу чангу тор зиндагӣ мекунад, хушбахттару осудахотиртар аст. Ва ҳароина, зани мӯъмине, ки дар хаймаи пашмин бо нони ҷавину кӯзаи об зиндагӣ мекунад ва Қуръону тасбеҳ ҳамроҳаш аст, аз зане, ки дар қалъаи аз устухони фил сохташуда ва дар ҳучраҳои замонавии пурнақшу нигор болои зарбофтҳои маҳмалин бо ҳама асбобу анҷоми омода барои рӯзгузаронӣ бо карру фар зиндагӣ мекунаду Парвардигорашро намешиносад, аз ёду ниёиш ва зикру дуову тасбеҳ ғофил аст ва пайравии Паёмбари Худо – Муҳаммад расулуллоҳро намекунад, баландмартабаву хушбахттар аст.

Маъноӣ дурусти саодату хушбахтиро хубтар бифаҳм. Он маъноӣ тангу нодурусте, ки аксари мардум мепиндоранд, ифодагари саодатмандӣ нест. Мардум хушбахтиро дар доштани зару ҷавохироти бисёр, доллару дирҳаму динор, дар пӯшиданию хӯрданиҳо, нӯшиданиҳои бешумор ва воситаҳои савории гуногунтамаи пурқимат медонанд. Не! Ҳазор бор не! Саодатмандӣ дар ризоӣ қалб, роҳати вичдон, оромӣ ва осудахотирии тану ҷон, болидарӯҳӣ, кушодахотирӣ, хубҳолӣ, дурустрафторӣ, равиши пок ҳамроҳ бо қаноату кифоят вучуд дошта метавонад.

Дурахш: Чӣ гуна бепарво мегардад шахсе, ки мусулмонро озор медиҳад ё бандае аз бандагони Худоро зулм мекунад?

***

Чӣ хуш зад дoston он мӯбади пир,
Суханҳои чунон дар гӯши ҷон гир.

Ҳар касро, ки бошад роҳбар бум,
Набинад чуз, ки вайронӣ бару бум,

Макун бо нокасон зинҳор ёрӣ,
Макун бо ҷони худ зинҳор хорӣ.

Бипарҳез, эй бародар, аз лаъимон,
Бино кун хона дар кӯйи ҳакимон.

Зи некон нек бошӣ в-аз хасон хас,
Зи дунон дун шавию аз касон – кас.

Аз ин бедонишон бигсил ҳарифӣ,
Зарифонро талаб кун, гар зарифӣ.

Бувад бо зиракон зиндон гулистон,
Чу зиндон аст бо ноаҳл бўстон...

Агар доно бувад ҳасми ту беҳтар,
Ки бо нодон шавӣ ёру бародар.

Наояд душманӣ аз марди оқил,
Нашояд дӯстиро марди ғофил.

***

Ҷило: *Ба зоти ҳамешазиндае таваккул кун, ки ҳаргиз намемирад.*

Тиллои панҷум:

Вақти худро барои адои вочибот тақсим намо

Модари азиз, хушбахтӣ ва осудахотириатро бо машғул шуданат ба хондани китобҳои судманд ё шунидани сабтҳои муфид таҷриба кун. Тиловати оёти Куръонро бишунав. Шояд тиловати як ояте аз оятҳои Китоби илоҳӣ вучудатро ба чунбиш орад ва ба қари дилат нуфуз кунад ва вичдонатро мухотаб қарор диҳад, пас яқин дошта бош, ки ҳамроҳи он оят бароят ҳидояту нур меояд ва ба сабаби баракати он оят ноумедихо ва шакку шубҳаҳоят аз байн меравад. Китобҳои ҳадис, яъне суҳанони паёмбари Худо – Муҳаммад (с)-ро мутолиа намо. Албатта, (дар китоби «Риёзу-с-солиҳин») давоҳои наҷотбахш ва донишҳои илмӣ нофеъ хоҳӣ ёфт, ки тӯро аз лағзишҳо эмин медорад ва аз нодурустиҳо ҳифз мекунад ва аз дардҳо шифо мебахшад. Пас, давои тӯву қалбат дар ваҳйе, ки аз тарафи Парвардигорат дар Китобу суннат омадааст, мебошад ва роҳати тӯ дар имондорият аст, нури чашмат дар намоз аст, саломатии қалбат дар ризо буданат ва оромии хотират дар қаноат доштанат ва зебоии рӯят дар табассум ва нигоҳ доштани обрӯят дар ҳичоб ва сатрдорият ва эминии хотират дар зикри бисёр гуфтанат аст.

Дурахш: *Аз дуои мазлум ва оби дидаи маҳрум барҳазар бош !*

Қило: Худо бандаашро ҳаргиз ноумед намекунад.

Тиллои шашум:

Хушбахтии мо ғайри хушбахтии онҳост

Хоҳари азиз, ба ту кӣ гуфт, ки шунидани мусиқӣ ва навоҳои бе рабту низом ва бо шӯру валвала ва сурудҳои пастмазмун ва тарғибгари беҳаёиву фасод ва дидани сериалҳои вайронкунадаи ахлоқи ҷавонон ва сахнасозиҳои беманфиат ва хондани маҷаллаҳои гуногун бо қиссабофиҳои ҳаёлии пучу бемаънӣ ва тамошои филмҳои дур аз ҳақиқат, хурсандию саодат меорад? Касе инро ба ту гуфтааст, дурӯғ гуфтааст. Инҳо васоил ва асбобҳои барои гирифтӣ гаштанат ба бадбахтиҳову нокомиҳо ва мубтало гаштанат ба заҳматҳову машаққатҳо ва калиданд барои кушодани дарҳои ҳузн ва ғаму андӯх ба рӯят. Ҳатман, ин гуфтаҳои касоне, ки қаблан ба ин гуна амалҳои беҳуда машғул буданд ва баъдан пушаймон гашта тавба кардаанд, эътироф хоҳанд кард. Аз чунин зиндагии бадбахтонаи беҳуда ва берун аз роҳи Худо бипарҳез ва ба ҳаёти босаодати дар итоати Худо ва паёмбар будан, ки бо гузоридани намозҳои панҷгона дар вақташ, доштани рӯзаи моҳи мубораки Рамазон, бо тиловати эътиқодмандонаи Қуръони карим, хондани китобҳои нофеъ, шунидани мавъизаҳои муассиру ашқовар, бо додани садақаҳои судбахш ва ҳама гуна амалҳои хайре, ки ризои Худо ва паёмбарро дар онҳо ҳосил хоӣ кард, машғул шав. Дар маҷлисҳои зикр ва амри маъруфу наҳии мункар иштирок намо. Умед аст, ки Худованд тавбаатро мепазирад, қалбатро бо оромӣ ва эминию итминон лабрез месозад.

Дурахш: Дар қалби солиму пок ширку фиреб ва бадбинию ҳасад нест.

Чило: *Худоё, дили моро ба ёдат боз гардон,
Ба орзуи мулоқоту дидорат шод гардон.*

Тиллои ҳафтум:

Ба киштии начот биншин

Модари гиромӣ, дар ҳақиқат, даххо қиссаҳо ва хотираҳоро аз ҳаёту ғаъолиятҳои рӯзмарраи қисмате аз занону мардони соҳаҳои гуногуни бо ном санъаткор (хунаrpеша, хунёгар), ки ба беҳудагӯиҳо, ҳазлу шӯҳиҳои бемаънӣ ва ҳаҷвқуниҳои беобрӯкунанда машғуланд ва дар қайди ҳаётанд, мушоҳида карда мебинам ва аз ҳаёти қисмати дигари онҳо, ки дар қайди ҳаёт нестанд, меҳонаму мешунавам ва ба худ меандешам:

– Дарего, кучоянд мардону занони мӯъмину мусалмони рӯзадору намозгузор ва ибодаткунандагоне, ки аз азоби Худо метарсанд ва аз беҳуда сарф шудани вақти пурқимати худу дигарон ҳарос доранд ва намендасанд, ки як лаҳза ҳам аз ин мӯҳлати умри барояшон муайяншуда бе манфиати динию дунявии онҳо зоеъ гардад.

– Оё меарзад, ки ин умри кӯтоҳу андозашударо дар қорҳои беҳудаву нолозим зоеъ карда, машғули гуноҳу маъсият бошем?

– Оё ба чуз ин умре, ки дар лаҳву бозӣ гузаронида истодаӣ, умри дигаре ҳам дорӣ?

– Оё ба чуз ин рӯзҳо, ки имконияти дар киштзори охиратат кишт кардани тухми савобу амалҳои некро дорӣ, рӯзҳои дигаре ҳам дар интизорат ҳаст?

– Оё аз Худованд аҳду паймоне гирифтаӣ, ки ту ҳаргиз намемириӣ?

– На, савганд ба Худо ҳаргиз чунин нест, балки инҳо ҳаёлу гумонҳои дурӯғин ва орзуҳои бар абас рафтаанд:

*Тарсам нарасӣ ба Каъба, эй аъробӣ,
Он роҳ, ки ту меравӣ ба Туркистон аст.*

Пас, ин хангом туро лозим аст, ки амалҳои кардаатро пеши назар оварда худатро муҳосаба кунӣ, роҳи ростӣ навинро пеш гирӣ, бо шитоб қадам гузорию ба қофилаи ҳаққӯён бирасӣ ва ба киштии наҷот бинишинӣ.

Дурахш: Зани оқилаю кордони соҳибиффату бомаърифат саҳрои хушку холиро ба боғчаи зебои пургулу гиёҳ ва сабзу хуррам табдил медиҳад ва фарзандони боақлу номусу нангдор ва бомаърифати миллатро ба камол мерасонад.

*Накӯӣ ҷомаи туст он ҳаменӯш,
Ҳамеша дар накӯномӣ ҳаменӯш.*

*Тавозӯъ мар туро дорад гиромӣ,
Зи кибр ояд бадӣ дар неқномӣ...*

*Ба хушрӯиву хушхӯӣ дар айём,
Ҳамерав, то шавӣ хушдил саранҷом...*

Чило: *Албатта, ҳар машаққату дармондагиро кушоишу осоише дар пай аст.*

Тиллои ҳаштум:

Сачда калиди хушбахтист

Хоҳари азиз, хушбахтӣ ва осудагиро дар чамъовариин мол ва бисёр будани он намебинам, зеро парҳезкор будан ва қаноат доштан, худ некбахтӣ аст.

Аввалин саҳифаҳои хушбахтӣ ва осудахотирӣ дар дафтари имрӯз ва аввалин табрикномаҳо дар китоби сабти рӯз намози бомдод аст. Пас ҳар рӯзатро бо гузорида ни намози бомдод оғоз бахш ва ҳар рӯзатро бо намози бомдод ифтиҳо намо, зеро дар ин сурат дар зимма ва аҳди Худо ва дар ҳифзу амони илоҳӣ қарор хоҳӣ дошт, ки туро аз ҳар нохушиҳо ҳифз хоҳад кард ва ба сӯйи тамоми некиҳо раҳнамоӣ хоҳад намуд, ба тамоми хубиҳо далолат намуда, аз тамоми пастию нокомиҳо туро пешгирӣ хоҳад кард.

Дар рӯзе, ки бо намози бомдод оғоз нашудааст, Худо баракат намедихад ва дар рӯзе, ки намози бомдод набошад, Худо онро намеписандад.

Ҳароина, намози бомдод аввалин нишонаҳои пазируфтан ва сархати китоби растагорӣ, шиори нусрату обрӯ ва тавоноии пирӯзист.

– Хуш ба ҳоли касе, ки намози бомдодро бо ҷамъоат адо намуда ва осудахотирӣ болидарӯҳиро бо гузорида ни намози бомдод дар вақташ соҳиб гаштааст.

– Бадбахтию ноумедӣ ва нокомию гирифторӣ барои касест, ки нисбат ба намози бомдод беаҳамиятӣ карда ва онро ба ғӯшаи фаромӯшӣ супоридааст.

Дурахш: Баҳсу чадали бефоида ва муноқишаи бемаънӣ сафову ҷилои дилро аз байн мебарад.

Илоҳӣ, партави нури ҳидоят баҳи чонамро,
Ба ҳамди зоти поки ҳеи ҷорӣ кун забонамро.

Ба баҳри назм монанди садаф кун дилнишин назмам,
Чу дар ҷода ба гӯиш нуктаорён баёнамро.

Заифу хаставу бечора афтодам ба даргоҳат,
Тавоноӣ карам фармой мар ҷисму чонамро.

Диламро дар вафо парвонаи базми саодат кун,
Бигардон шамъи фонуси муҳаббат устухонамро.

Ғизоли ваҳиши иқболро сайди камандам кун,
Расонӣ бар нишони муддао тири нишонамро.

Зи доноӣ агар аз ҷодаи тоат бурун тозам,
Бигардон аз раҳи исён зи лутфи худ инонамро.

Ту Сатториву Зарғом гунаҳкор асту меҳоҳад,
Ки дар маҳшар насозӣ бармало айби ниҳонамро.

Чило: Инсоф нисфи имон аст.

Тиллои нӯҳум:

Пиразане ишораҳое мекунад

Модари азиз, ба монанди он пиразан бош, ки ба Парвардигораш эътимоду яқинашро устувор кард дар он рӯз, ки Ҳаҷҷоч писарашро ба зиндон андохта ва ба номи Худо савганд ёд кард, ки ўро ба қатл мерасонад.

Пиразан бо камоли эътимод ва шуҷоату нотарсӣ гуфт:

– «Агар ту ҳам ўро намекуштӣ, ҳудаш мемурд».

Ва дар таваккул бар Худо монанди пиразани форси-забоне бош, ки рӯзе аз кулбааш мурғаш гум шуд ва ў ба осмон нигариста гуфт:

– Парвардигоро, кулбаи мурғи маро ниғаҳбон бош, зеро Ту беҳтарин ниғаҳбон ҳастӣ.

Ва дар собитқадамӣ ба монанди Асмо духтари Абӯ-бакр (р) бош, ки чун ў писараш Абдуллоҳ ибни Зубайрро кушта ва ба дор овехта дид, ин сухани машхурашро гуфт:

– Оё барои ин ҷавони шуҷоъ вақти он нарасидааст, ки аз саворияш пиёда шавад?!

Ва дар побарҷой будан ва устуворӣ монанди Хансоа бош, ки ҷаҳор нафар аз наздикону чигарбандонашро дар роҳи Худо тақдим намуд ва чун онҳо кушта шуданд, фармуд:

– Ситоиш Худоро, ки чигарбандони маро ба шаҳид кушта шудан дар роҳаш мушарраф сохт.

Ба таъриху зиндагиномаи ин занони бузург назар кун ва ибрат бигир.

Дурахш: Аз боди саҳарӣ нафосату нармӣ ва аз мушк хушбӯӣ ва аз кӯҳ суботу побарҷой буданро биёмӯз.

*Чило: Ғамгин машав, зеро туро оқибати беҳтаре
интизор аст.*

Тиллои даҳум:

То ин ки зеботарин инсон дар ҷаҳон бошӣ

Хоҳари азиз, ту бо ҳусну ҷамоли худододат аз офтоб ҳам зеботар ва бо ахлоқу рафтори хубат аз мушк ҳам хушбӯитарӣ ва бо тавозӯву фурутаниат аз моҳи дар осмони ҷаҳорум ҷойгирифта ҳам болотарӣ ва бо меҳрубонию назокатат аз ҷама латифтарӣ.

Пас ин ҳусну ҷамолатро бо қувваи имонат ва ризо буданатро бо қаноатат ва иффату покдоманиатро бо сатру ҳичобат муҳофизат намо. Ва бидон, ки зевар ва ороишоти зинатии ту тилловориҳо ва нуқраву алмосҳоят нест, балки зинатҳои аслии ту барпо доштани намозҳои шаб, сахарӣ ва рӯзадор будану ташнагӣ кашиданат дар гармои рӯз барои ризои Худо ва садакаи пинҳоният, ки ба ҷуз Худованд касе аз он огоҳ нест ва оби дидаи гармат, ки руҳсораҳоятро мешӯяд ва сачдаи дарозу тӯлоният бар гилеми бандагӣ ва шарму ҳаё намуданат аз Худо ҳангоми васвасаҳои нафсонӣ ва даъватҳои шайтонӣ мебошанд. Чун либоси таквою парҳезкориро ба бар кунӣ, зеботарин ва боқаноаттарин зан дар олам хоҳӣ гашт, гарчанде либосҳоят содда ва бо дарбеҳ ҳам бошанд. Ва чун ҷодари шарму ҳаёро ба сар андозӣ, хушрӯйтарин ва дилкаштарин зани ҷаҳон ҳастӣ, гарчанде камбағал ва нодор ҳам бошӣ.

Аз тарзи ҳаёту зиндагии занони бадқораву оворагард, соҳираву ҷодугар ва фоҳишаву лучу урёни бесатр барҳазар бош, зеро онҳо ҳезуми оташи дӯзах ҳастанд. Худованд мефармояд:

... لَا يَصْلَحُهَا إِلَّا الْإِشْقَى

«... Ҷуз бадбахттарин (инсон) - хо ба он дар-
наафганд».

(Сураи Лайл, ояти 15)

Дурахш: Ҳар чо, ки дар зиндагиат ба торикие
бархӯрдӣ, чароғи ақлатро равшан намоӣ.

*Бад-он шаҳ, к-ӯ маро овард, кулӣ рӯй овардам,
В-аз он к-ӯ офаридастам, ҳазорон офарин дорам.*

*Гаҳе хуршедро монам, гаҳе дарёи гавҳарро,
Даруни дил фалак дорам, буруни дил замин дорам.*

*Даруни хумраи олам чу занбӯре ҳамепаррам,
Мабин ту нолаам танҳо, ки хона анғубин дорам.*

*Дило гар толиби мойӣ, баробар чархи хазройӣ,
Чунон қасрест шоҳи ман, ки амнулоламин дорам.*

*Чӣ бо ҳавл аст он обе, ки ин чарх аст аз ӯ гардон,
Чу ман дӯлоби он обам, чунин ширин ҷабин дорам.*

*Чу деу одамиву ҷин ҳамебинӣ ба фармонам,
Намедонӣ Сулаймонам, ки дар хотам нигин дорам.*

*Чаро нажмурда бошам ман, ки бишқуфтаст ҳар ҷузвам,
Чаро харбанда бошам ман, чу бурроқ зери зин дорам.*

*Чаро аз моҳ вомонам, на ақраб кӯфт бар поям,
Чаро з-ин чоҳ бар н-оям, чу ман ҳаблулматин дорам.*

*Кабӯтархонае кардам кабӯтарҳои ҷонҳоро,
Бипар, эй мурғи ҷони ман, ки сад бурҷи ҳасин дорам.*

*Шуъои офтобам ман, агар дар хонаҳо гардам,
Ақиқу зардёқутам, валодат з-обу тин дорам.*

Чило: Чун субҳ бархостӣ, мунтазири бегоҳ мабош.

Марвориди аввал:

Эй воломақом! Гоҳо чизи нафратдошта чизи ҳаваскарда мегардад.

*Эй мусалмонзани ростгӯву рострафтор!
Ва эй мӯъминаи огоҳу бедордилу ҳушёр!*

Мисли дарахти хурмо безарару нафърасон бош! Намабинӣ, ки чун онро бо санг мезананд, меваи хурмо мебахшад. Дарахти хурмо дар тобистону зимистон ҳамеша сарсабз буда ва серфоидаву пурманфиат мебошад.

Аз корҳои пасту нописанд барҳазар бош ва аз ҳар чизе, ки ҳаёро аз байн мебарад, дурӣ бичӯй.

Агар суҳанатро зикр, нигоҳатро ибодат ва хомӯшиатро тафаккур гардонӣ, тамоми хушбахтиҳоро хоҳӣ ёфт, дар рӯи замин ҳама аз ту истикбол хоҳанд кард ва дар ҳаққи ту таърифу тавсиф ва дуои хайр аз забони халқ қорӣ хоҳад шуд. Худованди маннон абрҳои тангдастӣ ва тарсу андӯҳи нодориро аз сари ту дур хоҳад кард.

Бо зикру тасбеҳ, дуоҳои маснуна ва дуоҳои мӯъминони нек ба хоб равад ва бо садои бонги азони онҳо бедор шав ва дар ин сураат хоҳӣ донист, ки хушбахтӣ дар гирдоварии мол нест, балки хушбахтӣ дар тоату бандагии Худованди Мутаол аст.

Хушбахтӣ дар пӯшидани либосҳои рангоранги нави қиматбаҳо ва пешхизмати кардани бандагони Худо нест, балки хушбахтӣ ва оромиши хотир дар бандагии Худованди меҳрубон аст.

Дурахш: Аз худ ноумед машав, зеро танбалу қохил хоҳӣ шуд ва бо ҳолатҳои рӯ ба рӯ хоҳӣ омад, ки ҳимма-

татро пасту ночиз месозад. Пас имкон мадеҳ, ки ноумедӣ
бар ту ғолиб гардад.

***

*Хирад беҳтар бувад аз зар, ки дорӣ,
Ки дар кас набинад ҳушёрӣ...*

*Бародар он бувад, ки рӯзи сахтӣ,
Туро ёрӣ кунад дар тангбахтӣ.*

*Накӯӣ гар кунӣ, миннат манеҳ з-он,
Ки ботил шуд зи миннат ҷуду эҳсон...*

*Балои одамӣ бошад забонаи,
Ки дар вай баста шуд суду зиёнаи.*

*Вагар гӯӣ, накӯ гӯ, эй бародар,
Ки некгӯӣ бо нафъ аст, бе зар.*

*Накӯӣ ҷомаи туст он ҳамепӯш,
Ҳамеша дар накӯномӣ ҳамекӯш.*

*Тавозӯъ мар туро дорад гиромӣ,
Зи кибр ояд бадӣ дар некномӣ...*

*Ба хушрӯиву хушхӯӣ дар айём,
Ҳамерав, то шавӣ хушдил саранҷом...*

*Ҷамоли мардумӣ дар ҳилм бошад,
Ҷамоли одамӣ дар илм бошад...*

***

Қило: *Аз Худо бихоҳ!*

Марвориди дуввум:

Атоҳои Худовандро бипазир ва шукронаашро ба ҷо биовар!

Неъматҳо ва атову бахшишҳои Худовандро бо шукргузорӣ ва санохоние, ки сазовори бандагист, бипазир. Аз об, ки неъматӣ бебаҳои илоҳист ва барои ману ту бе талаб кардани музду маблағе, ки ба арзиши он баробар бошад ва ҳамин тавр ройгон мухайё кардааст, барои нӯшидан ва пок сохтани бадану либосҳоят баҳра бигир ва аз неъматӣ худододи офтоб гармию равшаниро истифода бар ва аз меваҳои тару тозаи гуногунрангу мухталифнавъ тановул намо, аз наҳру дарёҳо ва баҳру уқёнусҳо ба тарзи хубтар нафъ бибар.

Чун дар баҳру уқёнусҳо ва дар кӯҳу пушта ва дашту биёбонҳо ба сафар ва сайру саёҳат баромадӣ, бо дидаи ибрат ва чашми ҳақбин назар намо ва шукронаи ин неъматҳои худовандиро ба ҷо биовар. Аз неъматҳои бобаракате, ки Худованд ба ту ато кардааст, истифода бар ва аз инкори неъматҳояш барҳазар бош.

Худованд мефармояд:

يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللَّهِ ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا ...

«Неъматҳои Худоро мешиносанд, боз ҳам мункири он мешаванд...».

(Сураи Наҳл, ояти 83)

Аз носипосӣ ва ношукргузорӣ бипарҳез. Пеш аз он, ки ба хори дар шоҳаи гул қарор дошта бинигарӣ, ба

чамол ва зебоии худ гул назар кун ва қабл аз он, ки аз гармии сӯзони офтоб шикоят намой, фоидаи рӯшноӣ ва нафъи ҳарорати мӯътадилашро пеши назар биовар ва пеш аз он, ки аз сиёҳиву торикии шаб норозӣ буданро баён кунӣ, осудагию оромӣ ва роҳаташро ба ёд овар.

Пас бо худ биандеш, ки ин нотавонбинӣ ва ношукргузорият неъматҳои Худовандро аз баҳри чист ва хостори тағйири неъматҳо буданат барои чист? Ин атову бахшишҳои Худовандро бо камоли хубӣ ва шукргузорӣ бипазир ва ситоиши Худои меҳрубонро ба ҷо биовар.

Худованд мефармояд:

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَتَ اللَّهِ كُفْرًا... ﴾

«Оё надидаӣ он касонро, ки неъматҳои Худоро ба куфриваз кардаанд...».

(Сураи Иброҳим, ояти 28)

Дурахш: Аз роҳи хато баргаштану ба роҳи рост даромадан таҳаммули машаққатҳои зиёдеро металабад, аммо натиҷааш хубу зебост.

Чило: *Аз раҳмати Худо ноумед машав!*

Марвориди саввум:

Истиғфор намудан, сабаби зиёд шудани ризқ аст

Зане ҳикоят мекунад, ки дар синни сисолагиам шавҳарам аз дунё гузашт ва панҷ фарзанд аз ӯ бо ман бесаробону бе сарпарасти хонадон танҳо монд. Дунё дар назарам торик гашт. Он чунон зиёд гиристам, ки қариб буд нобино шавам. Ба тақдири бадам мегиристам ва ноумедӣ маро фаро мегирифт. Андӯҳ гулӯгирам карда, ғам беҳолу бемадорам сохта буд, зеро кӯдаконам хурдсол буданд ва мо аз ягон ҷо даромаде барои рӯзгузаронӣ надоштем.

Аз он меросе, ки аз шавҳарам боқӣ монда буд, боэҳтиёт истифода мебардем. Рӯзе дар хучраам нишаста радиоро ба мавҷи шабакаи Қуръон мувофиқ карда, ба садои он гӯш андохтам, ки шахси донишманди исломие чунин гуфт, ки паёмбари Худо мефармояд:

من اكثر من الاستغفار جعل الله له من كل هم فرجا , و من كل ضيق مخرجا

«Ҳар кас, ки зиёд истиғфор (аз гуноҳҳои доништа ва ё надоништа кардаани пушаймон гафта ва аз Худованд талаби бахшиши) намояд, Худованд ӯро аз тамоми ғаму андӯҳ наҷот медиҳад ва аз тамоми тангиҳо (-и ризқ) раҳой мебахшад».

Пас аз шунидани ин ҳадиси паёмбари Худо истиғфорро зиёд кардам ва фарзандонамро низ ба он амр намудам. Савганд ба Худо, шаш моҳ нагузашта буд, ки ба мо гувоҳномаи моликияти замини қадимаеро су-

пурданд, ки онро ба маблағи чанд миллион фуруҳтам ва писарам, ки аз толибилмони мадраса буд, яке аз пешқадамтарини донишҷӯёни он минтақа гардид ва Қуръонро комилан ҳифз намуда аз бар кард ва мавриди эҳтирому икромии мардум қарор гирифт. Хонаи мо пур аз хайру хубиҳо гашт ва зиндагии хубе насибамон шуд. Худованд писарону духтаронамро солаху некӯрафтор гардонид ва ғаму андӯхро аз ман дур кард, то ин ки хушбахттарин зан дар ин олам гаштам.

Дурахш: Ҳар вақте ба ноумедӣ таслим шудӣ, ҳаргиз чизеро ёд намегирӣ ва ба пирӯзию саодат комёб нахоҳӣ шуд.

*Эй холиқи арзу само, эй розиқи шоҳу гадо,
Кардам басте ҷурму гуноҳ, астағфиру-л-Лоҳа-л-азим.
Кардам гуноҳи беадад, донам, ки бад кардам чӣ бад,
Ин аст вирдам, эй Аҳад, астағфиру-л-Лоҳа-л-азим.*

*Чандон, ки кардам тавбаҳо собит нагаштам бар вафо,
Зин феъли бад, эй Подшоҳ, астағфиру-л-Лоҳа-л-азим.
Дар ҳубби дунё рӯзу шаб саргаштаам андар талаб,
Ё Раб макун бар ман ғазаб, астағфиру-л-Лоҳа-л-азим.*

*Дорӣ, ки то чон дар бадан ноҳақ забон андар даҳан,
Ҳар дам бигӯ мискин Ҳасан, астағфиру-л-Лоҳа-л-азим.*

Ҷило: *Шахси мӯъмин ҳаргиз аз раҳмати Худо ноумед намегардад.*

Марвориди чаҳорум:

Дуо балоро дур месозад

Як дӯсти бисёр худопарасту некӯкоре доштам, ки ҳамсараш ба бемории саратон (рак) мубтало гашта буд. Онҳо се фарзанд доштанд. Дунё барои он дӯстам бо вучуди бузургиву паҳноияш танг гашта буд ва чаҳон дар назараш торик менамуд ва хушию лаззати ҳаётро аз даст дода буд. Яке аз олимони парҳезкори ҳикматшинос барояш фармуд, ки шабзиндадорӣ (шабҳо намоз хонад) кунад, ҳангоми саҳар дуову истиғфор намояд ва дар оби Замзам аз оятҳои Қуръони карим тиловат карда ба занаш бинӯшонад. Мард ин корҳоро бардавом иҷро мекард. Ҳамсараш аз оби Замзам нӯшида баданашро бо он об мешӯст. Зану шавҳар аз намози бомдод то баромадани офтоб ва аз намози шом то намози хуфтан ҳамроҳ нишаста, ба даргоҳи Худои бузургу тавоно дуову истиғфор мекарданд. Худованд дуоҳои онҳоро қабул кард, он беморию аз он зан дур сохт ва шифояш бахшиду тани сиҳату мӯйи зебо атояш намуд. Он зан аз ин ба баъд ба бисёристигфорӣ ва барпо доштани намози шаб сертаваҷҷӯҳ гашт. Поку бобаракат аст Зоте, ки шифобахши дардхост. Ба чуз вай худое нест ва парвардигоре ғайри Ӯ вучуд надорад.

Хоҳар ва модари гиромӣ, ҳар вақте бемор гаштӣ, шифоятро аз Худо бихоҳ, тавбаву истиғфор ва дуоро бисёр кун, зеро Худованд бо хости худаш, хатман, дуоятро иҷобат мекунад ва мушкилатро осон месозаду бадири аз ту дур мегардонад. Худованд мефармояд:

أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ ...

«Оё кист он, ки дармондари чун бихонадаш, посух медиҳад...».

(Сураи Намл, ояти 62)

Дурахш: Ба гузаштаву ҳозираат назар намо дарк хоҳӣ кард, ки ҳаёт аз таҷрибаҳои пай дар пай сомон ёфтааст. Кӯшиш намо, то аз он таҷрибаҳо хубтар истифода барӣ.

*Субҳдам бархез, эй дил, зикри Ҳақ бисёр кун,
Рӯ ба хок афтодаву аз ҷурм истиғфор кун.
Он қадар ҷурме, ки дорӣ, эй дило, гофил мабош,
Зикри Ҳақ мискин ба ҳар шаб дидаи хунбор кун.*

*Аз барои ҷурми худ, эй дил, ба ҳар шому сабо,
Тавбаи сидқи яқин аз сидқи дил бисёр кун.
То ба кай дар ҳоби гафлат рафтаӣ, бархез аз он,
Узри тақсироти худ бо Холиқи Ҷаббор кун.*

*Эй дил аз ҳамди Худо, наъти Расулу манқабат
Гофилони беҳабар аз ҳоби хуш бедор кун.
Ҳар саҳаргоҳе, ки мегӯӣ санои поки Ҳақ,
Баъд аз он наъти расули Аҳмади мухтор кун.*

Қило: Худо бар мӯъминон меҳрубон аст.

Марвориди панҷум:

Аз шикастарӯҳӣ ва ноумедиҳо барҳазар бош

Чавоне ба маҳбас гирифтोर шуд, ки модараш ба ҷуз вай касе надошт. Хоб аз ҷашмони модар дур гашт ва ғаму андӯх тамоми вучудаширо фаро гирифт ва ончунон зиёд гирист, ки гӯй аз бисёр гирия карданаиш малол гашта буд. Баъдан Худованди меҳрубон бо лутфу карамаш ўро ба гуфтани калимоти шарифи «*Ло ҳавла ва ло қуввата илло биллоҳ*» (*Нест ҳеч тавоноие дар бозистодани аз гуноҳ ва ҳеч қуввате барои ибодат, магар ба ёрии Худованд*) ҳидоят намуд ва ин калимоти шариф ва боазаматро бар забонаш ҷорӣ сохт.

Модар ин калимоти шариф ва боазаматро, ки ганҷу хазинае аз хазинаҳои биҳишт аст, гаштаю баргашта такрор мекард ва ҳар рӯз онро барои худ вирд (дуо, зикр) қарор дод. Баъди чанд рӯзе, ки модар аз раҳиин фарзандаш аз зиндон ноумед гашта буд, ногаҳон рӯзе дарвозаи ҳавлӣ боз шуд ва писараш ғайриҷашмдошт ба хонашон даромада омад. Ин лаҳзаҳо шодию хурсандии модарро ҳадду канор набуд, зеро ҷигарбанду ҷигаргӯшаи ягонаширо Худованди меҳрубон сиҳату саломат ба наздаш бозгардониди оварда буд.

Албатта, ин подош ва мукофоти шахсест, ки ба Парвардигораш таваккул карда, кушоиши корашро аз Ў дархост намудааст. Пас ту ҳам, эй хоҳар ва модари азизи худопараст, зикри калимоти шариф ва боазамати «*Ло ҳавла ва ло қуввата илло биллоҳ*»-ро бар худ лозим бигир, онро зиёд такрор намову ба воситаи он ғаму андӯхро аз худ дур бигардон ва ба хушнудию кушоише аз ҷониби Худованд башорату хушхабарӣ биёб, зеро ин

калимоти бениҳоят бузургест, ки дар он сирри некбаҳтию растагорӣ нухуфтааст.

Хоҳари азиз, пас огоҳ бош, то ресмони умедворӣ аз дастат чудо нашавад ва мабодо аз нобарориҳо ва мусибатҳову нокомиҳои рӯзгор рӯҳафтада ва ноумед шавӣ ва бояд яқин дошта бошӣ, ки мушките нест, ки осон нашавад.

Бузурге ҳам дар ин маврид фармудааст:

*Банда бояд, ки ҳаросон нашавад,
Мушките нест, ки осон нашавад.*

Ҳамеша нисбати Худованд некгумону некбин бош ва бар вай таваккул намо ва хушиву осоишро танҳо аз ӯ бихоҳ.

Дурахш: Ғаму мушкилотатро мавзӯи баҳс қарор мадеҳ, зеро бо ин рафторат байни худ ва хушбаҳтиат монеа эҷод хоҳӣ кард.

*Сарфи бекорӣ магардон рӯзгори хешро,
Пардаи рӯйи таваккул соз кори хешро.*

Чило: *Хонаводае, ки зидди ҷам бошанд, пойдор наместонанд.*

Марвориди шашум:

Хонаи ту кишвари обрӯву иззат ва меҳру муҳаббат аст

Хохари азизу гиромӣ, аз манзилат чуз барои корҳои муҳимму зарурӣ берун набаро, зеро хонаи ту сирри хушбахтии туст. Худованди пок дар каломи шарифаш мефармояд:

وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ ...

«Ва дар хонаҳои худ бимонед...»

(Сураи Аҳзоб ояти 33)

Хохари азиз, танҳо дар хонаат метавонӣ таъм ва лаззати хушбахтиро бичашӣ ва номусу шараф ва виқору обрӯятро ҳифз намоӣ. Занҳои кӯчагарду беҳаё онҳое ҳастанд, ки бе зарурат ва ягон сабаби муҳимме зиёд ба бозорҳо мераванд, мақсади онҳо дунболаи мӯдҳо гаштан, масруфи тамошои либосу матоъҳои қиматбаҳо ва даромадан ба марказҳои тичоратӣ ва пурсидани чизҳои нав ба фурӯш баромада мебошад. Зан ва духтари ба чунин беморӣ мубталогашта нисбат ба дин беаҳамият аст, ки на масъулияти тарбияи ахлоқии худи фарзандашро ҳис мекунад ва на ҳиммате барои омӯзиши илму маърифат ва адабу фарҳанг дорад, балки ин гуна зан бисёр калонгапу исрофкор буда, ҳадафу мақсадаш танҳо хӯрдан ва либосҳои қиматбаҳо пӯшидану худро ороиш додан ва дар назди мардони номаҳраму бегона чилва кардан мебошад.

Аз дур шудан аз хона ва ҷудоии манзилат бипарҳез, зеро хонаи ту ҷойи хурсандӣ ва макони эминию роҳат ва

водии унсу каъбаи саломатӣ аз зарар ва бадии мардум аст.

Модари меҳрубон, пас хонаатро макони меҳру муҳаббат ва сарчашмаи атову бахшишҳои поку муборак бигардон!

Дурахш: Мушкилотатро ба касе ошкор макун, ҷуз касоне, ки боварӣ дорӣ, ки бо насихату маслиҳатҳои самимиашон метавонанд ба ту кӯмак расонанд.

*Хоҳарону модарони меҳрубон,
Кардаед зебо чашму рӯятон,
Гесӯ хушбӯю қади дилҷӯятон,
Марди номаҳрам масти бӯятон,
Қуртаҳои ранг ба ранг орзуятон,
Беҳиҷобӣ, бадзабонӣ хӯятон,
Лаънати Ҳақ беадад шуд сӯятон,
Бозгашти ҳамамон сӯйи Худост.*

*Хоҳарону модарони баркамол,
Ҷумла мақсадҳои мо дунёву мол,
Бар ҳавои нафс банд аст ин ҳаёл,
Мо фаромӯш кардаем рӯзи суол,
Ваҳ, чӣ мегӯем назди Зулҷалол,
Бозгашти ҳамамон сӯйи Худост.*

Чило: Тааччубзада ва ҳайрон аз он мешавӣ, ки Худованди меҳрубон бо ҳикмати болигаи худ ҳама корҳои банди мӯъминро барояш хайру некӣ қарор додааст.

Марвориди ҳафтум:

Ту барои шунидани суханони занони беҳудагӯ ва ғайбатӣ вақт надорӣ

Хохари азиз, аз баҳсу мучодала ва муноқишаҳои беҳуда дар атрофи корҳои бенафъу бефоида барҳазар бош, зеро ин гуна амалҳо дилтангию парешонхотириро ба бор меоранд. Кӯшиш намо фикру андеша ва мулоҳизаву назари хубу некатро бо нармӣ ва бе ҳаёхуву доду фарёд ва пофишорию ҳаяҷон баён кунӣ ва аз танқиду рад кардани фикрҳои дигарон дур бошӣ, чунки ин кор оромии хотир ва доираи андешаронии солиматро аз байн мебарад. Бо суханони нарму дӯстона ва бо камоли эҳтирому самимият фикрҳоятро баён намо. Танҳо дар ҳамин сурат дилҳоро ба даст меорӣ ва ба ҷонҳо рӯхи тоза мебахшӣ. Аз ҷумлаи он чизҳое, ки ғаму андӯҳ ба бор меоранд, ғайбат кардани мардум, тамасхуру бадгӯӣ ва айбҷӯӣ намудани онҳост. Ин гуна амалҳо натиҷаи савоби доштаи банди мӯъминро аз байн мебаранд ва гуноҳашро бештар месозанд ва итминону осудагии хотирашро гум мекунанд. Аз ҷустуҷӯ ва талош барои донишони айбҳои мардум даргузар, ба ислоҳи айбу норасоии худ машғул шав ва бар худ биандеш, ки Худованд ҳеҷ кадоми моро комилан беайбу бе гуноҳ наофаридааст, балки ҳар яки мо гуноҳу айбҳое дорем.

Пас хушо ба ҳоли касе, ки шиносӣ ва ислоҳи айби худааш ўро аз айбҷӯии дигарон боз доштааст.

Дурахш: Барои модаре, ки кӯдакаш аз баландие меафтад, лозим аст, ки ба нолаву фарёд машгул нашаваду зуд ба кӯмаки тифл ва бастани чароҳаташ бишитобад.

*Чаро бигзоитӣ роҳи вафоро,
Биё бархон намози бе риёро,
Ба аҳди худ вафо кун эй дилоро,
Ба рӯзу шаб ту ёде кун Худоро,
Агар хоҳӣ амон аз нори сӯзон,
Қаландарвор ботилро бисӯзон.*

*Зи субҳ то шаб гуфтори ту гайбат,
Забонро мекушӣ баҳри тӯҳмат,
Канор бигзоитӣ раҳму мурувват,
Биё бигзор қадам аз роҳи ғиммат,
Агар хоҳӣ амон аз нори сӯзон,
Қаландарвор ботилро бисӯзон.*

*Чило: Бидон ва яқин дошта бош, ҳар чизе, ки
насибаи ту аст, албатта, ба ту хоҳад расид.*

Марвориди ҳаштум:

**Агар покнафс ва кушодачехра ҳастӣ
ҳамагон туро меҳаханд**

Модари гиромӣ, ба зиндагӣ ва ҳаётат нигоҳи
дӯстонаву некидилона дошта бош. Зеро ҳаёту зиндагӣ
барои инсон ҳадяест аз ҷониби Худованд. Пас ин ҳадяи
худовандиро бипазир ва онро бо камоли хушнудию
хурсандӣ қабул намо. Субҳро бо чило ва табассуми
равшаниаш ва рӯзро бо тобиши нуронияш ва шабро бо
хомӯшию виқораш истиқбол кун.

Сипосу ситоишкунон оби поку мусаффоро бинӯш,
бо хушиву хурсандӣ аз ҳавои тоза нафас бигир, тасбеҳ-
гӯён гулро бибӯй ва ҷаҳонро бо дидаи ибрат бинигар ва
дар қудратҳои илоҳӣ тафаккур намо.

Дар рӯйи замин аз атову бахшишҳои худовандӣ, аз
қабилӣ дидану бӯидани гулҳо, аз вазидани бодӣ насими
сахарӣ, аз таровату латофати боғу бӯстон, аз гармии
офтоб, аз равшаниӣ моҳ дар шаби тор баҳрабардорӣ
бикун. Ин атову неъматҳоро бар рӯйхати кӯмаккунанда-
гони тоату бандагии Худованд шомил бисоз ва барои
неъматҳои додааш Ёро шукру сипос бигӯ.

Эҳтиёт бош, ки аз мушоҳидаи ин неъматҳои бешу-
мори илоҳӣ, ки ба тамои дар муҳосирашон ҳастӣ, сояи
ғаму андӯҳи шукрашро ба ҷо оварда натавонистанат
фаро расад ва қараху ношукру носипос гардӣ. Балки
бидон, ки Офаридагори розиқ ин неъматҳоро барои он
офаридааст, ки аз онҳо барои тоаташро ба ҷо овардану
шукргузорӣ кардан истифода бурда шавад.

Худованди бузург мефармояд:

يَتَأْتِيَا الرُّسُلُ كُلُّوَا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَأَعْمَلُوا صَالِحًا ...

«Эй паёмбарон, аз чизҳои покизаву хуш бихӯред ва корҳои шоиста кунед...»

(Сураи Мӯъминун, ояти 51)

Дурахш: Беҳтарину покизатарин карам аз онҳое ба амал меояд, ки чизе дар ихтиёр надоранд, аммо онҳо қадру қимати сухан ва табассуми зеборо мешиносанд. Басо мардумоне ҳастанд, ки чун атову баҳшишат медиҳанд, гӯё ба рӯят торсакие мезананд.

*Шоми аҷал ба рӯзи фироқи ту шуд бадал,
Аз баҳри он ки шукргузоре набудаам.*

*****

*Пеши ҳар сифла ба ширинсуханӣ лаб макишо,
Шакаристони ту ҳайф аст ба коми магасон.*

*****

*То тавонӣ хешро аз сифлатабъон дур дор,
Об чун бо хок ҳамроҳӣ кунад, гил мешавад.*

*****

*На хоҳандаӣ бар дари дигарон,
Ба шукрона хоҳанда аз дар марон.*

*****

Қило: *Худотарсро ҳар ҷое роҳи наҷот ҳаст.*

Марвориди нухум:

**Хушбахтиҳо пурра касеро насиб нагаштааст
ва барои касе тамоми хубиҳо дода нашудааст**

Хоҳари азиз, агар ту чунин гумон дорӣ, ки бояд зиндагӣ хубу гуворо ва сад дар сад бе камбудихо бошад, пас ту хатоӣ бузург мекуӣ. Чунин зиндагӣ дар гумону зеҳни ту омада, ҷуз дар бихишти барин дар ҷойи дигаре муяссар намегардад, аммо хушбахтии дунё хушбахтии нисбӣ аст. Пас ҳаргиз тамоми он чизҳоро, ки ту меҳаҷи комилан бароят дастрас нахоҳад шуд, балки гоҳо камбудию норасоӣҳо, балову мусибатҳо, беморию ранҷҳо ва дигар санҷишҳои илоҳӣ ба сарат хоҳанд омад. Пас ҳангоми кушодаҳоӣ ва дастрасият шукргузору бахшанда бош ва ҳангоми мушкилоту бадҳолият сабркунанда ва бурдбор бош, дар олами идеалию ҳаёли зиндагӣ макун. Яқини комил дошта бош, ки саломатӣ бе ранҷу дард ва сарват бе ғажру тангдастӣ ва хушбахтӣ бе саҳтию нороҳатиҳо ва ҳаёти занонаварӣ бе муноқишаҳои хурду бузург буда наметавонад. Барои ҳамин ҳам, тӯро лозим аст ки нафсатро қонеъ созӣ, то аз баъзе камбудӣ ва норасоӣҳо ҷашм пӯшад. Ва бештар чизҳои хубу мавриди қабулатро пеши назар биёр ва ҳамеша неқгумон бош ва танҳо ба Худованд эътимоду таваққул намо, зеро мардум барои эътимоду боварӣ ва воғузоштани тамоми корҳо ба онҳо сазовор нестанд. Худованд мефармояд:

إِنَّهُمْ لَنُغْنُوا عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا ...

«Ҳароина, инҳо тӯро ҳеҷ аз Худо бениёз намекунанд...».
(Сураи Ҷосия, ояти 19)

Дурахш: Ин қофилаи умр ачаб мегузарад,
Дарёб даме, ки бо тараб мегузарад.

*****

*Сипос аз Худованди чархи баланд,
Ки дар дил нагунҷад аз Ҷ чуну чанд.*

*Чаҳонофарин кирдугори сипеҳр,
Фурӯзандаи пайкари моҳу меҳр.*

*Нигорандаи гунбади кӯзпушт,
Намояндаи роҳи нарму дуруст.*

*****

*Эй дӯст, бубин, ки ин чаҳон даргузар аст,
Ин умри азиз чу одами раҳгузар аст.
Аз ёд мабарор вақти мурдани худро,
Ҳар кардаву нокарда ба пеши назар аст.*

*****

Чило: *Худованд корҳои шахси парҳезкор ва худотарсро ба осонӣ бароварда месозад.*

Марвориди даҳум:

Аз бӯстони маърифат манфиат бигир

Модари азиз, албатта, яке аз сабабҳои хушбахтият, дониши динӣ доштани туст, зеро таълим гирифтани илми дин дилу дидаро мекушояд ва сабаби ризоияти Парвардигор мегардад, чуноне, ки паёмбари акрам (с) мефармояд:

”من يراد الله به خيرا يفقهه في الدين”

«Ба ҳар касе, ки Худои иродаи хайр бикунад, ӯро фақеҳ (доншиманда)-и дин мегардонад».

Пас ту бештар китобҳои илмиро бихон, ки бароят нофеъ асту маърифати диниятро зиёда мегардонад, монанди китоби «Риёзу-с-солиҳин», «Фикҳи суннат», «Фикҳи далел», «Аниси занони покдоман» ва тафсиру ҳадисҳо ва дигар рисолаҳои муфиде, ки хонданашон бароят муяссар мегардад. Бидон, ки беҳтарин амалҳои ту ин маърифату шинохти муроду мақсади Аллоҳ Таъоло дар китобаш Қуръони карим ва муроду мақсади паёмбари Худо дар суннаташ – ҳадисҳои набавӣ аст. Бештар дар Қуръон тадаббур намо, онро ҳамроҳи хоҳаронат бештар биомӯз ва ба қадри имкону тавоноият бо таҷвиду тартил аз бар намо.

Ба кироати Қуръон бештар гӯш бидеҳ ва тибқи фармудаи он амал бикун, зеро надониستاني илми шариат тангию торикие дар дил аст. Ту бояд китобхонае дошта бошӣ, гарчанде хурд ҳам бошад, дар он бояд китобҳои пуарарзишу боманфиат ва наворҳову сабтҳои

муфид ёфт шавад ва аз зоеъ кардани вақтат бо гӯш кардани мусиқию тамошои сериалҳои телевизионӣ барҳазар бош ва бидон, ки барои ҳар сонияи умрат ҷавобгӯ ҳастӣ. Пас вақтатро танҳо дар он корҳое сарф намо, ки ризои Худовандро дарёфта бошӣ.

Дурахш: Сахтарин мушкилиҳо бо табассуме аз инсонии эътимодноқ осон хоҳад шуд.

*****

*Эй толиби илм тарки таҳсил макун,
Як рӯз зи умри хеш таътил макун,
Як нукта агар ба оламе бифрӯшанд,
Он нукта бихар ба оламу қил макун.*

*****

*Хоҳӣ, ки ҳамеша шоду хуррам бошӣ,
Ҳар ҷо ки равӣ зарифи олам бошӣ,
Такрор куну ҷаҳд куну илм омӯз,
То тоҷи сари банини Одам бошӣ.*

*****

*Коре, ки зи дӯзах бираҳонад илм аст,
Моле, ки зи ту кас наситонад илм аст,
Ҷуз илм талаб макун, ки дар дунёву дин,
Роҳе, ки ба мақсуд расонад, илм аст.*

*****

Чило: *Ҳар чӣ наҷибтар аст, афтодатар аст.*

Лӯълӯи аввал:

Ашкҳои резон ва дилҳои мачрӯхро ба хотир биёр

Адибе фармудааст: «Агар аз дунё аҳде гирифтаӣ, ки ҳамеша ва дар ҳама ҳолат мувофиқи майлу хоҳиши ту бошад ва ҳар чизеро, ки меҷӯӣ ва дӯст медорӣ ба ту бидиҳад, бароят сазовор аст ва месазад, ки ин ҷо бимонӣ ва ҳар муроду матлабе, ки дорӣ, ҳосил гардонӣ ва дар ин роҳ ғаму андӯхро раҳо кунӣ.

Ва агар рафтору равиши рӯзгори ин дунёро дарёфтаӣ, ки қораш додану гирифтани ва бахшидану боздоштан аст ва фаҳмидаӣ, ки ҳар он чӣ, ки ба ту дода ва ту ро молиқ гардонидаст, албатта, онро бозпас хоҳад гирифт ва бояд яқин дошта бошӣ, ки равишу муносибатҳо бо тамоми фарзандони одам ҳамин гуна аст, ҳақ қасрнишин бошад, ҳақ дар қулбае сокин, ҳақ пой бар фарқи сайёра гузорад, ҳақ дар гилеми пургарду ғубори замин. Пас, оҳу фиғон ва нолаву гириҷро қам кун, зеро ту аввалин касе нестӣ, ки тири мусибати замона дар ин дунё фақат ба ту расида ва қаси дигар аз он наҷоту раҳо ҷфта бошад.

Дураҳш: *Саодат ба бахшоиши довар аст,
На дар қангу бозӯи зӯрвар аст.
Ҷу давлат набахшад сипеҳри баланд,
Наояд ба мардонагӣ дар қаманд.*

Чило: Бало сабаби афзоиши дуост.

Лӯълӯи дуввум:

Онҳо хушбахт нестанд

Модари азиз, ба зиндагии ашхосе, ки бо шукӯху шаҳомат ва карру фар ҳаёт ба сар мебаранд ва мағруру худписандона ба исрофкорӣ машгуланд, фирефта нашав, зеро оқибати кори онҳо пушаймонӣ буда ва хурсандии зоҳирие, ки доранд, дер давом нахоҳад кард. Онҳо касонеанд, ки барои расидан ба аҳдофашон, ки ҳамон баровардани лаззатҳо ва хоҳишҳоишон мебошад, аз ҳеҷ ҷаҳду талоше, ҳоҳ аз роҳи ҳалол бошад, ҳоҳ аз роҳи ҳаром, даст намекашанд. Онҳо, дар ҳақиқат, хушбахт нестанд, агарчи дар зоҳир хушбахту осуда намоянд, чунки онҳоро ғаму андӯх, машаққату маҳрумиятҳо ва саргардонию гирифториҳо ҳамеша таҳдид мекунад. Чун ҳар кас, ки аз роҳу равиши муаянкардаи Худо ва дастуру роҳнамоиҳои паёмбар берун ояд ва худписанду ношукргузор шавад, ҳаргиз хушбахтиро нахоҳад дид. Пас гумон мабар, ки сарватмандони мутакаббири исрофкунанда ва касоне, ки бо дабдабаву тантана зиндагӣ доранд, дар роҳату осоишанд.

Не, ҳаргиз чунин нест. Албатта, ҳастанд баъзе касоне, ки дар кулбаҳои вайрона ва хонаҳои аз гил сохташуда зиндагӣ доранд ва аз нафароне, ки болои кӯрпаю болинҳои пари қӯ ва ҳариру дебо меҳобанд ва дар қасрҳои боҳашамати чандқабата умр ба сар мебаранд, хушбахттар ҳастанд.

Бешубҳа, зани нодору камбағал ва худотарсу парҳезгори боқаноат аз зани дорандаву тавонгаре, ки аз роҳи Худо мунҳариф гашта ва дунболаи хоҳишоти нафсонию шайтонӣ рафтааст, хушбахттар аст.

Дурахш: Хушбахтӣ дар замири ту вучуд дорад, бинобар ин лозим аст, то нисбат ба худ боаҳамият бошӣ!

*****

*Чудо зи фикри ҷаҳон шав, ба фикри Субҳон бош,
Гадои ӯ шаву бар тахти фақр султон бош.*

*Ба оби дида бикун шустушӯ рухи худро,
Зи гирияҳои паёнай чу абри найсон бош.*

*Зи хавфи сӯхт маранҷон дили заифонро,
Ба ҳар кӣ менигарӣ, ҳамчу гунча хандон бош.*

*Зи хавфи фавт, Ҳабибо, чӣ мешавӣ бедил,
Ба ханда ҷон бидеҳу дар ризои Субҳон бош!*

*****

*Эй зи хокат офарида хокиё ҳушёр шав,
Хок будӣ, хок гардӣ, дар миён ҳушёр шав.*

*****

*Ҳосил аз дунё чӣ бошад, эй амин,
Нӯҳ гази карбосу се газ аз замин.*

*****

Чило: Бидон, ки ягона фарёдраси ту танҳо Худованд аст!

Лӯълӯи саввум:

Роҳи расидан ба сӯи Худо бехтарин роҳ аст

Хоҳари азизи дилам, хушбахтӣ чист? Оё хушбахтӣ дар молдорию сарватмандист? Ё дар мансабу мақоми баланд қарор доштан?

Албатта, ҷавобҳо зиёд ва гуногун ҳастанд, аммо биё мо ба яке аз роҳҳои бехтарини хушбахтӣ, ки ин зани солеҳа интиҳоб кардааст, бинигарем.

Миёни зану шавҳари як хонавода ихтилофу нофаҳмие воқеъ шуду шавҳар дар ҳолати қаҳру ғазаб гуфт:

– Эй зан, ман туро бадбахт хоҳам кард.

Зан асабонияти шавҳарашро дида, бо нармӣ гуфт:

– Шавҳари азизам, бидон ва огоҳ бош, ки ту ин корро анҷом дода наметавонӣ.

Мард гуфт: «Барои чӣ?» Зан ҷавоб дод:

– Агар хушбахтӣ дар мол мебуд, ту маро аз он маҳрум мекардӣ ва агар дар зару зевар мебуд, маро аз он боз медоштӣ, аммо хушбахтии ман дар чизи дигарест, ки на туву на ҳамаи мардум онро аз ман гирифта наметавонед. Ман хушбахтиамро дар имондориам ба Худованди Якто ва дар итоату пайравӣ карданам аз суннати расули Худо мебинам. Ва имони ман дар дилам ҷо гирифтаву бар дили ман ба ҷуз Худованди бузургу тавоно касе тасаллут ва ҳокимият надорад. Ин аст хушбахтии воқеие, ки ман мешиносам ва ин гуна хушбахтиро танҳо касе эҳсос мекунад, ки муҳаббату тарси Худованд дар қаъри дилу ҷонаш ҷойгир шавад ва яқин дошта бошад, ки молику соҳиби саодати ҳақиқӣ Офаридгори ҳама мавҷудоту махлуқот Худованди Яктост.

Пас, биё, бо тоату ибодатҳоямон хушбахтию саодатро аз ӯ талаб намоем ва роҳу равиши паёмбари Худо ва асҳоби гиROMИКАДРАШРО, ки гузаштагони соlexамон аз онҳо пайравӣ кардаанд, интиҳоб кунем. Китоби илоҳӣ – Қуръони каримро бо диққати комил тиловат намуда, сари маъниҳои оятҳои он андеша кунем ва амалхоеро, ки сабабгори ризомандии ӯ мегарданд, мушаххас карда анҷом диҳем ва амалхоеро, ки мавриди қажру ғажари Худованд қарор мегиранд, низ муайян намуда, аз онҳо дурӣ ҷўем. Пас дар ин ҳолат, агарчи кулбаи ҳақири дошта бошем ва ё қасри боҳашамате, агар пораи ноне дошта бошем ва ё тамоми анвои хўрданию нўшиданихоро, агар болинамон аз санг бошад ва ё аз пари қу, агар муфлисему дирҳаме надорем ва ё зару зевари тамоми дунёро молик бошем, мо хушбахтии ҳақиқиро дарёфта метавонем. Аммо шахсе, ки хилофи ин гуфтаҳо роҳ биравад, яқин аст, ки гумроҳ мешавад, пас умри ӯ ҳама ғаму андўҳ буда, оқибати қораш хорию зорист.

Дурахш: Мол барои зиндагӣ қардан аст, на зиндагӣ барои қамъоварии мол.

*Зистани ҳайвон барои хўрдан аст,
Хўрдани инсон барои зистан аст.*

Чило: Парвардигоро, офияту бахиширо аз ту хоҳонам.

Лӯълӯи чаҳорум:

**Ҳар гоҳ роҳҳо бароят тангу баста гаштанд, пас ба Зоти
донандаи ғайбҳо паноҳ бибар**

Ибни Қайими Қавзӣ фармудааст:

«Бароям мушкилие пеш омад ва ба ғаму андӯх гирифтор гаштам. Барои раҳои ёфтан аз ин гирифторӣ зиёд меандешидам ва чора мечустам, аммо роҳи халосӣ аз ин мушкилиро намедидам. Ногоҳ ин ояти қарима ба хотирам расид, ки Худованд фармудааст:

... وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ تَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا

«...Ва ҳар ки аз Худо битарсад, барои берун шуданаш (аз ҳар мушкиле) роҳе қарор хоҳад дод».

(Сураи Талоқ, ояти 2)

Пас дониستم, ки тақову парҳезкорӣ сабаби халосӣ аз тамоми ғамҳост. Пас аз ин ба парҳезкорию тақводорӣ эҳтимоми бештар додам ва роҳи наҷотро пайдо кардам».

Модари азиз, тақову парҳезкорӣ назди оқилон сабаби тамоми хубиҳо ва некиҳост. Бояд бидонем, ки барои ҳар гуноҳе ҷазову азоб аст ва бо самимият тавба карда, аз гуноҳон пушаймон шудан ва аз Худои меҳрубон пӯзиш хостан, сабаби мағфирати гуноҳу баландии мартаба мегардад. Он ҳама ғаму андӯх ва парешонию гирифториҳо сазову ҷазои он амалҳост, ки дар ҳаёту рӯзгори гузаронидаат анҷом додаӣ, чунончи сустӣ ва танбалӣ дар адои намоз дар вақташ ё машғул шуданат

ба ғайбати мусулмонон ё беаҳамиятӣ ба сатру ҳичоб, ки барои ҳифзи номуси туст ва риоя нашуданаш сабаби фасодии ҷомеа мегардад ё кори ҳаромеро анҷом додан. Шахсе, ки хилофи фармудаи Худованд амал мекунад, ҳатман сазо ва ҷазои нуқсонӣ камбудихояшро хоҳад дид. Он зоте, ки хушбахтиро саодатро офарида ва молики ҳақиқиаш мебошад, Худованди бахшандаву меҳрубон аст. Пас чӣ гуна хушбахтиро аз ғайри ӯ талаб мекуни?

Агар мардум ба молику соҳиби ҳақиқии саодату хушбахтӣ рӯ биёранд, умед аст, ки бо хости Худованди кодири тавоно дар рӯйи замин шахси маҳруму маҳзун ва андӯхгину ғамноке боқӣ нахоҳад монд.

Ҳаким ва донишманди ширинкалом Саъдии бузургвор фармудааст:

*Худованди бахшандаи дастгир,
Карими хатобаҳои нӯзишпазир,
Азизе, ки ҳар к-аз дараи сар битофт ,
Ба ҳар дар, ки шуд ҳеҷ иззат наёфт.*

Дурахш: Тамоми ноумедихоро аз лавҳи хотираат пок бисоз ва ба сӯйи комёбию пирӯзиҳо бишито.

Чило: Одамон нисбат ба биниши айбҳои худашон кӯранд.

Лӯълӯи панҷум:

Ҳар рӯзатро бароят зиндагии навине қарор бидеҳ!

Хоҳари азиз, дурӣ ва ғофил мондан аз ёди Худо гайр аз меваи талх чизе ба бор намеорад ва вақте банда ҳолӣ аз тавфиқи Худо гашт гуё ҳама хусн ва зебоиҳоро аз даст дода ва ба сӯйи мусибат ва бадҳохию кинаҷӯиҳо қадам гузошта ва аз баракот ва неъматҳои Худо маҳрум гаштааст. Ва Худо бандагонашро аз ин оби талх ва дарди бедармон бим дода, ба сӯи нури имон ва қаробату наздикӣ ба ҳудаш даъват менамояд.

Шояд шахсеро чунин ҳолат воқеъ шуда, ки чун ба роҳе афтода бошад ва аз самти муқобилаш мошинеро бинад, ки бо тамоми суръат ба тарафи ӯ меояд, дар ин ҳол фикри аввалину охирини он шахс ин аст, ки чӣ гуна ҳудахро ҳарчи тезтар аз ин хатар бираҳонад. Ҳамин гуна Худо бандагонашро мефармояд, то барои наҷоташон ҳарчи зудтар ва бошитоб ба сӯйи Ӯ бишитобанд.

Худованд аз забони паёмбараш мефармояд:

فَفِرُّوْا إِلَى اللَّهِ ۖ إِنِّي لَكُم مِّنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٥٠﴾ وَلَا تَجْعَلُوا مَعَ اللَّهِ إِلَهًا
ءَاخَرَ ۖ إِنِّي لَكُم مِّنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٥١﴾

«Пас, ба сӯйи Худованд фирор кунед. Ҳароина, ман шуморо аз ҷониби Ӯ бимдиҳандаи ошкорам. Ва бо Худои якто маъбуди дигареро мапарастед. Ҳароина, ман шуморо аз ҷониби Ӯ бимдиҳандаи ошкорам».

(Сураи Зориёт, ояти 50-51)

Ва ин бозгашти ба сӯйи Худо як бозгаштест, ки банда дубора нафси худро пок сохта ба сӯйи ҳаёт ва ҳақиқати ин зиндагӣ қадам мениҳад ва шавқу рағбати бештаре ба Худо ҳосил намуда, барои некӣ ва ризои Худо мекушад ва аҳдиро, ки дар ин дуо омадааст, бо Худо паймони доим баста ва ба сӯйи Ё рӯй меоварад.

اللهم انت ربي لا اله الا انت, خلقتني وانا عبدك, وانا على عهدك
ووعدك ما استطعت, اعوذ بك من شر ما صنعت, ابوء لك بنعمتك علي,
وابوء بذنبي, فاغفر لي, فانه لا يغفر الذنوب الا انت

«Бор Худоё, Ту Парвардигори ман ҳастӣ, нест маъбудӣ барҳақе ғайри Ту. Офаридгори ман Туӣ ва ман бандаи Ту ҳастам ва ман ба паймони бастаам бо Ту ба қадре, ки метавонам, пойдорам. Аз шарр ва бадии он чи анҷом додаам, ба Ту паноҳ мебарам, аз неъматат, ки бароям муқаррар кардаӣ, огоҳам ва бар гуноҳам эътироф мекунам, пас маро биёмурз, ки ҳароина, ба ҷуз Ту касе омурзандаи гуноҳ нест».

Дурахш: Тавозӯъ куну ҳушмандӣ гузин,
Ниҳад шохи пурмева сар бар замин.

*****

Ба даргоҳи Худо пеш аз аҷал ой,
Гузашт умри азизат дар маҳал ой.
Ба гафлат ҳайф шуд умрат маҳу сол,
Биё бедор шав аз хоб имсол.
Замин рӯзе кунад се бор фарёд,
Чаро дар гафлатӣ, эй одамизод.
Машав бар фурсати дурӯза мағрур,
Ту ро бошад дили ман хонаи гӯр.

*****

Қило: *Табассуми ту ба рӯйи хоҳарат садақа аст.*

Лӯълӯи шашум:

Занон ситорагони осмон ва ахтарони тобонанд

Модари азиз, зани мусулмону нақӯкор ҳамонест, ки бо шавҳараш муносибати хуб дорад ва баъди тоати Парвардигорашро ба ҷой овардан итоати шавҳарашро анҷом медиҳад. Паёмбари Худо ба чунин зан сано хонда ва ин гуна занро, зани намунавӣ номидааст, ки барои ҳар марде доштани чунин ҳамсар шараф аст. Ҳангоме ки аз паёмбари Худо пурсиданд:

– Кадом зан беҳтар аст, фармуд:

التي تسره اذا نظر، و تطيعه اذا امر، و لا تخالفه في نفسها و لا ماله بما يكره

«Зане, ки чун шавҳараш бар вай бинигарад (аз дидани сурату ҳолаш) хурсанд шавад ва ба фармудаи шавҳар итоат намояд ва дар он чизе, ки барои шавҳараш нописанд аст, муҳолифат наварзад».

Ҳангоме ки ояти

وَالَّذِينَ يَكْتُمُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ

فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ

«...Ва касонеро, ки тиллову нукура захира мекунанд ва дар роҳи Худо харчаш намекунанд, ба азоби дардовар хабар деҳ»,»

(Сураи Тавба ояти, 34)

аз ҷониби Худованд нозил гашт, ҳазрати Умар ва Савбон (р) ба назди паёмбар (с) омаданд ва ҳазрати Умар гуфт:

– Эй паёмбари Худо, ҳароина, нузули ин оят ба саҳобагон гарону бузург афтодааст.

Паёмбари Худо фармуданд:

Туро аз беҳтарин чизе, ки шахс захира мекунад, огоҳ менамоям ва он доштани зани солеҳаест, ки чун шавҳар ба вай бинигарад, хушнуду хурсандаш созад ва чун коре фармоядаш итоат кунад ва чун аз наздаш дур бошад, обрӯю иззат ва молу амволашро ҳифз намояд».

Паёмбари Худо ризоияти шавҳарро сабаби ворид шудани зан ба бихишт гуфтааст.

Аз Умми Салама (р) ривоят аст, ки гуфт: паёмбари Худо фармудаанд:

”ايماء امراء ماتت و زوجها عنها راض دخلت الجنة”

«Ҳар зан дар ҳоле бимирад, ки шавҳарааш аз ӯ розӣ аст, дохили бихишт хоҳад гашт».

Пас, ту низ эй хоҳар ва модари азиз, аз чумлаи чунин занон бош, то некбахт ҳаёт ба сар барию воридаи чаннат гардӣ.

Дурахш:

*Зани хубу фармонбару порсо,
Кунад марди дарвеширо подшо.
Занеро, ки ҷаҳл асту норостӣ,
Бало бар сари худ на зан хостӣ.
Бар он банда Ҳақ некӯӣ хостааст,
Ки бо ӯ дилу дасти зан рост аст.*

Ҷило: *Мазан бар сари нотавон дасти зӯр,
Ки рӯзе ба пояи дарафти чу мӯр.*

Лӯълӯи хафтум:

Аз гирифтори ҳаром будан марг бехтар аст

Хоҳари азиз, дар бораи он се шахсе, ки дар ғор хобида буданд ва санге аз болои кӯҳ поён шуда дари ғорро баст ва роҳе барои берун шуданашон набуд ва онҳо рӯ ба Худо оварда, корҳои неки ҳолисонашонро васила қарор дода дуо намуданд, то шояд ба он сабаб Худо онҳоро аз он ҷо раҳонад, аз Абдуллоҳ ибни Умар ибни Хаттоб (р) ба ин мазмун ривояти ҳадис омадааст, ки шахси дуом аз он се нафар мегӯяд:

– *Худоё! Ман духтари аммае доштам, ки ўро аз ҳама бештар дӯст медоштам.*

Ва дар ривояти дигаре чунин омадааст:

– *Ўро ба ҳамон андоза дӯст медоштам, ки мардони зандор занонашонро дӯст медоранд. Хостам бо ў наздик шавам ва бо роҳи ҳаром аз висолаш баҳра барам, аммо ў инро нахоста хоҳишамро рад кард ва чанд сола ман ранҷу алами висоли ўро кашидам, то ин ки рӯзе ҳудаи ба назди ман омад ва ўро як саду бист динор додам ба он шарт, ки бо ў ҳамхоба шавам. Аммо чун вақте бар ў қудрат ёфтам, ба ман гуфт:*

– *Аз Худо битарс! Ва мӯҳри мавҷударо ба ноҳақ ботил масоз!*

Ин духтари покдомани худотарс, ки аз ибтидо хостори чунин кори зишт набуд, аммо пас аз ин ки нодорӣ ўро фаро гирифт ва маҷбур ба ин кор шуд, боз ҳам мардро аз тарси Худо ва тақвою парҳезгорӣ ёдовар шуд ва эҳсосоти имонии мардро бедор кард ва ба ў роҳи ба мақсад расиданро аз роҳи ҳалол роҳнамоӣ кард, ки агар бихоҳад метавонад бо ў издивоҷ кунад ва ба зино даст назанад. Мардро тарси Худо фаро гирифт ва аз кори гуноҳро қасд карданаш пушаймон шуда тавба намуд ва ба сӯйи Худо баргашт. Ва ҳамин кори тарки

гуноҳ кардан ва аз қасди зино даст кашиданаш барои он мард амали хайре гашт, ки дар он рӯзи сахт сабаби иҷобати дуояш назди Парвардигор қарор гирифт ва ба ин васила сабаби як миқдор дур шудани санг гашт.

Дурахш: Худотарсӣ биёмӯз, то Худо туро кӯмак кунад.

*Чавоно, роҳи тоат имрӯз гир,
Ки фардо ҷавонӣ наояд зи тир.
Фароғи дилат ҳасту нерӯи тан,
Чу майдон фарох аст гӯе бизан.
Қазо рӯзгоре зи ман даррабӯд,
Ки ҳар рӯзе аз вай шаби қадр буд.
Ман он рӯзро қадр нашнохтам,
Бидонистам акнун, ки дур(р) бохтам...*

*****

Ҷило: Саре, ки осоиш дорад, ҳаргиз дард набинад.

Лӯълӯи хаштум:

Равшанӣ ва дурахшиши оятҳои Худованд

Модари азиз, Худованди бузургу меҳрубон дар чанде аз оятҳои Қуръони карим мефармояд:

سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا ﴿٧﴾

«...Ва ба зудӣ Худо пас аз сахтӣ, осонӣ пеш орад».

(Сураи Талок, ояти 7)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ

تَفْلِحُونَ ﴿٢٠٠﴾

«Эй касоне, ки имон овардаед, бурдбор бошед ва дигаронро ба бурдборӣ фаро хонед ва (дар муборизаҳо) пойдори кунед ва аз Худо битарсед, шояд, ки растагор шавед».

(Сураи Оли Имрон, ояти 200)

... وَدَشِّرِ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٥﴾ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا

إِلَيْهِ رَاغِبُونَ ﴿١٥٦﴾

«...Ва сабркунандагонро мужда дех. Касоне, ки чун мусибате ба онҳо расид, гуфтанд: «Мо аз они Худо ҳастем ва ба Ӯ боз мегардем».

(Сураи Бақара, оятҳои 155-156)

... وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ ﴿٢٨﴾

«Ва Ўст он Худое, ки баъд аз навмедиашон борон мефиристад ва раҳмати худро ба ҳама ҷо пароканда мекунад...».

(Сураи Шӯро, ояти 28)

... إِنَّمَا يُؤَقِّي الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٢٨﴾

«...Ҳароина, музди сабркунандагон беҳисобу комил адо карда мешавад».

(Сураи Зумар, ояти 10)

Ва низ дар ҷои дигар Худои меҳрубон аз забони Юнус (а) нидо мефармояд:

... لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٩٧﴾

«...Ҳеч худое барҳақ, ҷуз Ту нест. Ту пок ҳастӣ ва ман аз ситамкорон ҳастам».

(Сураи Анбиё, ояти 87)

Хоҳари меҳрубон! Қуръон туро садо мекунад, то хушбахт гардӣ ва Парвардигоратро ёд кунӣ, то дилат ба сӯи ваъдаи Худо бозгардад. Худо моро наофаридааст, то мавриди азобу шиканҷа қарор диҳад, балки Худо моро офарид, то аз гуноҳу маъсиятҳо пок гардем ва покиро дӯст дорем, то растагор шавем. Худо ва Офаридгори меҳрубон барои мо аз падару модарҳоямон ҳам меҳрубонтар аст. Пас, бо тиловати Қуръони маҷид ва бо ёди Худову пайравӣ аз суннати Паёмбари гиромияш ҳазрати Мухаммад (с) дили худро пок гардон, то мавриди раҳмат ва ризои Худо гардӣ.

Дурахш: Пурсидани роҳ беҳтар аз роҳро гум кардан аст.

*Битарс эй банда аз қаҳри илоҳӣ,
Ки тарсон аст аз вай мурғу моҳӣ.
Ба хотир ор ҳар дам рӯзи мурдан,
Чӣ бошад ҳол вақти ҷон сунурдан.*

*****

Чило: Занро аз рӯйи шарафу мартаба ҳамин қадар бас аст, ки шарафи модарии тамоми паёмбарони илоҳиро соҳиб гаштааст ва модари Муҳаммад (с) низ зан буд.

Лӯълӯи нухум:

Шинохти Худо ғамро аз дил дур мекунад

Хоҳари гиromӣ, Худованд ҳамеша ва дар ҳама ҳол ончунон босахову соҳибиззат аст, ки ҳар чӣ аз Ў хоста шавад, бештар ато мекунад ва агар банда ба неъматҳои худовандӣ шукргузори кунад, Худои меҳрубон бахшиши неъматҳояшро барои он бандааш зиёд мекунад ва агар банда аз Худованд самимона талаби мағфирати гуноҳон кунад, Худо ҳама гуноҳашро мебахшад.

Ҳама чизе, ки дар замину осмон аст, ниёз ва эhtiёҷ ба он Зоти пок дорад ва чизе аз илми Ў пӯшида нест. Худо дӯст медорад бандаро, ки ҳамеша даст ба дуост ва аз Ў омуриш мехоҳад. Худо аз бандааш шарм медорад, дар ҳоле, ки банда аз Ў шарм намекунад ва Худои меҳрубони саттор айбҳои ўро мепӯшонад, дар ҳоле, ки худи банда айбҳои худашро намепӯшонад ва Худованди кариму раҳим бар бандааш раҳм мекунад, дар ҳоле, ки банда ба худаш раҳм намекунад.

Танҳо Ўст зоте, ки подош ва ҷазои нек ба банда ато мекунад ва бандаро, ки ба сабаби пайрави шайтон шудану дунболаи ҳавову ҳавасҳо гаштан маъсияту нофармонӣ карда, пур аз гуноҳ шудааст, ба василаи пушаймонӣ ва оби дидаву мағфират пурсиданаш аз гуноҳ пок месозад.

Танҳо Худо хатои бандаро пӯшида гуноҳонашро мағфират намуда, бандаро аз балову мусибатҳо раҳой медихад. Танҳо Худо фарёдраси касе ҳаст, ки ғарқи ғаму андӯх гаштааст.

Ҳамеша дари раҳмати Худо ба рӯйи банда боз аст ва барои бандааш меҳрубонтар аз меҳрубонии модар ба

фарзанд аст. Ва Худо аз тавбаи банда хушнудтар аз хушнудии он шахсест, ки кӯзаи об ва шутурашро дар сахрои сӯзони бе обу гиёҳе гум карда, аз зиндагӣ ноумед гаштааст ва нохост ўро дубора пайдо менамояд.

Дурахш: Аз панду андарз додан кӯтоҳӣ макун ва омода бош, то хидматеро анҷом диҳӣ!

*Эй Худованди карими корсоз,
Бандагонро меҳрубону чора соз.
Чораи кори мани бечора кун,
Як назар бар бандаи овора кун.
Гаштаам расво аз ин шармандагӣ,
Шарм медорам надорам бандагӣ.
Бандаи гофил ба даргоҳ омада,
Мучриму осӣ дари Шоҳ омада.
Рафт умрам аз пайи нафсу ҳаво,
Шуд табоҳ ҳолам Худоё раҳ намо.
Роҳ бинмоям сирота-л-мустақим,
То нагардам пайрави деви лаим.*

Чило: Намоз роҳи раҳой аз ғамҳост!

Лӯълӯи даҳум:

Рӯзӣ ва рӯзи хуш аз ҷониби Худоист

Модари азиз, аз Худо рӯзӣ ва рӯзи хуш бихоҳ!

Хоҳар ва модари азизу гиромӣ, чун намози субҳро гузоридӣ, чанд дақиқа ва лаҳзае болои ҷойнамоз дар ҷойи худ бинишин ва ба ёди Худо машғул шаву ба андеша фуру рав ва дар офариниши Худованд, ки вучуди туву амсоли ту дигар махлуқоту мавҷудотро офаридааст, тафаккур намо ва ҳикмати дар ин дунё чанд муддат ҳаёт ба сар бурдану ҳамаро тарк гуфта рафтано таҳқиқ бикун ва албатта, ба яқин ҳоҳӣ расид, ки ин сарои дунё сарои бақо набуда, балки ҷойи заҳмат кашидану ранҷ бурдан ва ба кишту кори амалҳои неку писандида машғул шудану аз Худои меҳрубон рӯзӣ ва рӯзи хуш хостан аст. Рӯзи пурбарореро хостан, ки дар он рӯз саодатмандӣ ва комёбӣ бошаду ҳеҷ ғаму андӯх ва парешонӣ набошад. Рӯзеро хостан, ки дур аз ҳама тирагиҳо ва нокомиҳои зиндагӣ бошад.

Танҳо аз Худо бихоҳ ва он зоти пок аст, ки ба дасти Ёст рӯзӣ ва рӯзи хуши банда. Ва ба хости Худо баъди ин чанд лаҳзае, ки ба ёди Худо нишастӣ ба комёбӣ ва рӯзи хуше ноил ҳоҳӣ гашт, зеро рӯзатро ба ёду андешаи зоте шуруъ кардаӣ, ки ҳама рӯзу шабҳои аввалину охирин ба дасти Ёст ва ризку рӯзиатро аз касе хостай, ки ризку рӯзии ҳама махлуқоти аввалину охирин аз тарафи Ёст.

Хоҳари меҳрубонам, чун ба кори рӯбучини хона ва ё пухту пази таом машғул ҳастӣ ва ё дар ҷойе нишаста машғули дарздӯзӣ ё гулдӯзӣ кардан ҳастӣ, аз гӯш кардану шунидани навову мусиқиҳои дилҳарошу номафҳум ва сурудаҳои пастмазмуни фасодкунандаи ахлоқ дида, ба садои қорие гӯш андоз, ки бо лаҳни форами овози

ширин китоби Худоро тиловат менамояд ва ё панду андарзхоеро гӯш кун, ки бароят дар зиндагӣ нафъ дорад ва барои роҳ ёфтани ба саодати дунё ва охираи кӯмак менамояд.

Дурахш: Тавозӯъ поя ва асоси тамоми покдоманиҳост.

*Илоҳо чораи бечорагон кун,
Ба ҳамдат ҳар сари мӯям забон кун.
Ки шуд исёнам аз мӯйи сарам беи,
Сияҳ аз ҷурм кардам номаи хеш.
Хатоҳо кард ин банда-гунаҳгор,
Ба Ту рӯ кардаам бо ҷурми бисёр.
Ҳиҷолатмандам аз зишти кирдор,
Яке шарманда омад боз ба дарбор.
Агар чанде умед аз худ надорам,
Зи баҳри раҳматат умедворам.
Зи мо саҳв асту нуқсонӣ хатоҳо,
Зи Ту авф асту эҳсонӣ атоҳо.
Ба ҷони худ намудем ҷабру истам,
Насозӣ дар ҳаққи мо ҷуди худ кам.*

*Қило: Нусрат ва кӯмаки худовандиро бо амалҳои нек
ва дуоҳои холисонаат ба худат наздик гардон.*

Дурдонаи аввал:

**Зани ростқавлу росткор барои мард
дар ҳаёт мояи хушбахтист**

Модари азиз, барои зани хубу порсо лозим аст, хангоме ки шавҳараш аз қору машғулиятҳои беруна ба хона назди фарзандон мондаву хаста ва беҳолу хотирпарешон бармегардад, шароити хубу мувофиқ фароҳам созад, барои рафъи хастагӣ ва осуда гардонидани хоҳири шавҳараш ҳама имкониятҳоро истифода барад ва барои баровардани ҳар гуна ҳоҷаташ бишитобад. То даме, ки шавҳар дар хона ва манзилаш ором нагирифтааст, аз ҳар гуна саволҳо, ки сабаби хастагӣ ва нороҳат сохтани вай мегардад, бипарҳезад, зеро шояд ин гуна рафтори зан сабаби хашмгин ва нороҳат гаштани шавҳар гардад ва оқибатҳои ноғуфтаниро ба бор орад. Ҳар гоҳ зан шавҳарашро дар дами дар ва ё дарвозаи рӯйи ҳавлӣ бо чехраи кушода ва суҳанони ширин пешвоз гираду чун парвона дар гирдаш ҷарх зада омодагиашро барои хидмати шавҳар ва дур сохтани рафъи хастагии ӯ нишон диҳад, бо ин рафтораш метавонад дар қарби дили шавҳар ҷой гирад, сабаби дур шудан ва сабук гаштани шавҳар аз озурдагӣҳо гардад. Дар ин сурат шавҳар чунин ҳис хоҳад кард, ки ӯ дар хона як гавҳари қиматбаҳое дорад, балки гавҳаре гаронтар аз ҳама дурдонаҳои дунё, ки ҳамеша ӯро ба сӯйи манзилаш дилкашол нигоҳ медорад.

Дурахш:

*Бар он банда Ҳақ некӯӣ хостааст,
Ки бо ӯ дилу дасти зан рост аст.*

Ҷило: *Худо қавмеро дӯст дорад, онро озмоиш мекунад.*

Дурдонаи дуввум:

Зиндагии дунё кӯтоҳ аст, бояд аз он баҳра гирифт

Хоҳари азиз, яке аз шахсиятҳои хушбахту некиродае гуфтааст: «Рӯзи хуш ҳамон рӯзеро гуфта метавонем, ки хостаҳои хуби дунёиамонро соҳиб гашта, дар айнаи ҳол фирефтаи молу сарвату мансабу шӯҳрати ноҷо нагашта, ғулому чокари нафси ба бераҳа амркунанда набошем; рӯзи хуш ҳамон рӯзеро гуфта метавонем, ки амали хайреро анҷом дода, аз худ барои ояндагон хотираи хуберо боқӣ гузошта бошем; рӯзи хуш барои мо он рӯзест, ки ибодатҳо ва амалҳои некамонро танҳо барои дарёфти ризои Офаридагорамон анҷом дода бошем».

Ин рӯзҳо, рӯзҳои фаромӯшнашавандаанд. Бояд ба худ андеша намуда барои анҷоми корҳоямон яке аз ин ду роҳро интихоб намоем: «Ё корҳои некамонро дар пеши назари мардум анҷом дода, соҳиби шӯҳрату обрӯи дунёи гардем ва ё барои амалҳои неки кардаамон ба ҷуз Худованд аз каси дигар чашминтизории таърифу тавсиф ва шукргузориро надошта бошем».

Чун дар ин хусус андеша намоем, бешак, бароямон маълум хоҳад гашт, ки шӯҳрату номдории байни мардуми дунё мисли ҳуди дунё бебақо буда, дер наметояд ва бо вучуди он ҳам, шӯҳрату обрӯи дунёи шахсро имкон дорад мағрур сохта, аз соҳиби аслии иззату обурӯй, ки Худованди қодиру тавоност ва иззату шарафро барои ҳар касе, ки Худ бихоҳад, медиҳад, ғофил созад.

Албатта, моро лозим аст, ки иззату обурӯйро аз ҷониби Худои меҳрубон донем, ба молу сарвати бо меҳнати ҳалол ба даст овардаамон қаноат дошта бошем ва аз соҳиб гаштани иззату шӯҳрати дурӯғин бо роҳи

хиёнату фиреб, рафтани роҳи носавоб ва соҳиб гаштани
молу сарвати зиёд аз роҳи номашрӯъ парҳез намоем.

Дурахш: Рӯзгор ба онҳое кӯмак мекунад, ки бар
хештан кӯмак мекунанд.

*****

*На аз Зухал бадию на некӣ зи Муштарӣ,
Ҳаст ин ҳама зи Довару нек аст зи доварӣ.*

*Ҳар неку бад, ки ҳаст зи тақдиру ҳукми ўст,
На зи даври доир асту не зи чархи чамбарӣ.*

*Андӯҳу ранҷу роҳат, шодиву иззу зил,
Дарду гинову фоқаву молу тавонгарӣ.*

*Бахти чавону давлати масъуду рӯзи саъд,
Бадбахтиву иноду балову бадахтарӣ.*

*Аз фазлу адли Ҳақ шумар гар шудай яқин,
Номи ҳаво зи номаи аъмол бистурӣ.*

*****

Чило: Худо гузааштаро авф мекунад.

Дурдонаи сеюм:

Худро ситамдида машумор!

Хохари азиз, барои дур шудан аз парешонию гирифториҳо ва комёб гаштану ноил шудан дар ҳама ҷиҳати зиндагӣ хушхулку хушрафтор ва соҳиби ҳиммати баланд будан лозим аст, ки бо ин восита метавон ҳамеша дӯстиро байни бародарону хешу ақрабо, дӯстону ҳамсоягон ва байни хонавода нигоҳ дошт. Зеро шахси хушмуомила ва хушрафтор гуногунтабиатии мардумро дарк карда ва бо ҳар кас бо табиати барояш мувофиқ рафтор мекунад ва аз пастию баландиҳои зиндагӣ намеҳаросад, дар ин чода бурдборона рафъи мушкilot менамояд, ба иззати нафси касе намерасад ва худро аз касе баланд намешуморад.

Ноҳамворӣ ва парешонӣҳое, ки дар зиндагӣ рух медиҳанд, барои ин гуна ашхос бетафовут мебошанд, зеро табиати ҳаёт ҳамин гуна аст ва дар худ пастию баландиҳо, шодию хурсандиҳо, дороию нодориҳо ва осудагию нороҳатиҳоро дорад ва шояд инсон кореро дӯст дорад, ки барояш оқибати бад дошта бошад ва шояд аз коре нафрат кунад, ки барояш оқибати пурсамар дорад ва албатта, Худованд барои банда ҳамоношро беҳтар медонад, ки дар он хайри бандаш бошад.

Барои касоне, ки доираи ҷаҳонбинияшон танг мебошад, дунё ба монанди хонаест торику танг, ки ҳаёт барои шахс дар чунин хона дилгиркунанда аст. Ҳама мушкilotу норасоиҳои зиндагиро махсуси худ мебинад ва мардумро ба худ душман меҳисобад ва мепиндорад, ки ба ҷуз ӯ дигарон аз чунин гирифториҳо фориғанд ва

нисбати мушкilotи ӯ бетафовут мебошанд, аз ин рӯ худро ситамдида мешуморад.

Аммо шахсе, ки ҳимати баланд ва рафтори нек дорад, ҳама гуна мушкilotу сахтиҳои зиндагиро пушти сар мекунад ва дар ҳаёт эҳсоси тангӣ ва парешонӣ накарда, худро ситамдида ва мардумро ба худ душман намешуморад, балки барои некхоҳии мардум ва дарёфти роҳи саодат мекушад.

Дурахш: Кори имрӯзаро ба фардо магузор.

*****

*Ман ҳарчи дидаам, зи дилу дида дидаам,
Гоҳе бувад гила зи дил, гаҳ зи дидаам.*

*Бе нур монд дида, чу гаитӣ ту дур аз ӯ,
Биниш ба дида з-он, ки туй нури дидаам.*

*Кас нест дар қаламрави офоқ гайри ту,
Ороми ҷон, аниси дили гамкашидаам.*

*Ҷуз меҳри дӯст нест маро дар дили ҳазин,
Ҳошо, ки ҳубби гайр зи дил ҷумла чидаам.*

*Дар ҳусну дар нақӯиву хубиву дилбарӣ,
Офоқ дидаам, вале чун ту надидаам.*

*Ҷонам ба лаб расид ба сарвақти ман хиром,
Сад ҷон фидоят, эй санами нури дидаам.*

*То подшоҳи шиқи туро гаитаам Надим,
Пироҳани шикеб зи сад ҷо даридаам.*

*****

Чило: Сабр давои тамоми дардҳост.

Дурдонаи чаҳорум:

Пас аз ноумедӣ комёбӣ чӣ хуш аст

Модари азиз, яке аз растагори ва начотёфтагони аз ноумедиҳо чунин мегӯяд: «Дарвешу фақир ба дунё омадам ва нодорӣ аз замони дар гаҳвора буданам маро фаро гирифта буд. Вақте медидам модарам барои пораи ноне дари дигаронро мекӯбад ва ҳатто нонпораи хушке ҳам надорад, ки бароям бидиҳад, лаҳзаҳои талху ногувореро мечашидам. Даҳсола будам, ки аз хона ва манзили зистамон берун шудам ва дар синни ёздаҳсолагииам кӯшиш мекардам барои дарёфти кути лоямӯте кор пайдо кунам. Дар як соли пурра фақат як моҳ бароям дарс хондан муяссар мешуд.

Пас аз ёздаҳ соли пурмашаққат тавонистам, ки соҳиби ду барзагов ва шаш ғусфанд гардам ва пуле, ки дар ин солҳо чамъ намудам ҳамагӣ ба 84 доллар баробар буд. Дар зиндагӣ ва ҳаёти гузаронидаам як дирҳамро ҳам барои лаззату ишрати дунё сарф накардам ва ҳар як дирҳамро, ки ба даст меовардам, онро барои рӯзи мабодо дар ҷои махсусе чамъ мекардам, то ба синни бисту яксолагӣ расидам ва дар ин ҳаёти гузаронидаам таъми талху ширини зиндагиро чашидам. Барои дарёфти кори беҳтар ва зиндагии бофароғат аз ҳеҷ мушкиле наҳаросида ба ҷойҳои хеле дур сафарҳо менамудам.

Баъд аз он, ки умрам аз бисту як гузашт, бо аробае, ки ба пушти ду барзагов баста шуда буд, ба ҷангал барои ҷамъоварии ҳезум мерафтам. Ҳар рӯз қабл аз тулӯи субҳ то фарорасии торикии шаб ба ин кори душвору пурмашаққат машғул будаму ҳеҷ гоҳ дар дили худ ноумедиро роҳ намедодам ва интизори шаш доллари охири моҳ будам, зеро ҳар як доллари бо меҳнати ҳалол

ва арақи чабин ба даст овардаам ба монанди моҳи шаби
чордах дар шаби тор бароям азиз буд».

Дурахш: Сабр гулест, ки дар боғи ҳар кас намерӯяд.

*****

*Айши дилхоҳе ба зерӣ чархи нилуфом ку?
Як дили осуда ку, як хотири ором ку?*

*Гар дилу хотир ба ҷамъият гирояд з-иттифоқ,
Дӯст ку, аҳду вафо ку, иззату иқром ку?*

*Дӯстоне чанд ҳам аз имдоди бахт омад ба каф,
Поси сӯҳбат ку, лиҳозу қайди нангу ном ку?*

*Поси сӯҳбат ҳам муяссар шуд лиҳози нангу ном,
Ошиқи собитқадам ку, ринди дурдошом ку?*

*Ошиқу риндӣ ба ҳам пайваст з-имдоди қазо,
Мутриби шириннаво ку, соқии хушком ку?*

*Аз тақозои фалак соқиву мутриб рух намуд,
Тарфи гулиан, моҳи равшан, базми нуқлу ҷом ку?*

*Фарз кардам ин ҳама рӯзе ба ҳам омад Низом,
Эътимод ба ҷаҳон ку, таъя бар айём ку?*

*****

Қило: Худо дуркунандаи ҳама сахтиҳост.

Дурдонаи панҷум:

Зиндагии хуш бо дили хуш аст

Хохари азиз, боре хостам ба аёдати марде равам, ки бисёр оқилу доно буду пояш ба сабаби чароҳате, ки дошт бурида шуда буд ва дилбардорияш намуда, барояш бигӯям, ки мардум аз ту интизор надоранд, ки баъди сихат ёфтани як давандаи мохир ва ё паҳлавоне бошӣ, балки интизори суханҳои пурҳикмату оқилонаат ҳастанд ва Худоро шукр, ки ин маҳорат ва ҳислати начибу оӣ дар ту боқӣ мондааст.

Вақте ба зиёрат ва хабаргириаш рафтам, ба ман гуфт:

– Худоро беҳисоб шукргузорӣ мекунам, ки ин пои чудошудаам даҳҳо сол бо ман дар анҷоми корҳои неку писандида ҳамроҳии хубе дошт.

Оромӣ ва осудахотирии инсон дар он сурат даст медиҳад, ки динаш солим монаду ҳар як узве аз аъзои баданашро дар корҳои муҳимми хайр мавриди истифода қарор диҳад.

Ҳакиме фармудаанд:

– Оромӣ ва хотирҷамъии зеҳну хотирро дар он сурат метавонӣ соҳиб гардӣ, ки агар барои бадтарин фарзияҳои саҳти иттифоқафтаанда дар ҳаёт омода бошӣ ва онҳоро чӣ гунае, ки ҳаст, қабул дошта тавонӣ. Ва ин чунин фаҳмида мешавад, ки ҳаёти Худованд насибқардари бо ҳама талхӣю шириниҳояш қабул доштан, барои ҳар гуна ҳолатҳои дар зиндагӣ пешоянда омода будан ва ба он розӣ будан зарур аст. Шахсоне, ки зиндагии хушу осудаашонро дар вақти ғзаб аз даст додаанд, зиёданд. Онҳо қасонеанд, ки фарзия ва воқеиятҳои талхӣ пешояндаро қабул надоранд, барои қабулашон омода

нестанд ва аз ҳолатҳое, ки имкони раҳо ёфтан аст, сарпечӣ мекунанд ва барои ислоҳу наҷот намекушанд, балки ноумед гашта, худро ғарқи талхҳои гузашта мекунанд ва дар ин роҳ дар баробари мушкilot тоб наоварда, худро аз даст медиҳанд. Ҳасрат хӯрдан, гиря ва мотам ба нокомиҳои гузашта як навъ ношукргузорӣ ба Худо ва нохушнудӣ аз тақдири муаянкардаи Ёст.

Дурахш: Бекорӣ ва танбалӣ решаи тамоми бадбахтиҳост.

*****

*Гирифторе чун ман дар кунҷи меҳнат мубтало авло,
Ба кӯйи ошиқӣ афтода поҳои ҷино авло.*

*Ба дарди бедавои ишқ хурсандам, ки медонам,
Давои дардманди ишқ дарди бедаво авло.*

*Саре к-аз ишқ хубе нест, дар вай шӯру гавгое,
Бар онам ман, ки он сар хок беҳ аз тан ҷудо авло.*

*Ба тарфи кӯйи хубон хоҳам аз сар по кунам ҳар дам,
Ки дар кӯйи парирӯён ба сар рафтан зи по авло.*

*Макун, эй Волаҳӣ, андеша аз бемеҳрии хубон,
Ки хубони ҷаҳон бемеҳр хуштар бевафо авло.*

*****

Чило: *Худованди меҳрубон моро беҳтарин уммат қарор додааст.*

Дурдонаи шашум:

Васиятҳои устувор аз модари растагор

Модари азиз, яке аз беҳтарин васиятҳои, ки аз занони араб ворид шудааст, васияти Умома бинти Ҳорис аст, ки ба духтараш Иёс бинти Авф дар шаби арӯсияш ба чунин мазмун васият кардааст:

– Духтари азизам! Аз ҷою маконе, ки ба дунё омадӣ ва лаҳзаҳои хуши даврони тифлию навҷавониатро дар фазои бароят муносиб сипарӣ кардӣ, акнун ҷудо мешавӣ ва ба як муҳиту фазои бароят ноошно ва рӯзгору зиндагии навине ворид мегардӣ, ки шояд на ҳама паҳлӯҳои он бароят муносибу мувофиқ бошанд, вале ҷӣ илloch, ки табиати ҳаёти ин дунё ҳамин аст ва бо он мутобиқ шудан лозим аст.

Духтари ҷонам! Агар зан ниёз ба шавҳар намедошт ҳатман дар пеши падару модар мемонд, то хидмати волидайн кунад, аммо занҳо барои мардон ва мардон барои занон офарида шудаанд. Ва барои он, ки дар зиндагии хонаводагиат дучори мушкилот ва ҳайрони саргумиҳо нагардӣ, умед дорам ин чанд насиҳати маро дар хотир дошта бошӣ ва ба онҳо амал намоӣ:

– Якум ва дуум, бояд ки дар баробари шавҳарат боқаноат ва фурутан бошӣ ва ба ӯ итоату фармонбардорӣ намоӣ.

– Сеюм ва чаҳорум, бояд ки ҷою маконҳои диданӣ ва бӯиданиашро хуб назорат намоӣ ва бикӯшӣ, то кадом чизи нописанде аз ту ба чашмаш нахӯрад ва ҳамеша дар наздаш бо рангу бӯии хуш ҳозир шавӣ.

– Панҷум ва шашум, бояд ки ҷой ва вақти муносиб барои хоб ва таомаш муҳайё намоӣ, зеро пай дар пай

гурусна мондан сахт изтиробовар буда, аз хоб сер нашудан хашмовар аст.

– Ҳафтум ва ҳаштум, бояд ки дорой ва сарваташро хуб муҳофизат намоӣ, бо ҳешу ақрабо ва ёру дӯстонаш муомилаи нек дошта бошӣ ва фарзандонашро нек тарбия намоӣ, зеро молро беҳуда масраф накардан, андоза нигоҳ доштан ва фарзандонро тарбияву тадбири нек намудан беҳтар аст.

– Нӯҳум ва даҳум, бояд ки ба ҳеҷ вачҳ аз шавҳарат нофармонӣ накунӣ ва ҳаргиз сиррашро фош насозӣ, зеро чун аз фармудааш сарпечӣ кардӣ, гӯё синаашро пур аз хашм сохтӣ ва чун сиррашро фош сохтӣ, бовариашро нисбат ба худ аз даст додӣ. Ва чун дилшикаставу маҳзунаш бинӣ, худро хурсанд нишон мадеҳ ва чун хурсандаш бинӣ, аз маҳзунию дилтангӣ бипарҳез.

Дурахш: Бахти ту дар дасти худӣ туст.

*****

*Набояд сухан гуфт носохта,
Нашояд буридан наяндохта.
Тааммулқунон дар хатову савоб,
Беҳ аз жоҷхоёни ҳозирҷавоб.
Камол аст дар нафси инсон сухун,
Ту худро ба гуфтор ноқис макун.
Камовоз ҳаргиз набинӣ хичил,
Қўйи мушк беҳтар, ки як тўда гил.
Ҳазар кун зи нодони даҳмардагўй,
Чу доно яке гўю парварда гўй.*

*****

Чило: Шириниҳои ҳаётро умедвор ва талхихояширо интизор бош.

Дурдонаи ҳафтум:

Покдоманӣ Худоро хуш месозад

Модари азиз, оё дар мавриди зане аз қабилаи Ҷухния шунидаӣ, ки даст ба зино зада буду сипас Худоро ёд карда, тавба ва надоматро пеш гирифт ва худааш назди расули Худо (с) омад, то ўро барои сангсор карданах хукм барорад ва то мардум ўро сангсор намоянду ба ин восита Худованд дар ин дунё ўро аз гуноҳи зино пок созад, ҳол он ки ў аз зино ҳомиладор шуда буд?

Ба расули Худо (с) гуфт:

– Ман сазовори укубат шудаам ва мехоҳам фармони Худоро дар ин маврид бар ман ҷорӣ сози.

Паёмбари Худо вай ва соҳибдараки занро хоста ба ў фармуд, то ин занро нек нигоҳубин кунад ва вақте зан тифлашро ба дунё овард, пас ўро ба наздаш биёварад. Вақте тифл ба дунё омад, валиаш ўро назди паёмбар (с) ҳозир намуд. Паёмбари Худо фармон дод, то ўро бо либосҳои бибанданд ва амр ба сангсор карданах намуд. Сипас худи ҷаноби расулulloҳ (с) намози ҷанозаро бар ў гузорид. Ҳазрати Умар (р) ба паёмбари Худо гуфт:

– Оё ба касе, ки муртакиби зино шудааст, намоз мегузори?

Паёмбари Худо фармуданд:

– Тавбае, ки ин зан ба ҷо овард, агар байни ҳафтод шахс аз аҳли Мадина тақсим шавад, басанда аст. Оё касеро аз ин бехтар дидаӣ, ки тани худро фидои номи худ созад? Ин нишонаи имони пуразми ўст, ки ўро ба поксоӣ дар ин дунё водор сохт ва охиратро аз ин дунё

беҳтар шумурд. Агар чунин имоне бар ӯ намебуд, ҳаргиз маргро ба воситаи сангсор кардан ба худ намепазируфт.

Шояд касе бигӯяд:

– Пас чӣ гуна ба ин кори пасту номуносиб даст зад ва ҳол он ки ин кор фақат аз касе сар мезанад, ки имонаш заифу коста бошад?

Ҷавоб чунин аст:

– Аҳёнан бар инсон заифии имон ғолиб меояд ва ба ношоистагиро даст мезанад, зеро ки инсон аз заъф офарида шудааст ва гоҳе аз роҳи рост бераҳа мешавад, ки сабаби ноқис будани ӯст. Аммо вақте тухми имон дар дили шахси мӯъмин мисли дарахти пуршоҳу барг месабазад, нишонаи имон ва яқинашро ҳатмӣ вонамуд месозад. Ҳамин тухми имон буд, ки ин занро водор сохт ба сӯйи паёмбари Худо бишитобад, то ӯро ба ин васила аз гуноҳи содирнамудааш пок созад ва рӯҳи худро фидои ризо ва раҳмати Худо гардонид.

Дурахш: *Аз имрӯз коре ба фардо намон,
Чӣ донӣ, ки фардо чӣ гардад замон?*

*****

*Имрӯз бикун, чу метавонӣ коре,
Фардо чӣ кунӣ, ки ҳеҷ нативонӣ кард.*

*****

Ҷило: *Касе, ки дар кори худ тардид (шак) мекунад, шахси бозиқунандае аст.*

Дурдонаи ҳаштум:

Аз Худо ёд кард, Худо ўро нигоҳ дошт

Хоҳари азиз, чунин ҳикоят мекунанд, ки дар вақти муҳориба ва муҳосирае, ки дар Искандария рух дод, зани бисёр зебо ва сарватманде бо ходимаҳо ва тамоми молу дороияш ғурсати ғурехта начот ёфтандро пайдо накарда, дар қаср ва ҳавлие, ки дошт, боқӣ монданд. Пас ғурӯҳе аз фарангиҳо, ки ба даст шамшер доштанд, дохили манзил шуданд ва яке аз онҳо ба зан гуфт:

– Молҳоят кучост?

Зан дар ҳоле, ки аз тарс меларзид, ба сӯйи сандукҳои пур аз молу ашё ишора намуд. Яке аз фарангиҳо гуфт:

– Матарс, ту азони ман мешавӣ ва аз молу манолам баҳравар хоҳӣ шуд.

Зан аз гуфтаҳои фарангӣ чунин дарёфт, ки ўро барои худаш меҳоҳад ва худро чунон вонамуд сохт, ки гӯё ӯ низ майл ба гуфтаҳои фарангӣ дорад ва ба овози хеле дилчаспу нарма аз ӯ хост, то барояш иҷозати қазои ҳочат кардан диҳад. Фарангӣ чунон ҳис кард, ки гӯё зан аз гуфтаҳои қаноатманд аст, бинобар ин ба ӯ ишорат кард, ки метавонад биравад.

Пас ҳама ба ғоратгарию таксими дороии сандукҳо машғул шуданд ва беҳабар аз он монданд, ки зан худро ба каҳдони торики пур аз алаф пинҳон кардааст. Фарангӣ баъд аз чамъоварӣ ва соҳиб гаштан ба молу дороии хона ўро хеле ҷустуҷӯ кард, вале пайдо карда натавонист ва ноумед гашта бо молҳои ғораткардааш баромада рафт. Зани хушёру зирак бо ҳилаи ба молу дороиҳои машғул ва саргарм сохтани ғоратгарон ҳам

худашро ва ҳам хидматгоронашро, ки дар болохона пинҳон шуда буданд, наҷот дод. Пас аз баромада рафта-ни ғоратгарон зан аз махфигоҳаш баромада, Худоро шукргузорӣ намуда чунин гуфт:

– Саломат нигоҳ доштани дину номус барои шахси мӯъмин беҳтар аз молу сарват аст. Шахсони мурувватпешаи дурандеш молу сарватро барои ин гуна ҳолатҳо чамъ меоваранд, зеро фақиру нодор зистан аз асиру зердасти бегонагон будан беҳтар аст.

Дурахш: Ҳар кореро роҳи наҷоте ҳаст.

*Ба номи нақӯ гар бимирам равост,
Маро ном бояд, ки тан маргност.
Чунон гуфт хусрав, ки мурдан ба ном,
Беҳ аз зинда, душман бад-ӯ шодком.*

*****

*Ба нармаӣ барорад бача чиз мард,
Ки он барнаояд ба ҷангу набард.*

Чило: Модарон маъдану маъвои родмардони олиҳим-мат мебошанд.

Дурдонаи нухум:

Оби тавба поктарин об аст

Модари гиромӣ, Худованд тавбакунадагону одамони покро дӯст медорад. Балки Худованди меҳрубон аз тавбаи бандааш чунон хуш мешавад, ки бузургтар аз хурсандии инсонест, ки дар саҳрои бе обу гиёҳ зери офтоби сӯзоне бо худ уштуре, ки дар он обу нон дораду онро гум кардааст ва аз ноумедӣ зери дарахте нишаста интизори марг аст. Замоне ўро беҳушӣ фаро мегирад ва чун ба хуш омада нигоҳ мекунад, уштури пур аз обу нон дар болои сараш истодаро мебинад ва аз хурсандӣ аз ҷояш ҷаста меҳезаду лаҷоми аспашро гирифта аз шиддати хурсандиаш фарёд мезанад:

– Боро Худоё, намедонам ба кадомин забон ситоишат кунам, ки ба бандагонат ин қадар меҳрубонӣ дорӣ.

Чӣ пок аст он зоте, ки раҳми бандагонашро меҳӯрад ва ба тавбаи бандагонаш хуш мешавад, то ба мақсадҳои неки доштаашон бирасанд ва аз ризвони Худованд баҳраманд шаванд. Ва Худои бузург дар сураи Нур бандагони мӯъмини худро барои бозгашт ба сӯи Худ садо мекунад, чунончи мефармояд:

... وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣١﴾

«Эй мӯъминон, ҳамагон ба даргоҳи Худо тавба кунед, бошад ки растагор гардед».

(Сураи Нур, ояти 31)

Тавба ин шустани қалб бо ашки чашмон, сӯзи дил доштан ва пушаймонӣ аз маъсиятҳову ранҷ кашидани нафс ва шикастагии хотирот аст; тавба ибтидои роҳи накӯкорон, сарчашмаи начотёфтагон ва нахустин қадами муридон ва калиди майлқунандагон ба сӯи Худост.

Ҳеҷ гоҳ дили бандаи мӯъмин орому хотирчамъ ва беҳавф аз тарси Худо нест, балки бо дили пурғаму бо сари хаму чашмони пурнам ва ларза бар тан пеши Худо зору нолон аст. Вақте ёд аз гуноҳони бузург ва хатоҳои беадад мекунад, дард ва сӯзи дилаш бештар гаштаву ашк аз чашмонаш ҷорӣ мегардад, нафас дар даруни синааш кӯтоҳӣ мекунад ва рӯй ба даргоҳи Худованди меҳрубони тавбапазир оварда, гаштаю баргашта аз гуноҳони содиркардааш изҳори пушаймонӣ мекунад. Ва ин ҳама аз барои ёди фардо ва баҳри ҳар чӣ зудтар гузаштан аз пули сирот мебошад, ки болои ҷаҳаннам ҷой гирифтааст.

Дурахш: Поёни шаби сиёҳ сафед аст.

*Ба ҳар банда ваъиди Ҳақ назир аст,
Ки Эзид дергиру сахтгир аст.
Гаҳе бар кӯҳ бахшад аз надомат,
Гаҳе бар коҳ гирад дар қиёмат.
Либоси ҷурмро шуд тавба собун,
Биёяд дар надомат раҳми Бечун.*

Қило: Гули хуширангу бўй аз хор рӯидаву Иброҳим-наёмбари яктопараст аз Озари бутгар.

Дурдонаи даҳум:

Тилло дар хок ҳам медурахшад

Хоҳари азиз, Осия бинти Музоҳила, ҳамсари Фиръавн дар бузургтарин қасрҳо ва бо зердастону хидматгорони бешумор чӣ хуш зиндагие дошт. Ягона зани бориқандом ва бовиқору хоксоре буд, ки дар чунин қасрҳои боҳашамат ва шоҳонаи дорои ҳаёти борафоҳият, нури имон дар қалбаш медурахшид. Чун ҳамсараш Фиръавн аз имондорӣ ва худопарастияш хабар ёфту бар ӯ ҳашм гирифт, аз ҳама гуна зиндагии пурайшу нӯши дорои рафоҳият, ки садди роҳи худопарастияш мегашт, даргузашт,. Чунин зан сазовори он аст, ки Худо ӯро дар Китобаш ёд кунад ва мисолу намунае барои занони мӯъмин қарор диҳад.

Худованд дар сураи Таҳрим мефармояд:

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ
ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ
الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾

«Ва Худо барои касоне, ки имон овардаанд, зани Фиръавнро мисол меорад, он гоҳ, ки гуфт: «Эй Парвардигори ман, барои ман дар бихишт назди Худ хонае бино кун ва маро аз Фиръавн ва амалаш наҷот деҳ ва маро аз мардуми ситамкор бирахон!».

(Сураи Таҳрим, ояти 11)

Дар тафсири ин оят уламо фармудаанд: «Осия – ҳамсари Фиръавн ҳамсоия муносибу мувофиқ пайдо карданро барои худ аз бинои хонаву манзил муқаддамтар шумурдааст. Ва бартарию боҳикмат будани ин гуфтаи ўро мазмуни ҳадиси паёмбар (с) низ тасдиқ мекунад, он ҷо ки мефармояд: *«Пеш аз ҳавлию манзил интиҳоб кардан, аввал ҳамсоия мувофиқ бароят пайдо кун ва пеш аз ба сафар баромадан аввал ҳамсафари муносиб талаб намо»*.

Ва инчунин сазовор ва лоиқ аст, ки паёмбари Худо (с) ўро аз занҳои ба ҳадди камолрасида ёд кунад. Паёмбари Худо (с) боз ба ин мазмун ҳадисе фармудаанд: *«Аз мардон шахсони зиёде ба ҳадди камол расидаанд, аммо аз занҳо гайр аз Осия – ҳамсари Фиръавн ва Марям бинти Имрон касе ба ҳадди камол нарасидааст ва бартарию Оиша (р) бар дигар занҳо монанди бартарию сарид (хўроки бо нон омехта) бар дигар таомҳост»*.

Осия зане буд покдоман, ба мисли чароғи пурнур дар зулумоти қасри Фиръавн. Пас кист, ки чароғе равшан кунад, то аз нури он равшании сабру истиқомат ва суботу бурдбории даъват ба сӯи Худо шӯъла занад.

Дурахш: **Ҳаргиз намирад он ки дилаш зинда шуд ба ишқ,
Сабт аст бар ҷаридаи олам давоми мо.**

Қило: Нақӯкорон ба раҳмати Худо наздиктаранд.

Забарчади аввал:

Таваккул ба Худо нишонаи осудагист

Хохар ва модари азиз!

– Ба ҳар касе, ки орому осуда хобида ва ба қазову қадари илоҳӣ розӣ аст;

– Ба ҳар касе, ки гирудорҳои пурҳаяҷони зиндагӣ бо дандонҳои буррову найзаҳои тезаш захминаш сохтааст;

– Ба ҳар касе, ки ғаму андӯху кулфат дилашро ҳамлавар гаштаву ашки чашмонаш ҳамеша чорист;

– Ба ҳар касе, ки фарзандону наздикон ва дӯстону падаронро аз даст додааст;

– Ба ҳар мӯъмине, ки дар дил дард дорад;

– Ба ҳар касе, ки дили пуралам ва дидаи пурнам дорад.

Бароят аз Худованди бузургу тавоно таманно ва хости ҳамешагии ман ҳамин аст, ки чун дар ин мушкилиҳои пешомада сабрро ихтиёр кардаӣ, Худо туро аҷри бузург ато кунад ва туро баландмартабаву соҳиббиззат бисозад ва шикастаҳолиатро дур гардонад. Чунончи Худованд дар сураи Бақара мефармояд:

وَأَسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ ﴿٤٥﴾

«Аз сабр ва намоз ёрӣ ҷӯед. Ва ин ду кор душворанд, ҷуз барои аҳли хушӯъ (хоксорон, фурутанон)».

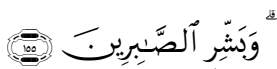
(Сураи Бақара, ояти 45)

Ҳазрати Алӣ (р) мефармояд:

– Сабр барои имон ба манзалати сар барои тан аст.

Эй модар ва хоҳари дар мусибатҳо ва мушкилиҳо сабркунанда ва саховатпешаи боимон, туро мужда ва хушхабар бароят бод, бинобар савобҳое, ки барои охиратат омода кардай ва мужда бод ба ту барои дар назди Худои Якто ноил гаштанат барои ворид шудан дар боғҳои беназир ва маконҳои ростини бихишӣ.

Хушо ба ҳолат бо чунин имони қавӣ ва сабри чамил, ки Худованд насибат кардааст ва дер нест он рӯз, ки худро растагор ва начотёфта бибинӣ. Чуноне ки Худованд мефармояд:

«...Ва сабркунандагонро мужда деҳ».

(Сураи Бақара, ояти 155)

Дурахш:

*Сабр талх омад, валекин оқибат,
Меваи ширин диҳад пурманфиат.*

*****

*Шифо бичӯй ба роҳи талаб зи талхи сабр,
Ки сабри талх басо дардмандро доруст.*

*****

*В-ар ту наиносӣ шакарро аз сабир,
Бегумон шуд ҳисси завқи ту хадир.*

Цило: Худо бар бандагонаш меҳрубон аст.

Забарчади дуввум:

Кӯр касест, ки дилаш кӯр бошад

Хоҳари азиз, овардаанд, ки марде буд нобино, аммо қаноатманд, дорои зиндагии хуш, ҳамсари меҳрубону фарзанди нек ва дӯсти бовафо. Ягона чизе, ки хушиҳои ӯро дар назараш ноқис нишон медод, нобиноии чашмонаш буд, ки орзуи дидани ҳама хушиҳоро бо чашмони худ дошт.

Рӯзе табиби моҳире ба шаҳри марди нобино ташриф овард. Нобино пеши табиб рафта аз ӯ давое хост, то чашмонашро табобат намояд. Табиб чанд қатра давое ба ӯ дода тавсия намуд, то доруро дар вақту замон ва тартиби муайян истеъмол намояд ва инчунин барои марди нобино гуфт:

– Агар доруҳои додаамро ба тарзи нишондодаам ва дар вақтҳои муайян истеъмол намоӣ, шояд якбора ва ба таври ногаҳонӣ нури чашмонат барқарор ва пеши чашмонат равшан шавад.

Марди нобино давои овардаашро бо вучуди ноумедие, ки ӯро фаро гирифта буд, бо тарзи нишондодаи табиб истифода мебард. Баъди чанд муддат истифодаи дору рӯзе дар боғчаи назди ҳавлиаш нишаста буд, ки ногаҳон равшание пеши чашмонаш намоён гардид ва дунёро бо чашми равшан дид. Аз хурсандӣ қариб буд, ки беҳуд гардад. Девонавор худро ба даруни хона расонид, то ҳамсарашро аз ин хушии ба даст омада, ки Худованд ӯро соҳиби дидагони бино гардонидаст, бохабар созад.

Аммо сад афсӯс, ки ҳамсари ба гумонаш бовафояшро бо ҳамроҳии дӯсташ мебинад, ки ҳар ду ӯро хиёнат карда, даруни хона машғули айшу ишрат ҳастанд. Аз ин ҳолат бовараш наомада даруни хонаи дигаре даромада

фарзандашро машғули дуздӣ ва ғорати баъзе молу сарваташ мебинад. Марди нобино аз дидани чунин ҳолатҳои нодиданӣ беҳолу бемадор гашта фарёдзанон ба берун баромада меғӯяд:

– Ў табиб не, балки марди чодугари малъун будааст.

Сипас аз шиддати қаҳру ғазаб меҳеро гирифта дубора худро кӯр месозад, то ба ҳамон хушбахтии дур аз чунин нодиданиҳо баргардад.

Дурахш: Бемории фикрӣ аз бемории ҷисмӣ дида бадтар аст.

Хирад беҳтар аз чашму биной аст,

На биной, афзун зи доной аст.

Хирад бод ҳамвора солори ту,

Мабод аз ҷаҳон ҷуз хирад ёри ту.

*****

Халалпазир бувад ҳар бино, ки мебинӣ,

Магар бинои муҳаббат, ки холӣ аз халал аст.

Чило: Ҳидояткунандаи ҳама бандагон Худо аст.

Забарчади сеюм:

Хушахлоқ ҳамеша хушмаош аст

Модари гиромӣ, баъзе аз мардум чунон некрафтору чавонмарданд, ки дар корҳои ҳаёти ва муомилаҳои ҳар-рӯзаашон на парвои даъво доранд ва на дар талаб кардани ҳаққашон пофишорӣ мекунанд, балки инро дар шаъни ҳудашон нохуб шуморида, ҳатто дар баъзе ҳолат агар зарурате пеш ояд ҳам, худро тамоман бепарво нишон медиҳанд ва дар ҳама мавридҳо осонгир ва хушмуомиланд. Кунҷқобӣ ва тафтишу хурдагириро дӯст намедоранд ва худро оворайи ин гуна корҳо намесозанд.

Ҳастанд шахсоне, ки аз чавонмардӣ ва хушмуомилагӣ нишоне надоранд ва ҳамеша бо мардум дар ҷидолу кашмокашиҳои беҳуда баҳри чизи беарзише машғуланд, ки шояд аз ҳаққи ҳудашон ё аз ҳаққи дигарон бошад.

Табиист, ки шахси чавонмарду саховатпеша ҳамеша барои ризо сохтани нафсу қаноат доданаши қодир буда ва дилаш орому дур аз парешонихост. Чунин шахс ҳатман ба дилҳои мардум наздиктар аст ва дӯстдоштаи мардум мегардад. Дарҳои муваффақияту комёбӣ доимо ба рӯяш боз аст.

Аммо шахсе, ки хушмуомила нест, бо мардум рафтори нек надорад ва дунболи суҳанҳои бечӯ ва мақсадҳои фосид мегардад, ҳамеша пеши чашмонашро торикӣ пӯшонида ва дарҳои комёбӣ аз ҷониби мардум ба сӯйи ӯ баста аст.

Дурахш:

*Ҷавоб аст, эй бародар, ин на ҷанг аст,
Кулӯхандозро подош санг аст.*

Чило: *Зиндагӣ зиндагии охират аст.*

Забарчади чорум:

Кор ҳамонаш беҳтар аст, ки натиҷааш нек бошад

Хоҳари азиз, сарватманде мегӯяд:

– Ҳеҷ вақт ба дил чунин эҳсос надорам, ки ман доратарин марди дунёам. Дар ҳучраи начандон бодабдабае бо ҳамсарам зиндагии содаеро ба сар мебарам. Нӯшидани машруботи масткунанда ва кашидани сигор ва дигар маводҳои нашъаоварро ба худ наменисандам. Зиндагиву шӯҳрати чунин миллиардерҳои дунёро, ки суратҳояшон тамоми саҳифаҳои рӯзнома ва маҷаллаҳо фаро гирифтааст, дӯст намедорам. Аз тарзи зиндагии шахсони сарватманди шӯҳратхоҳ нафрат дорам, ки бо қасрҳои пурҳашамат ва зиндагии овозадор ва ишқварзиҳояшон бо занҳои ҷавону зебо фаҳр мекунам ва бо вучуди массафоти зиёдашон аксаран дучори талоқ ва хонавайронӣ мешаванд. Кор ва машғулиятамо дӯст медорам ва ба кори худам дилбастагии зиёд дорам. Баъзе вақтҳо таому шаробамро бо худ ҳамроҳ мегирам, то дар ҷои қорам тановул кунам. Фирефтаи он нестам ва фаҳр намекунам, ки дорои маблағҳои зиёд ҳастам, аммо вақте ба ёд меорам, ки ман ҳам дар ободонии роҳҳо ва сарсабзии шаҳри овозадорам Токиё саҳми худро гузоштаам, хоирам хуш ва қалбам хурсанд мегардад.

Дурахш: Ҳасрат хӯрдан киштиро аз зери об берун намеорад.

Қило: Худо бандаашро басанда аст.

Забарчади панҷум:

Мусулмон набудан нишонаи бадбахтихост

Доктор Ҳорулдисон Хобин, табиби шифохонаи Мою ба яке аз чамъиятҳои тиббии Амрико, табибон ва ҷарроҳоне, ки дар муассисаҳои саноати кор мекарданд, номаи ирсол дошта чунин гуфтааст:

– Ман ҳолати 176 марди соҳибмансаб ва вазифадорро, ки умрашон ба 43-44 сол баробар аст, дида баромадам ва маълумам шуд, ки бештар аз се ҳиссаи онҳо гирифтори яке аз се навъ бемориҳои ҳастанд, ки ба фишор ва ночӯриҳои асабӣ вобаста аст: дилзанак; захми меъда; фишори хун.

Вақте ҳар якеи онҳо ба синни 45 мерасад, оё метавонад саломатии захми меъда ва ё дилзанакро ба ивази пул бихарад? Барои ӯ чӣ ғоида мегирад, агар ҳама дунёро чамъ кунад, вале саломатиашро аз даст бидиҳад?!

Фаразан, агар касе тамоми дунёро зерӣ даст дошта бошад ҳам, дар як вақт наметавонад болои ду кат ва ду бистар бихобад ва ё зиёда аз гунҷоиши меъдааш хӯрок тановул кунад. Пас фарқи хӯрду хоб миёни мансабдори сарватманд ва коргари заҳматкаши оддӣ дар чист? Ҳол он ки барои мансабдори сарватманд ва меҳнаткаши оддӣ низ як ҷои хоб ва як меъдаро сер кунонидан лозим аст. Ҳатто шояд ҳоби марди коргари заҳматкаш осуда ва бароҳаттар аз ҳоби мансабдори сарватманд ва обу нонаш болаззаттар аз таому шароби рангоранги ӯ бошад.

Доктор ал-Фориз мегӯяд:

– Чунин маълум гаштааст, ки аз панҷ чор ҳиссаи беморхоро беморияшон ба иллатҳои хавфу тарс, ҳаяҷону беҳобӣ, кинаҷӯию душмангирӣ, худбинию худпарастӣ ва аз нобасомонӣ нозозгорӣ зиндагӣ сар мезанад.

Дурахш: Қадри офияту саломатиро касе донад, ки ранчи носолимӣ ва мусибатзадагиро дида бошад.

*Дардманде, ки кунад дард ниҳон пеши табиб,
Дарди ӯ бесабобе қобили дармон нашавад.*

*****

*Нашояд шуд ба ҷоҳу мол мағрур,
Чу марг ояд, чи дарбору чи Фағфур.*

*Мақун така бар иқболи замона,
Ки ӯ бар кас намонад ҷовидона.*

*Агар ҷонат забуни молу ҷоҳ аст,
Туро ин мол мору ҷоҳ – ҷоҳ аст.*

Қило: *Ҳар кӣ хаими худ фурӯ хӯрд, эй ҷавон,
Бошад ӯ аз растагорони ҷаҳон.*

Забарчади шашум:

Хӯрдану хобидан маънои зиндагии хуш нест

Хохари азиз, зани мӯъмин ва покдоману порсо ба он чизе, ки Худо ӯро додаву насиб кардааст, қаноатманд буда, шавҳарашро ба бисёр талаб кардани молу сарвати дунё бесаранҷом ва нороҳат намесозад.

Чунончи шоир мефармояд:

*Дилором бошад зани некхоҳ,
Валекин зани бад, Худоё паноҳ!*

Беҳтарин намуна барои ин гуфтаҳо аҳли байти паёмбари Худо (с) мебошанд. Чунончи дар ривоят омадааст, ки Урва аз холааш, ҳазрати Оишаи Сиддиқа (р) ривоят мекунад, ки ӯ гуфтааст:

– Эй хоҳарзодаи ман, моҳҳо мегузашт ва дар хонаҳои паёмбари Худо оташ афрӯхта намешуд. Гуфтам:

– Эй хола, пас зиндагии шумо ба чӣ чиз буд?

Ҳазрати Оиша (р) гуфт:

– Бо хурмову об ва баъзан ансориҳое, ки ҳамсои паёмбари Худо буданд, барояш шир равон мекарданд ва ба ӯ аз он шир медедам.

Дурахш: Хилқати зебо беҳтар аз хилъати дебо.

Чило: *Машигул гаитанат ба корҳои манфиатнок
васваса ва мақсадҳои шайтониро дур месозад.*

Забарчади ҳафтум:

Худро шинос то худошинос гардӣ

Модари азиз, чӣ хуш гуфт ҳазрати Ҳочар, модари Исмоили паёмбари Худо ва ҳамсари ҳазрати Иброҳими Халилуллоҳ вақте шавҳараш дар дараи бе обу гиёҳ ўро тани танҳо ҳамроҳи фарзандаш гузошту қасди баргаштан намуд. Чун ҳазрати Ҳочар дунболааш равон буду борҳо садо мезад, ки:

– Эй Иброҳим кучо меравӣ ва моро дар ин водии беобу гиёҳ ба кӣ мегузорӣ? Чун Иброҳим ба сӯяш назар накард, Ҳочар гуфт:

– Оё Худо туро ба ин кор дастур додааст?

Иброҳим Ҷавоб дод: «Бале». Ҳочар гуфт:

– Пас имони комил дорам, ки Худои меҳрубон ҳеҷ гоҳ моро тани танҳо ва бечораву зор намегузорад.

Бале, Худо ҳеҷ гоҳ бандаҳои поки худро зоеъ намегардонад. Оё Худо ба зану шавҳаре, ки онҳоро дар сураи Каҳф зикр намудааст, дар ивази фарзандашон фарзанди беҳтаре надод? Чунончи мефармояд:

وَأَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ فَخَشِينَا أَنْ يُرْهِقَهُمَا طُغْيَانًا

وَكُفْرًا ﴿٨٠﴾ فَأَرَدْنَا أَنْ يُبَدِّلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِّنْهُ زَكَاةً وَأَقْرَبَ رُحْمًا ﴿٨١﴾

«Аммо он писарро, падару модараш мӯъмин буданд. Тарсидем, ки он дуру ба исёну куфр дарандозад. Хостем, то дар ивази ӯ, Парвардигорашон чизе насибашон созад, ба покии беҳтар аз ӯ ва ба меҳрубонии наздиктар аз ӯ».

(Сураи Каҳф, оятҳои 80-81)

Ва оё Худо ганҷ ва хазинаеро, ки он марди пок зери девор барои фарзандонаш пинҳон намуда буд, ҳифз нанамуд? Вақте ба соҳиб ва рафиқи ҳазрати Мусо амр намуд, то он девореро, ки болои ганҷ буд, дубора барқарор созад, то ки фарзандони он мард бузург шаванд ва аз хазинае, ки падари хайрхоҳашон барояшон боқӣ гузоштааст, баҳравар шаванд, он ҷо ки Худо мефармояд:

وَأَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ لَهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا صَالِحًا فَأَرَادَ رَبُّكَ أَنْ يَبْلُغَا أَشُدَّهُمَا وَيَسْتَخْرِجَا كَنْزَهُمَا رَحْمَةً مِّنْ رَبِّكَ ...

«Ва аммо девор аз он ду писари یتими аз мардумони ин шаҳр буд, ки дар зераш ганҷе буд барои писарон ва падарашон марди солеҳе буд. Пас Парвардигори ту хост, ки он ду ба ҳадди балоғат расанд ва ганҷи худро берун оранд (аз рӯйи) раҳмати Парвардигорат».

(Сураи Каҳф ояти 82).

Дурахш: Гузашта барнамегардад ва ояндаро кас намедонад, пас чаро ғами фардоро бояд хӯрд?

Чило: Комёбӣ бо сабру шикебоист.

Забарчади хаштум:

**Бар талаф гаштани чизи дунё афсус махӯр,
то барои охиратат ба кор ояд**

Модари азиз, касе ки бебақои дунёву ночиз будани молу сарваташро ва пасту носолим будани ахлоқи дунёӣ ва гуногунрангию ноустувории пайравонашро бидонад, ҳаргиз ба чизи аз даст рафтаи он таассуф намехӯрад ва ба дур шудани он ноумед намешавад.

Пас ту ҳам бар ашё ва чизҳои дунёии аз даст додаат ғамгин машав ва ба дур мондану дастнорасиат ба неъматҳои дунёӣ ноумед мабош, зеро барои мо мӯъминҳо Худои пок ҳаёти охиратро ва неъмату лаззатҳои ҳамешагии онро ваъда кардааст, ки пойдортару беҳтар аз дунё ва неъмату лаззатҳои он аст.

Пас шукргузори кун ва сипос гӯй Худоеро, ки дидору мулоқот ва ҳисобу китобашро яқин дорӣ, ҳол он ки бисёре аз занҳои ғайримусулмон ба рӯзи қиёмат ва неъмату азоби қабр ва мулоқоту ҳисобу китоби худовандӣ боварӣ ҳам надоранд.

Хушо ба ҳоли касе, ки ба яғонагии Худованди таваҷҷуҳ, ғарбонагону паёмбарон, китобҳои осмонӣ, тақдирӣ худовандӣ, ба зинда гардонидани баъд аз миронидан, неъмату азоби қабр ва рӯзи махшару ҳисобу китоби илоҳӣ бовар дорад ва худро барои он рӯзи пурдаҳшат омода сохтааст.

Хорӣ ва бадбахтӣ сазои касест, ки имонаш заиф шуда ва омадани он рӯзи пурдаҳшатро фаромӯш сохта ва фирефтаи қасрҳои пухашамату молҳои фаровон ва курсию мансабҳои ночизи дунёӣ гаштааст. Чӣ арзише дорад ҳама ин қасрҳову ҷоҳу ҷалол ва ҷавохироту сарватҳои бешумор дар ҳоле, ки имон набошад? Ва чист

арзиши курсию мансабҳои воло дар ҳоле, ки тақво набошад?

Агар хушбахтиро ба молу сарват ва мансабу шӯҳрат харида мешуд, подшоҳону амирон ва тоҷирону сарватмандон ҳаргиз саҳтӣ ва талхҳои зиндагиро наме-чашиданд ва ҳеҷ гоҳ аз мусибату нороҳатиҳо шикаст намекарданд.

Дурахш: *Кунун кард бояд амалро ҳисоб,
На вақте, ки манишур гардад китоб.*

*****

*Чаҳона, ҷодуӣ бо бӯйи ранге,
Гаҳе румӣ-т бинам, гоҳ зангӣ.*

*Ба ранги лӯъбати дилхоҳ монӣ,
Ки ту ҳамвора бар як сон намонӣ.*

*Бигӯям, чистӣ инсофу алҳақ,
Ба тавсанкуррае монӣ ту аблақ.*

*Ки зери пой кардӣ умри моро,
Чӣ шояд кард бо ту ҷуз мадоро?*

*Яке товуси рангоранг дорӣ,
Надорӣ ҷуз, ки умри мо шикорӣ.*

*Наосой, на кас осуда аз ту,
Нафарсоиву мо фарсуда аз ту.*

*Нашояд буд ҳаргиз аз ту эмин,
Нагардӣ аз қафо кардан ту сокин.*

Чило: Бузургони олам ҳама зодаи зананд.

Забарчади нухум:

Ҳаловати чамол дар офариниши Худои Зулҷалол

Модари азиз, бубин, ки Худои бузургу тавоно инсони хокиро чӣ гуна латифу зебо, бо рангу тарзҳои мухталиф ва лафзу забонҳои гуногун офарида, ўро дар беҳтарин сурат қарор додааст он ҷо, ки дар якҷанд оятҳои каломи покаш мефармояд:

وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ... ﴿٢﴾

«...Ва шуморо тасвир кард ва некӯ тасвир кард...».

(Сураи Тағобун, ояти 3)

يَتَأْتِيَ الْإِنْسَانَ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ ﴿٦﴾ الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّلَكَ

فَعَدَلَكَ ﴿٧﴾ فِي أَيِّ صُورَةٍ مَّا شَاءَ رَكَّبَكَ ﴿٨﴾

«Эй одамӣ, чӣ чиз туро ба Парвардигори қаримат мағрур кардааст? Он ки туро биёфарид ва аъзоят дуруст кард ва туро мӯътадилқомат кард ва ба ҳар сурате, ки хост, аъзои туро ба ҳам андохт (таркиб дод)».

(Сураи Инфитор, оятҳои 6-8)

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ﴿٤﴾

«Ба ростӣ, Мо одамиро дар некӯтарин сурате биофаридем».

(Сураи Тин, ояти 4)

Назар ба осмони нилгуни бесутун намо ва бинигару андеша кун, ки чӣ гуна Худои бузургу тавоно онро баланду устувор нигаҳ дошта ва чӣ гуна ситорагони бешумори дуру наздикро барои осмон зебу зинат ва хуршеду моҳро барои замину дигар сайёраҳо меҳвару нурдиҳанда қарор додааст.

Ва назар ба замин намову дар худ биандеш, ки соҳиби коинот чӣ гуна ин заминро бо ҳама пахной ва бузургиаш дар фазои беканор чунин тахту ҳамвор ва дар назари мо қарор нигоҳ дошта ва кӯҳҳоро ҳамчун меҳ болояш устувор сохтааст.

Ва дар офариниши укёнусу дарёҳо, кӯҳҳову қангалҳо, гардиши шабу рӯз, торикию равшанӣ, дар нашъунамои гулу гиёҳ, дарахтону меваҳои гуногунрангу мухталифтаъми онҳо, дар сурату табиати паррандагони осмонӣ, ҳайвоноти чаранда, даррандагону хазандагони заминӣ ва моҳиёну чонварони қаъри дарёҳову укёнусҳо, ки ҳама бо як низому қонуни зебои Офаридагор сари таслим фуруд оварда ҳаёт ба сар мебаранд, тафаккур намо ва яқин дошта бош, ки ин ҳама нишонаи бузургӣ ва тавоноии он Холиқи Яктост. Дар ин маврид Худованд барҳақ мефармояд:

فَسُبِّحْنَ اللَّهَ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿١٧﴾ وَلَهُ
الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴿١٨﴾ تَخْرُجُ
الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا
وَكَذَلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١٩﴾

«Худоро биситоед ба он хангом, ки ба шаб дармеоед ва ба он хангом, ки ба субҳ дармеоед. Сипос Ёрост дар осмонҳову замин хангоми шаб ва ба хангоме, ки ба

нимрӯз мерасед. Зиндаро аз мурда берун орад ва мурдаро аз зинда. Ва заминро пас аз мурданаш зинда месозад ва шумо низ инчунин аз гӯрҳо берун карда мешавед».

(Сураи Рум, оятҳои 17-19).

Дурахш: Ба ҳар кучо, ки равӣ, осмон ҳамин ранг аст.

*****

*Абру боду маҳу хуришеди фалак дар коранд,
То ту ноне ба каф орию ба гафлат нахӯрӣ.
Ҳама дар хидматат саргаштаву фармонбардор,
Шарти инсоф набошад, ки ту фармон набарӣ.*

*****

Цило: Зани хонанишин ҳам таърих месозад.

Забарчади даҳум:

Болотарин нишонаи саховат ва ҷавонмардӣ

Хоҳари азиз, вақте хабари ба асорат гирифтани баъзе аз занҳои мусулмон аз тарафи румихо ба Мансур ибни Аммор расид, ба ӯ гуфтанд:

– Чӣ мешуд, ки ин хабарро ба амирулмўминин Ҳорунарашид мерасонидед ва мардумро барои мубориза бар зидди румихо ташвиқ мекардед?!

Мансур дар Шом дар ҳузури амирулмўминин Ҳорунарашид маҷлисе орошт ва дар назди мардуми ҷамъомада нутқи пурмўхтавоне эрон намуд ва мардумро барои сафарбар шудан бар зидди Рум таҳрик меод, ки ҳамин вақт касе пораи матои гиреҳзадаеро ба наздаш оварда, наздаш гузошт. Мансур онро боз намуд ва номаро ба ин мазмун бидид:

– Ман як зане ҳастам аз хонадони мусулмонони араб. Хабарӣ занҳои мусулмонро ба асорат гирифтани румихо ба гўшам расиду хобу ҳаёли роҳатро аз даст додаам ва шунидам, ки шумо мардумро барои начоти онҳо ва ғалаба бар болои румихо даъват намуда истодаед. Ман ҳам хостам дар ин мубориза ҳиссагузор бошам ва ба худ тасмим гирифтам, ки аз ҳама чизи гаронбаҳе, ки дар танам дорам ва он ҳамин ду кокули ман аст, ки зинату зебоии ман ба ҳисоб мераванд, онҳоро бурида ва дар ин пораи матоъ баста ба шумо равон созам. Ва шуморо ба Худои бузург қасам медиҳам, ки ин ду кокуламо лачоми аспӣ муборизе гардонед, ки дар роҳи Худо мечангад. Шояд Худои бузург ҳоли маро дида ба ман раҳм намояд ва ин амалам сабаби мағфирати гуноҳонам гардад.

Аз ибораҳои пурмаънои ин зан, Мансур тоқат накарда чунон ба гирия даромад, ки дигаронро ҳам ба гирия даровард ва ҳамин буд, ки амирулмӯъминин Ҳорун-наррашид амр ба қиём кардан алайҳи Рум намуд ва худааш ҳам пешопеши лашкар ба ҷанг баромад ва Худо мусулмонҳоро бар душманонашон зафар дод.

Дурахш: Гузашта бо рехтани ашк барнамегардад.

*Чавонмардо , чавонмардӣ биёмӯз,
Зи мардони ҷаҳон мардӣ биёмӯз.*

*****

*Бар шуҷоатпеши нанг аст аз таҳаввур дам задан,
Ҳарфи ҷавҳар барнаёмад бар забон шамиерро.*

*****

*Шуҷоъ он, ки дилро шикебо кунад,
Ба ошуфтан андар мудоро кунад.*

*****

*Мулки висол боядат, аз сар гузар Камол,
Хилъат ба лашкарӣ нарасад, то шуҷоъ нест.*

Чило: Зикри Худо оромкунандаи дилҳост.

Ёкути якум:

Пуштибони ҳақиқат Парвардигор аст

Марде дар вақти ғайри намоз дохили масҷид гашта, чашмаш ба кӯдаке афтод, ки умраш аз даҳ сол зиёд набошад ҳам, бо тамоми шикастанафсӣ ва тавозӯӣ комил машғули намоз хондан аст. Вақте ки кӯдак аз намоз фориғ шуд, мард ба наздаш рафта ба ӯ салом дода гуфт:

– Писарам ту фарзанди кистӣ?

Кӯдак сарашро ҳам намуду аз чамонаш ашк ҷорӣ шуд, сипас сарашро бардошта гуфт:

– Эй амакҷон, ман یتими бе падару модар ҳастам.

Мард аз ҳоли ӯ ғамгин шуд ва аз рӯйи дилсӯзӣ гуфт:

– Оё ту розӣ мешавӣ, ки фарзанди ман бошӣ? Кӯдак гуфт: «Агар гурусна монам, таомам медиҳӣ?» Мард гуфт:

– Бале, албатта, медиҳам. Кӯдак боз гуфт: «Агар белибос монам, маро либос мепӯшонӣ?» Мард ҷавоб дод: «Бале». Кӯдак гуфт: «Агар бемор шавам, маро шифо медиҳӣ?» Мард гуфт:

– Писаракам, ман ин корро карда наметавонам, зеро шифодиханда танҳо Худост.

Кӯдак боз гуфт: «Агар ман бимирам, маро зинда мегардонӣ?» Мард гуфт:

– Барои ин кор роҳу равише нест, зеро зинда гардонидан ва миронидан ҳам дар қудрати Худост.

Кӯдак гуфт:

– Агар чунин аст, ки мегӯӣ, пас маро бигуздор бар Оне, ки маро офаридааст ва Ёст, ки маро ҳидоят хоҳад кард. Ё он Зотест, ки маро меҳӯронаду мепӯшонад ва

агар бемор шавам, маро шифо мебахшад ва низ аз Ё
умед дорам, ки ҳама хатоҳоямро мағфират намояд.

Мард аз ин суханҳо хомӯш гашта ба роҳ баромад ва
бо худ мегуфт:

– Аз гуфтаҳои ин кӯдак имонам ба Худо қавӣ гашт,
ки дар ҳақиқат дуруст мегӯяд, ҳар кас ба Худо таваккул
кунад, Худо ӯро басандааст.

Дурахш: *Чаҳонофарин гар на ёрӣ кунад,
Куҷо банда парҳезгорӣ кунад.*

*****

*Аз он ҳайбаташ дар дил омад ҳарос,
Ки зиракманиш диду зиракишнос.*

*****

Чило: *Раҳмати Худо ҳама чизро фаро гирифтааст.*

Ёкути дуввум:

**Роҳи саодатмандӣ вучуд дорад,
вале бояд монеахоро аз байн бурд**

Хохари азиз, барои дарёфти саодатмандӣ ва хушбахтӣ дар зиндагӣ роҳе ғайр аз роҳи интихобкардаи худ инсон вучуд надорад ва бояд худ инсон роҳи бехтарро пайдо намуда, он бо чиддияту самимият пеш гирад. Ин роҳи ягонаест, ки бояд шахс дар ҳама қору дар ҳама аҳвол ростқавлу ростамал ва бочасорату соҳиби иродаи қавӣ бошад. Меҳнатдӯсту инсонпарвар бошад, кӯмаку дастгирии мардумони заҳматкашро дӯст дорад ва аз худписандию кибру манманиҳои бемаънӣ дурӣ ҷӯяд. Пеш аз ҳама, бояд хотираи нек ва вичдони пок дошта бошад. Саодату хушбахтӣ ин хурофоту афсона нест, балки ин як ҳақиқатест, ки бисёриҳо аз он баҳра ва лаззат мебаранд. Ва шояд мо ҳам аз таҷрибаҳои зиндагӣ истифода ва манфиат бурда тавонем, агар худ мо барои ин хоҳиш дошта бошем, аз таҷрибаҳои зиндагӣ дурӣ наҷӯему ба онҳо бо ҷашми ибрат нигарем. Пас дар ҳақиқат хоҳем дид, ки аз дасти худ мо қорҳои зиёде меояд. Ва бо сабру таҳаммулу иродаи нек аз бисёр бемориҳои ҷисмонӣ нафсонӣ наҷот хоҳем ёфт ва зиндагии орому осудаеро соҳиб хоҳем гашт.

Устод Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ фармудааст:

*Ҳар кӣ н-омӯхт аз гузашти рӯзгор,
Низ н-омӯзад зи ҳеҷ омӯзгор,
Бирав зи таҷрибаи рӯзгор баҳра бигир,
Ки баҳри дафъи ҳаводис туро ба қор ояд.*

Дурахш: Душмани ягонаи зан пирист, ки зебогияшро мерабояд.

Қило: Дунё роҳу василаест ба сӯи охират.

Ёқути саввум:

Некрафторӣ боғе дар дил аст

Хоҳари азиз, барои ҳар як шахс мардум мисли ойинае ҳастанд, ки агар бо мардум ахлоқи неку муомилаи хуб дошта бошад, мардум ҳам бо ӯ хушрафторию хушмуомилагӣ хоҳанд кард. Инчунин шахс ҳамеша орому осуда буда, дур аз ҳар гуна парешониҳост ва ҳудаш низ эҳсос мекунад, ки дар байни мардуми некӯкор зиндагӣ мекунад. Ва агар бо мардум бадрафторию бадмуомилагӣ дошта бошад, дар муқобили он аз мардум дуруштию хушунат хоҳад дид. Ҳар ки бар дигарон эҳтиром нагузорад, аз дигарон эҳтиром намебинад. Одами хушмуомилаву хушрафтор ҳама вақт осуда ва дур аз парешонию тирагиҳои зиндагӣ мебошад ва илова бар ин ахлоқи неку писандида ибодат ба Худост. Дини мубини ислом моро ҳамеша ба сӯи ахлоқи нек ва муомилаи хуб тарғибу ташвиқ менамояд.

Чунончи Худованд дар каломи покаш мефармояд:

خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ ﴿٩٩﴾

«Афвро пеша кун ва ба некӣ фармон деҳ ва аз ҷоҳилият рӯй гардон».

(Сураи Аъроф, ояти 199)

Худои меҳрубон дар ҷойи дигар паёмбараш ҳазрати Муҳаммадро бо авсофи накӯ васф карда, ба хушрафторию хушмуомилагӣ дастур додааст, он ҷо ки мефармояд:

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا
مِّنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ
فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴿١٥٩﴾

«Ба сабаби раҳмати Худоист, ки ту бо онҳо инчунин хушхӯю меҳрубон ҳастӣ. Агар тундхӯву сахтдил мебудӣ, аз гирди ту пароканда мешуданд, пас бар онҳо бубахшой ва бар онҳо омурзиш бихоҳ ва дар корҳо бо эшон машварат кун ва чун қасди коре кунӣ бар Худо таваккул кун, ки Худо таваккулкунадагонро дӯст дорад».

(Сураи Оли Имрон, ояти 159)

Дурахш: Худо ба парешонӣ ва нокомиҳо таслим намудан, нишонаи шикаст хӯрдан аст.

*****

Зи некон бош, андар некӯӣ кӯш,
Мақун некии кас аз дил фаромӯш.

Ба некон умри созу барг хоҳад,
Бадонро халқи олам марг хоҳад.

*****

Қило: Ҳар чӣ бо қадри тавоноист писандида аст.

Ёқути чорум:

Пояи саодатмандӣ бар даҳ чиз аст

Олими рӯҳшиноси амрикоӣ Д. Дикс мегӯяд:

– Зиндагии саодатмандона як фанну пешаи зебоест, ки ба даҳ чиз иртибот дорад:

1. Бикӯш, то барои худ як касбу кори дӯстдоштае дошта бошӣ ва агар муяссар нашуд, пас бо худ як шугли дӯстдошта ё ҳавасмандие дошта бошӣ, то дар вақтҳои холи будан худро машғули он созӣ.

2. Таваҷҷӯҳ ба саломатӣ, ки ин худ рӯҳи саодатмандист, онро дар истифодаи бо меъёри миёнаи хӯрданию нӯшиданиҳо, машғулияту тамринҳои судманд ва дурию парҳез аз одатҳои зараровар метавон ёфт.

3. Дар зиндагӣ як ҳадафе бояд дошта бошӣ, ки туро тавоноӣ ва нерӯ бахшад.

4. Зиндагиро ба ҳар гунае, ки ҳаст – талх ё ширин, бипазир.

5. Дар худ зиндагии хушero тасаввур намо ва ба он чи ки гузаштааст, афсӯс махӯр ва фардо, ки ҳанӯз наомадааст, аз ӯ дар талош мабош.

6. Ҳамеша ба касе назар намо, ки аз ту дар хусну ҷамол, қуввату тавоноӣ ва сарват камтар аст.

7. Дар ҳар кор бояд ҳуди шахс бештар фикр кунад, то бо кори кардааш дигаронро маломат накунад.

8. Дар замири худ лабханду табассум, саргарми шугле будан ва сӯҳбат оростан бо мардуми кушодаҷеҳраи хушсуханро ба ҳукми одат қарор бидеҳ.

9. Барои хушию осудагии дигарон амал кардан, то аз он бўйи саодатмандӣ ба ту ҳам расад.

10. Хушиҳо ва зебоиҳои зиндагиро ғанимат до-
ниста, аз онҳо самаранок истифода бурдан.

Дурахш: Илочи воқеа пеш аз вуқӯъ беҳтар аст.

*Тоҷи он саркаш, ки гандум дода зеб аз гавҳараши,
То занад рӯзе муҳайё карда санге бар сараши.*

*Ҳар киро шавкат қавӣ, ҳасрат фузунтар баъди марг,
Шахро ҷуз оҳ набвад ҳосиле баъд аз сараши.*

*Шаҳ, ки аз ахлоқи некӯ синаро набвад сурур,
Соҳиби маъно дар он сураат нахонад сарвараши.*

*Аз ҷаҳон хоҳиш макун беш аз тавоноии хеш,
Бишканад шох ар бувад, беш аз тавоноӣ бараши.*

*****

*Ҳофизо, тарки ҷаҳон гуфтан тариқи хушдилист,
То напиндорӣ, ки аҳволи ҷаҳондорон хуш аст.*

*****

*Чунон кун, ки чун ёфтӣ дастгоҳ,
Ба омурзиш андар бипӯшӣ гуноҳ.*

*****

*Ба некӣ шавад чаим равшан туро,
Зи ҳар бад бувад нек ҷавшан туро.*

Қило: Ёди Худо ғаму андӯхро дур месозад.

Ёқути панҷум:

Аз ғаму андӯх ба Худо паноҳ бибар

Модари азиз, бандае, ки гирифтори ғаму андӯх ва дур аз хушиҳои зиндагӣ гаштааст, ягона роҳ барои начоташ рӯй овардан ба Худо ба умеди лутфи Ёст, зеро таслим шудан дар баробари саҳтиҳо ва рӯҳафтодагӣ аз ҷиҳати ғаму андӯх ва афсурдагӣ нишонаи табоҳӣ ва нотаваҷибӣ дар зиндагист.

Паёмбари Худо ба асҳобаш мефармуд, то барои начот аз офатҳову мусибатҳои пешомада рӯй ба даргоҳи Худо оваранд. Абусаъиди Худрӣ (р) мефармояд: «Боре паёмбари Худо дохили масҷид гашт ва марде аз ансориҳоро, ки Абӯумома ном дошт, даруни масҷид бидид. Пас паёмбари Худо (с) гуфт:

– Эй Абӯумома! Чаро дар ғайри вақти намоз дар масҷид нишастай? Абӯумома андӯхгинона гуфт:

– Эй паёмбари Худо, ба фикру андешаи қарзҳои зиёдам гирифторм. Паёмбари Худо (с) гуфт:

– Оё ба ту суҳане таълим диҳам, ки бо гуфтани он Худо андӯху ғаматро дур гардонад ва аз қарзҳои начот ёбӣ? Абӯумома гуфт:

– Бале, бифармояд, эй паёмбари Худо, бисёр ҳам хуб мешавад. Паёмбари Худо (с) фармуд:

– Ҳар субҳу шом ин дуоро бихон.

اللهم اني اعوذ بك من الهم والحزن و اعوذ بك من العجز والكسل
و اعوذ بك من الجبن والبخل و اعوذ بك من غلبة الدين وقهر الرجال

«Бор Худоё, ман аз ғаму андӯх ба Ту паноҳ мебарам, аз нотаваҷибӣ танбалӣ ба Ту паноҳ мебарам, аз баҳилию тарс ба Ту паноҳ мебарам ва аз зиёд шудани

қарз ва аз ғолибият ва қаҳри мардум ба Ту паноҳ мебарам».

Ин амалро ман худам дар зиндагиам имтиҳон карда ба ҷой овардам, Худованди меҳрубон аз ман парешониямро дур намуд ва аз қарз начотам дод.

Дурахш: Албатта, захми меъда аз чизҳое, ки ту меҳӯрӣ пайдо нашуда, балки аз он чизе ба вучуд меояд, ки туро меҳӯрад.

*Ба шомӣ ғамат дуди оҳе, ки дорам,
Аз он аст рӯзи сиёҳе, ки дорам.*

*Ба даъвии шиқат чунон сарбаландам,
Ки бар Ари сояд кулоҳе, ки дорам.*

*Ниҳам пушти тоат ба девори ҳаҷрат,
Ҳамин аст пушту паноҳе, ки дорам.*

*Зи бедоди хубон ба доди дилам рас,
Туӣ дар ҷаҳон подшоҳе, ки дорам.*

*Тариқи вафо пеша кардам чу Боҳир,
Ҳамин аст сӯйи ту роҳе, ки дорам.*

Чило: Ҳама неъматҳо аз ҷониби Худоист.

Ёқути шашум:

Зане, ки бар сахтиҳои даҳр кӯмак мерасонад

Хоҳари азиз, дар китобҳои «Табақот» ривоят шудааст, ки духтари Паёмбари Худо Фотимаи Заҳро (р) чанд рӯзеро бо гуруснагӣ гузарониду рангаш зард шудан гирифт. Шавҳараш ҳазрати Алӣ (р) ин ҳолати ўро дида аз вай пурсид:

– Ба ту чи шудааст, эй Фотима? Чаро ранги рӯят паридаст? Фотима (р) гуфт:

– Се рӯз боз дар хона чизе барои хӯрдан нест. Ҳазрати Алӣ (р) гуфт:

– Пас чаро маро хабар намекуни? Фотима (р) гуфт:

– Падарам, паёмбари Худо (с) шаби арӯсиям ба ман гуфта буд: «Эй Фотима, агар Алӣ чизе овард, бихӯр ва агар не, пас аз ӯ суол накун».

Аммо имрӯз бисёре аз занҳо ба ҳолӣ кардани кисаҳои шавҳаронашон одат кардаанд. Ҳастанд чунин занҳое, ки тоқати дидани як миқдор пули андакро ҳам дар кисаи шавҳаронашон надоранд. Чунон ҷангу ғавғо мебардоранд, ки то кисаи шавҳаронашонро ба тамом ҳолӣ накунанд, ором намегиранд.

Шубҳае нест, ки мард агар як бору ду бор аз рӯйи зарурат ба ин кор розӣ шуда сари таслим фуруд орад ҳам, рахнаву нобоварӣ дар ҳаёти зановаш аз ин ҷо сар мешавад, ки оқибатҳои нохушero дар пай дорад. Бадбахтӣ дер ё зуд сар мезанад ва шояд ҳам сабаби ҷудоии байни зану шавҳар гардад.

Аъробие аз ҳамсараш Умома, ки бо ӯ муддате дар азобу машаққат гирифтор буд, бо талоқ доданааш начот ёфта, худро бо чунин абёт саргарм сохтааст:

*Гаит Умома бадном ба талоқу ман,
Зи занчири аҳду паймонам раҳидам.
Агарчи дуру маҳчур гаит, вале ман
Барояи чаими дилсӯзе надидам.
Давоеро, ки дил онро нахоҳад,
Чӣ таркаш беҳтар, зеро ки заҳр аст.
Агар ду ҳамдигарфаҳмӣ надоранд,
Қудой беҳтар, зеро ки фарқ аст.*

Дурахш: *Ҳаёт худ кӯтоҳу зудгузар аст,
Бо нороҳатиҳо кӯтоҳтараш масоз.*

*****

*Зан, зан зи вафо шавад, зи зар нашавад,
Сар, сар зи даҳо шавад, зи афсар нашавад.*

*****

*Чун мегузарад кор чӣ осону чӣ сахт,
В-ин як дами орият чӣ идбору чӣ бахт.
Чун ҷойи дигар ниҳод мебояд рахт,
Наздики хирадманд чӣ тобуту чӣ тахт.*

Цило: Комёбии ҳақиқӣ, комёб шудани дар охират аст.

Ёқути хафтум:

Зане аз бихиштиён

Аз Ато ибни Абӯрабоҳ ривоят аст, ки мегӯяд: Ибни Аббос (р) ба ман гуфт: «Оё ба ту зане аз аҳли бихиштро нишон надихам?» Гуфтам:

– Бале, нишон диҳед. Гуфт:

– Ҳо ана, он зани сиёхпӯсти назди паёмбари Худо (с) нишаста. Он зан гуфт:

– Эй расули Худо, ман аз бемории саръ (припадок) дар азобам, зеро ҳар вақт, ки ғаш карда беҳуд меафтам, баданам урён гашта авратам намоён мегардаду ман огоҳ нестам. Меҳоҳам бароям аз Худованд талаби дуои шифо намоем. Паёмбари Худо (с) гуфт:

– Агар хоҳӣ ба ин ҳол сабру таҳаммул кун, то сазовори ҷаннат гардӣ ва агар аз дардат раҳо ёфтан меҳоҳӣ, пас бароят аз Худо талаби дуои шифо мекунам, то ба ту шифо бахшад. Зан гуфт:

– Ман сабрро ихтиёр менамоям, аммо дар вақти беҳуш гаштанам, шояд қисмате аз аъзоҳои баданам урён гардаду ман худро сатр карда натавонам. Бинобар ин меҳоҳам бароям дуо кунӣ, то авратам намоён нагардад. Паёмбари Худо барои он зани мӯъмин дуо кард.

Ин зани мӯъмини парҳезгорро бибинед, ки ба балову мусибате розӣ гашт, ки дар дунё гирифтораш бошад, то дар охират барояш ҷаннатро насиб гардонад. Аммо бо бадани урён дар пеши назари мардум монданро таҳаммул карда натавонист ва аз паёмбари гиромӣ хоҳиш кард, то барояш дуо карда аз Худованд бихоҳад, ки авраташ ошкор нагардад. Ў, албатта, ба ин хоҳишаш комёб шуд ва Худованд ўро сазовори бихишт гардонид.

Аммо ҳоли занҳои бо ном мӯъмину мусулмони имрӯза,
ки худро бо садҳо рангу бӯ зебу зинат медиҳанд ва
баданҳои урёни худро дар маърази тамошои мардум
карор медиҳанд, чӣ мешуда бошад?

Дурахш:

*Чу мастур бошад зану хубрӯй,
Ба дидори ӯ дар бихишт аст шӯй.*

*****

*Ба дил нуре агар аз зикри Ҳақ пайдо кунӣ ин ҷо,
Миёни аҳли маҳшар рӯй чун нури қамар дорӣ.
Барои худ чаро дорӣ бинои хонаи рангин,
Макони хобгоҳ, эй беҳабар, ҷойи дигар дорӣ.*

*****

*Нахуст одамисиратӣ пеша кун,
Пас он гаҳ малакхӯй андеша кун.*

Чило: Ёрӣ ба қадри тавоноӣ.

Ёқути ҳаштум:

Садақа радди балост

Садақа дари бузурге аз дарҳои кушодадилӣ ва кушодахотирист. Худованди меҳрубон соҳиби хайр ва садақаро дилкушодию хурсандӣ, осудагию амонӣ, тансиҳатию болидарӯҳӣ ва иззату фароҳдастӣ мебахшад.

Пас ту ҳам, эй хоҳар ва модари меҳрубон, агарчи кам ҳам бошад, садақа намо ва садақаи кардаатро, агарчи хурмоест ё лукмаи ноне, агар пиёлаи обест ё миқдоре аз шир ба мискину бечорае ҳадя кун, тангдасту барҷомондаеро даст гир, гуруснаву ташнаеро нону об бидех, бемору ранҷуреро аёдат намову ҳолпурсӣ кун ва ин садақаи кардаатро кам машумор.

Чун садақа ва хайру эҳсонатро холисона ва бе тамаъи аҷру мукофот аз касе чуз Худованд ва бе миннат гузоштану изову шарм додани шахси садақадодаат анҷом додӣ, яқин дошта бош, ки Худованд аҷру мукофотатро ба зудӣ ва дар ҳамин дунё дода хоҳиш ва мақсадатро муяссар мегардонад ва ё ба сабаби садақаи додаат бало ва офатеро аз сарат дур мегардонад ва ё аҷру савобатро барои охиратат боқӣ мегузорад, зеро Худои меҳрубон беҳтар медонад, ки барои ту бандаш кадом навъи мукофоташ манфиатноктар аст. Садақа давое аст, ки онро танҳо дар давохонаи ислом метавон ёфт.

Марде аз Имом Абдуллоҳ ибни Муборак пурсид:

– Эй Абӯабдуллоҳ раҳмон ҳафт сол мешавад, ки дар зонуям захме пайдо шудааст ва ман барои муолиҷааш аз табибони зиёде суол кардам, аммо ҳеҷ илоҷашро наёфтам. Ибни Муборак ба ӯ гуфт:

– Қои камоберо ҷустуҷӯ намо, ки он ҷо мардум эҳтиёҷ ба об дошта бошанд ва дар ҳамон ҷо як ҷоҳи об

бикан, то аз он чо об барояд ва мардум аз он нафъ баранд ва умед дорам, ки ҳамин корат сабаби дуруст шудани захми зонуят гардад.

Мард ҳамин корро анҷом дод ва он чоҳи барои оби мардум кандаашро ҳамчун садакаи чория барои нафъи мардум қарор дод ва аз ҷароҳату захми зонуяш шифо ёфт.

Хоҳар ва модари меҳрубон! Дар ин гуфтаҳо ҳеҷ чои тааҷҷуб нест, зеро паёмбари Худо (с) мефармояд:

داووا مرضاكم بالصدقة

«Бемориҳоятонро бо садақа додан даво намоед».

Ва инчунин мефармояд:

ان الصدقة تطفيء غضب الرب و تدفع ميتة السوء

«Садақа ғазаби Худоро хомӯш ва марги бадро дур месозад».

Дурахш:

Парешон кун имрӯз ганчина чуст,
Ки фардо калидаш на дар дасти туст.
Ту бо худ бибар тӯшаи хештан,
Ки шафқат наояд зи фарзанду зан.
Касе гӯй давлат зи дунё барад,
Ки бо худ насибе ба уқбо барад.
Магардон ғариб аз дарат бе насиб,
Мабодо, ки гардӣ ба дарҳо ғариб.

Қило: Осмони ҳар ҷо ки сулҳу сафост, зебост.

Ёқути нӯхум:

**Зебо ба илм шав, ки на зебост,
Он кас, ки зебо ба дебо шуд.**

Хоҳари азиз, осмони нилгуни софу бегубор, бо ин ҳама паҳноии нопаддоканор, чи шабу чи рӯз, чи субҳу чи шом зебост бардавом, зебост якмаром. Худованд ситорагонро барои осмон зинат қарор додааст. Агарчи шаби тор аст осмон зебост, чаро ки ситораҳои Каҳкашон ва дигар ситораҳои дуру наздики нурфишон ҳамроҳи моҳи тобон ҳар гӯшаву канори ин фазои нопаддоканорро мисли чароғакҳои заминӣ, ки хиёбону гулгаштҳо ва чаманҳову растаҳои шаҳрҳоро бо нурҳои гуногунранги худ дар шаб нурпошӣ мекунанд, зебӣ бахшидаанд. Он ҷо ситорае чашмак мезанад, гӯё чашми зебои маҳбубе бошад, ки бо муҳаббат медурахшад. Ва он ҷо ситорае аз ҷояш канда мешаваду ба тарафе ҳаракат мекунад ва шайтонҳоро, ки қасди боло баромадан доранду меҳоханд он фазои поку беолоишро бо васвасаву шайтанати худ олуда созанд, сарқӯб менамояд.

Агар осмон пураб асту моҳу ситорагон намедурахшанд, боз ҳам осмон зебост, чаро ки борони раҳматро, ки чун дурдонаҳо медурахшанд, болои заминро мардум мерезонад, то ки аз он борони раҳмат ҳама – ҳам заминро наботот ва ҳам инсонро ҳайвонот баҳра баранд ва ҳаёт ҷараён пайдо карда пеш равад.

Агар рӯз асту офтоби оламтоб нурпошӣ дорад, боз ҳам осмон зебост, чаро ки ин фазои нопаддоканор пур аз паррандагону ҷонварони гуногунрангу мухталифсурат ва ҳашароти ҳархеладу дигар маҳлуқҳои зебои худовандист, ки аз пайи ризқу рӯзӣ ба ҳар гӯшаву канори ин

осмони мусаффо дар ҳаракатанд, то зиндагӣ дар масири худ ҳаракаташро идома бидиҳад.

Аҷаб чизҳои диданӣ ва омӯхтанию ибратгирие дорад ин осмони нилгун ва ин фазои зебои мусаффо, ки инсон аз тамошову диданаш лаззат мебарад, вале мута-ассифона, аз васфи ҳама зебоиҳои он очиз аст.

Дурахш: Воқеиятро бояд пазируфт, зеро
аз парешонӣ суде нест.

*Пас аз ин дасти ману пайваст дар домони субҳ,
Файзҳо бошад мухаммар дар баҳористони субҳ.*

*Дидаро аз хоби гафлат субҳгаҳ бедор кун,
Гофилони хуфта маҳруманд аз эҳсони субҳ.*

*Ашки ҳасрат субҳгаҳ аз дидаи хунбор бор,
Гар баҳо хоҳад зи ту лаъли лаби хандони субҳ.*

*Ҳар дуо дар субгоҳӣ ҳаст мақбули Илоҳ,
Боби раҳмат мекушояд ҳар шабе домони субҳ.*

*Неъматӣ файзи азал бар хони худ чидаст субҳ,
Эй Адо, ҳар шаб шавад сидқу яқин меҳмони субҳ.*

Чило:

*Бар шуҷоатпеша нанг аст аз таҳаввур дам задан,
Ҳарфи чавҳар бар наёмад бар забон шамшерро.*

Ёқути даҳум:**Зан ҳам часур шуда метавонад, агар ғайрат дошта бошад**

Амирулмӯъминин Усмон ибни Аффон (р) барои адаб намудан ва дар қояшон нишонидани лашкари Рум, ки бар мусулмонон даҳолати ноҷо карда буданд, Ҳабиб ибни Муслимаи Фихриро ба сипоҳи ба он ҷо сафарбаршуда сарлашкар таъин намуд. Ҳамсари Ҳабиб, ки худро дар ҷумлаи ҷанговарон номнавис карда буд, ҳамроҳи лашкар қарор гирифт. Пеш аз ҳаракат додани лашкар ба майдони ҷанг Ҳабиб чун омодагии лашкариёнашро аз назар мегузаронид, чашмаш ба ҳамсараш афтод, ки омодаи ҳаракат аст. Чун Ҳабиб дар баробари ҳамсараш қарор гирифт, занаш аз ӯ пурсид:

– Вақти шиддат гирифтани оташи ҷанг ва пароканда шудани сафҳои лашкар ман шуморо аз кучо хоҳам ёфт?

Ҳабиб гуфт:

– Маро ё дар хаймаи сарлашкари Рум ё дар бихишт хоҳӣ ёфт.

Чун оташи ҷанг шӯълавар гашту Ҳабиб ҳамроҳ бо сипоҳи худ ҷасоратмандона болои лашкари румӣҳо ба ҳучум гузаштанд ва бо як далерии камназир ҷангиданд, Худованд ғалабаро насибашон кард ва онҳоро бар лашкари Рум пирӯз гардонид. Ҳабиб аз ин ғалабаи ба даст овардааш хурсанд шуда, шитобон худро ба хаймаи сарлашкари Рум расонид, то он ҷо ҳамсарашро, ки ваъдаи мулоқоташро намуда буд, интизор шавад. Аммо вақте Ҳабиб ба назди хайма расид, чизи аҷиб ба чашмаш афтод, ки интизораш набуд ва дид, ки ҳамсараш пеш аз ӯ дохили хаймаи сарлашкари Рум гаштааст.

*Гар ҳама занҳо чунин мебуданд,
Зи мардон гӯйи мардӣ мерабуданд.*

Дурахш: *Далерӣ кун, ки майдон аз далер аст,
Агар рӯбаҳ далер афтод, шер аст.*

*****

*Дар он саф буд духтар рӯй баства,
Силоҳе дошт, аспе барнишаста.*

*Ба пеши саф даромад ҳамчу кӯҳе,
В-аз ӯ афтод дар ҳар дил шукӯҳе.*

*Чу бахти ӯ ҷавон яксар сипоҳаш,
Чу рояш муртафеъ чатру кулоҳаш.*

*Зафар мешуд зи як сӯ ҳалқа дар гӯш,
Ба як сӯ фатҳу нусрат дӯш бо дӯш.*

*Сипаҳ алқисса афтоданд дар ҳам,
Ба куштан даст бикишоданд бар ҳам.*

*Ғуборе аз ҳама саҳро баромад,
Фигон то гунбади хазро баромад.*

*Хурӯши кӯс гӯши чарх кар кард,
Замин чун осмон зеру забар кард.*

*Замин аз хуни хасмон лолазоре,
Ҳаво аз тираборон лолазоре.*

*****

Қило: Ҳамеша ба ёди Худо бош.

Гавҳари якум:

Вактро ғанимат шумор, ки зудгузар аст

Хоҳар ва модари меҳрубон! Бубин, ки паёмбари гиROMИКАДРИ ислом ҳазрати Муҳаммад (с) ба ҳамсараш модарамон ва модари тамоми мӯъминони ҷаҳон ҳазрати Оишаи Сиддиқа (р) чӣ роҳнамоие кард он гоҳ, ки барояш гуфт:

– Агар гуноҳи хурду кӯчаке ҳам кардӣ, аз Худованд барои худ мағфират бихоҳ ва ба сӯи Худо тавба карда бозгард, чаро ки агар бандаи мӯъмин ба гуноҳаш эътироф карда, аз сидки дил тавба кунад, Худованд тавбаашро мепазирад.

Хоҳар ва модари азиз, ба худ тасаввур намо, ки ба ҳама орзу ва ҳавасҳое, ки дар дил мепарваридӣ, ноил гаштӣ ва ноҳост онҳоро дар як лаҳза аз даст додӣ ва ту дар ин ҳолат чӣ коре ҳам карда метавонӣ, ба ҷуз гирияву пушаймонӣ ва пушти дастҳо газидану сари ангуштон хоидан. Зеро ки гузаштaro баргардонида намешавад ва оху нолаат ҳам бароят суд надорад. Пас ин умри азиз, ки мисли оби равон даргузар асту дар борааш ҳеҷ андеша надорӣ ва мепиндорӣ, ки бароят ҳамешагист, на чунин аст. Ин умри ту сарчашмаи оби зулолест, ки як рӯз хушк шуданист, зоеъ шуда истодааст ва ту беҳабар аз онӣ.

Умри ту монанди гавҳари зебоест, ки чизе аз моли дунё ба он баробар намешавад. Ҳақиқати ин умр, ки иборат аз вучуди чанд нафасхост ва ҳар нафасе, ки мебарояд, дубора барнамегардад ва ин нафасҳо сармоя ва ҳама дороии дунёии туст, ки бо онҳо метавонӣ ҳар чизе, ки хоҳӣ аз неъматҳои бихишт бештар харидорӣ

намоӣ. Пас чӣ гуна ин умри гаронбаҳоятро бе тавбаи насӯҳ (тавбаи самимӣ) аз даст медиҳӣ?

Дурахш: Барои дарёфти саодату хушбахтӣ танҳо як роҳ вучуд дорад ва он имони яқину садоқат аст.

*Азизе ваъз гуфтӣ дар Самарқанд,
Бигуфт, эй мардумон, гиред ин панд.
Мусулмонед кӯшед дар раҳи дин,
Ба банда бандагии дӯст ширин.
Ғараз аз бандагӣ фармонпазирӣ,
Чаро фармони Мавлоро нагирӣ?
Мусулмон бош аз тасдиқи ҷонӣ,
На иқрор аст ин нӯги забонӣ.
Мусулмон будани ту кай ба кор аст,
Мусулмон мурдан ин ҷо эътибор аст.
Азизоне, ки аз гиря наёсуд,
Ҳама андӯҳи хавфи хотима буд.
Надонӣ, ки дами охир чӣ ҳол аст,
Аз ин то зери хокат сад савол аст.
Ҳазорон уқба дар пешу ту гофил,
Гиребон дар кафи марғу ту ҷоҳил.
Расида пойи умрат дар лаби гӯр,
Ту дар озурдани мардум ҷу занбӯр.
Кафанвори ту оварданд ба бозор,
Ту дар фикри шаҳи нав чун харидор.
Шуда паймонаи умри ту лабрес,
Ба моли гайр чун дандон кунӣ тез...
Машав муллову хоҷа, шайхи Канъон,
Мусулмон шав, мусулмон шав, мусулмон.*

Қило: Худо туро басанда аст.

Гавҳари дуввум:

Саодатро бо мол наметавон харид

Модари гиромӣ, зиёд ҳастанд мардумоне, ки ҷавонӣ ва тандурустию сиҳатмандиашонро фидои ҷамъ кардани молу сарват намудаанд. Чунин мардумон агар бикӯшанд тамоми дороиеро, ки ҷамъ намудаанд, сарфи он намоянд, ки саодат ва хушбахтиро ба воситаи молу сарвати гирдовардаашон ба даст биёранд, наметавонанд. Зеро бадбахтиҳо ва нобасомонию нороҳатиҳои рӯзгор аз қабилӣ ҷавонии аз дастрафта ва пирию барҷомондагӣ, сиҳатмандию тандурустии бебозгашт ва бемориҳои илочнопазире дар интизорашон аст.

Хунаrpешаи машхуре орзуи ягонаи ҳаётиаш ин гирдоварии молу сарват буд ва мепиндошт, ки бо мол метавонад саодатмандтарини мардуми кураи замин бошад ва боварӣ дошт, ки ба воситаи мол метавонад ҳамаи орзуҳояшро амалӣ гардонад ва ҳама чизи хостаашро ба даст ораду дунё пеши ӯ сар ҳам намояд. Пас аз гузашти бист сол Худо ба ӯ аз он чи, ки мехост ва орзу намуда буд, дучанд молу сарват насибаш гардонид, аммо ҷавонӣ ва сиҳатмандиашро аз ӯ гирифт.

Аз забони худи ӯ чунин овардаанд, ки меғуфтааст:

– Эй кош аз Худо мол намехостам, кош аз Худо талаб мекардам, ки сад сол фақир монаму хӯрокам танҳо лӯбиёву нахӯд бошад, вале тандурустию сиҳатмандӣ бо ман бошад ва худро олуа ба моли дунё намекардам.

Ин хунарманд арзиши сиҳатмандиро пас аз он дарк намуд, ки онро гум карда буд. То он лаҳзае, ки хунарманди овозадор ва машҳури Миср нагашта буд, инро дарк намекард, ки бо мол ҳама чизро харида намешавад

ва ҳатто бо ҳама дорониҳои гирдоварда ҳам наметавон як
рӯзи умри рафтаро дубора баргардонид.

Дурахш:

*Ду чашму шикам пур нагардад ба ҳеч,
Тихӣ беҳтар ин рӯдаи печ- печ.*

*****

*Дарахт аст ин ҷаҳону мева моем,
Ки хуррам бар дарахти ӯ бароем.*

*Дигар ҳастанд баргу мо ҳама бар,
Туфайли мо шуданд онҳо саросар.*

*Шараф дорад дарахт аз меваорӣ,
Кӣ бошад то надорад ҳеч боре.*

*Зи бӯю лаззати хуш меваҳоро,
Шараф бошад чунон к-аз ақл моро.*

*Наёбад марди ҷоҳил дар ҷаҳон ком,
Надорад бӯю лаззат меваи хом.*

*Машав чун меваҳои норасида,
Сақат ҳаргиз набошад чун гузида.*

*Сақат бошад дар ин бог он чи хоманд,
Ҳакимон меваҳои хуштаоманд...*

*Туро лаззат зи илм аст, аз амал бӯй,
Қамолият зи илми бо амал ҷӯй.*

*Чу хоҳӣ то ки ёбӣ донишу ҳуш,
Мақун панди ҳакимонро фаромӯш.*

Чило: Аз сабр ва намоз кӯмак бигиред.

Гавҳари сеюм:

Шитобкорӣ ва бефикрӣ зероташи бадбахтихост

Хохари азиз, ҳалимӣ ва таҳаммул маҳорат ва санъати баландест, ки метавонад инсонро болои ғзаб ва хоҳишоту ҳамоқаташ ғолиб гардонад ва таҳаммулпазирӣ ин муқобили шитобзадагӣ асту тасарруф доштан болои ақл ва ҳикмат. Ин ду хислати нек шамшери бурро бар ошуфтагӣ ва парешониҳост.

Касе, ки ин ду хислатро надошта бошад, аз бисёр некиҳо дур монда ва ҳамеша беқарору пуризтироб ва парешонхотир аст ва аммо одами бурдбору ҳалим бо хилмаш метавонад бисёр бадихоро аз худ дур кунад.

Инсони бофикр ва дурандеш кам аст, ки пушаймон шавад ва ба кори нописанду беоқибате даст занад. Аммо шахси аҳмақу кӯтоҳандешро ҳамеша қораш пушаймонӣ буда, доимо ғарқи гирдобӣ ошуфтагӣ ва парешониҳост. Ва касе, ки хушмуомила ва нармадил аст, бо худ ва дигарон дӯстона рафтор мекунад, ҳамеша дар қорҳояш муваффақ мебошад ҳақиқатро хотираш ором аст.

Дини мубини ислом мо пайравонашро ба нармадилию нармағфторӣ, бурдборию таҳаммул ва хушхулқию ҳалимӣ тарғиб менамояд. Паёмбари Худо (с) фармудаанд: *«Ба ростӣ, нармаӣ дар ҳар чизе, ки бошад, зебоӣ мебахшад ва аз ҳар чизе айбаширо дур месозад».*

Дурахш:

*Чу сабру таҳаммул шавад ёри кас,
Ба некӣ муяссар шавад қори кас.*

Қило: Худо динро барои бандагонаш осон намудааст.

Гавҳари чаҳорум:

Бозии мол чамъ кардан беинтиҳо аст

Бефри Брук мегӯяд:

– Моли зиёде чамъ намудам, лекин аз воқеияти таҷрибаам ҳаминро фаҳмидам, ки ҳамеша чамъ намудани мол як бозии хатарнок ва бепоёне аст, ки ҳаёт ва хушбахтиро фурӯ мебарад. Барои ҳамин ҳам кор ва самти зиндагиамро тағйир дода, ба кори табъ ва нашр, ки он қадар вобаста ба чамъоварии мол нест, машғул гаштам, барои худ саодату хушбахтӣ ва хидмати мардумро касб намудам. Ман ҳама он касонеро, ки моли зиёд чамъ намудаанд, насиҳат мекунам, ки аз ин бозии хатарнок даст бикашанд, то ҳар чӣ зудтар аз ҳақиқати зиндагӣ хабардор шуда аз он лаззат баранд ва худро машғули кори хубе гардонанд, коре, ки дар он хидмат ба мардум ва хушбахтӣ бошад.

Шахсе, ки бо худ моли зиёд чамъ намудааст, ба ворисони худ камтар аҳамият медиҳад, зеро худ ин шахс дарк намудааст, ки барои ворисонаш беҳтар аст ба майдони зиндагӣ бо ақлу заковат ва ахлоқи неку писандидаи худ ворид шаванд. Сарвате, ки самараи кӯшишу ғайрат ва ранҷу заҳмат набошад, неъмат нест, балки ба лаънат табдил мегардад. Оқибат хушбахтиро аз байн мебарад ва бадбахтиро ба бор меорад. Аксар мардумони безаҳмат соҳиби сарват гашта айёш ва бебандубор ба воя мерасанд ва қадри заҳматро надониста, шукри неъматро ба ҷой намеоранд, зеро ин гуна ашхосро сустию танбалӣ ва коҳилӣ фаро гирифта, ақлу заковаташон аз фаъолияти фикронӣ ва андешаи солим фориғ мондааст.

Дурахш:

*Бузургӣ аз Ё дону миннат шинос,
Ки зоил шавад неъматӣ носипос.
Агар шукр кардӣ бар ин мулку мол,
Ба молею мулке расӣ бе завол.*

*****

*Дониш беҳ аз зиёву беҳ аз ҷоҳу мулку мол,
Ин хотири хатир чунин гуфт мар маро.*

*Ба хотири мунаввару равшантар аз қамар,
Н-ояд ба кор ҳеҷ мақарри қамар маро.*

*Бо лашқари замонаву бо теги тези даҳр,
Дину хирад бас аст сипоҳу синар маро.*

*Андеша мар маро шаҷари хуб барвар аст,
Парҳезу илм резад аз ӯ барғу бар маро.*

*Гар боядат ҳаме, ки бубинӣ маро тамои,
Чун оқилон ба чашии басират нигар маро.*

*Мангар бад-ин заиф танам з-онки дар сухан,
З-ин чархи пурситора фузун аст асар маро.*

*Ҳарчанд масканам ба замин аст рӯзу шаб,
Бар чархи ҳафтум аст маҷоли сафар маро.*

*Гетӣ сарои раҳгузарон аст, эй писар,
З-ин баҳрат аст низ яке мустақар маро.*

*Аз ҳарчи ҳочат аст бад-ӯ мар маро Худой,
Кардааст бениёз дар ин раҳгузар маро.*

*Шукр он Худойро, ки сӯйи илму дини хеш,
Раҳ доду сӯйи раҳмат бикишод дар маро.*

Цило: Қадри офият касе донад, ки ба мусибате гирифтор ояд.

Гавҳари панҷум:

Бекорӣ сарчашмаи бадбахтихост

Хоҳари азиз, сабаби сар задани ҳазорҳо фасодӣ ва разилатҳо бекорист, ки тухми фано ва нобудӣ мекорад. Агар кор ва масруфият нишонаи мардумони зинда бошад, пас мардумони бекор мурдагонанд. Агар ин дунё киштзоре барои охират бошад, пас шахсони бекор сазовортарин касонеанд, ки дастхолӣ зинда шаванд, зеро ки аз онҳо ғайри ҳалоқӣ ва барбодӣ ҳеҷ ғоидае нест.

Паёмбари Худо (с) аз ғафлати ҳазорҳо касоне, ки аз неъматӣ вақт ва тандурустӣ баҳраманд нагашта дур мондаанд, ба мо хабар додааст он ҷо, ки мефармояд:

نعمتان مغبون فيهما كثير من الناس : الصحة , والفراغ"

«Бисёри мардум аз ду неъматӣ бузурги тандурустӣ ва фароғат (оромӣ, осудагӣ) беҳабар мондаанд».

Бале, ҳастанд чандин касоне, ки тансиҳатанд ва аммо дар зиндагиашон парешонанд, на онҳоро орзуву омолест, ки онро ба анҷом расонанд ва на машғули кори пурманфиате ҳастанд, ки барои комёб шудан бикӯшанд.

Оё мардум барои ҳамин офарида шудаанд? Ҳаргиз не! Худованд мефармояд:

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴿١٥﴾ فَتَعَلَىٰ
اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ ۖ...

«Оё пиндоштед, ки шуморо беҳуда офаридаем ва шумо ба назди Мо бозгардонида намешавед? Пас, чӣ бартар аст Худои якто, он фармонравои ростин...».

(Сураи Мӯминун, ояти 115-116)

Яқинан, ки ин дунё ва он чизе, ки дар байни замину осмон аст, ба ҳақ офарида шудааст ва инсон бояд ин ҳақиқатро дарк карда, ба ҳамон тарзе зиндагӣ намояд, ки роҳи нишондодаи Худои меҳрубон ва паёмбарони илоҳӣ бар он аст. Аммо агар худро дар оғӯши шахватҳо бияндозад ва дар баҳри фаромӯшӣ аз ҳақиқати зиндагӣ ғарқ гардад, пас чӣ заминаи баде барои фардоиш ихтиёр намудааст.

Дурахш: Ҳамеша ба фикри комёбӣ ва ноил шудан ба орзуо ҳавасҳои некат бош.

*****

*Касе к-ӯ дарди тинҳоне надорад,
Тане дорад, вале ҷоне надорад.
Агар ҷоне ҳавас дорӣ талаб кун,
Табу тобе, ки поёне надорад.*

*****

Чило: *Рӯзидиҳандаи ҳама фақат Худо аст.*

Гавҳари шашум:

Хонае дур аз машаққату хорӣ

Духтари чавоне, ки нав ба шавҳар баромада буд бо чашмони пур аз ашк ба падараш гуфт:

– Падарчон, дирӯз байни ману шавҳарам ҳамдигарнофаҳмие рух доду як калима сухани ноҷо ва бемавриде аз забонам баромад, ки сабаби хашму ғазаби шавҳарам гардид. Вакте норозӣ ва ғазабнок шудани ӯро дидам, аз кардаам пушаймон гашта, аз ӯ узрхоҳӣ намудам. Аммо вай бошад бо ман сухан гуфтан нахост ва аз ман рӯй гардонид. Пас дар атрофаш парвонавор давр зада навозишу узрхоҳӣ намудам, то қаҳраш паст шуд ва узрамро пазируфт хандида аз ман хурсанду розӣ гашт. Аммо ман аз он хавф дорам, ки бо сабаби чанд лаҳза шавҳарамро ранҷонида норозӣ сохтанам, ба ғазаби Худо гирифтор нашуда бошам?

Падар гуфт: «Духтарам! Қасам ба он Зоте, ки чони ман ба дасти ӯст, агар ту пеш аз дили шавҳаратро хурсанду розӣ карданат аз дунё рехлат менамудӣ, ман ҳаргиз аз ту розӣ намешудам. Оё намедонӣ ҳар занеро, ки шавҳараш аз ӯ ғазабнок ва норозӣ бошад, он зан дар Тавроту Инчил ва Қуръон лаънат карда шудааст ва барояш сакароти марг сахт ва қабраш танг мегардад.

Хушо ба ҳоли зане, ки шавҳараш аз ӯ хурсанд ва розист. Зани покдоман ҳамеша дар фикри он аст, ки назди шавҳараш азизу маҳбуб бошад ва аз ӯ чизе, ки хушию осудагии зиндагиро тира мегардонад, сар назанад.

Шоир мефармояд:

*Агар порсо бошаду хушсухан,
Нигаҳ дар нақӯшо зиштӣ макун.
Зани хушманиш дилнишонтар, ки хуб,
Ки омӯзгоре бипӯшад уюб.*

Дурахш: *Киро хона ободу ҳамхоба дӯст,
Худоро ба раҳмат назар сӯйи ўст.*

*****

*Сирати фарзандҳо аз уммаҳот,
Чавҳари сидқу сафо аз уммаҳот.
Мазраъи таслимро ҳосил Батул,
Модаронро усваи комил Батул.
Баҳри мӯҳточе дилаш он гуна сӯхт,
Бо яҳудӣ чодари худро фурӯхт.
Нуреву ҳам оташе фармонбараи,
Гум ризояи дар ризои шавҳараи.
Он адабпарвардаи сабру ризо,
Осиёгардону лаб Қуръонсаро
Гиряҳои ӯ зи болин бениёз,
Гавҳар афшондӣ ба домони намоз.
Ашки ӯ барчид Чибрил аз замин,
Ҳамчу шабнам рехт бар ариши барин.*

Чило: Касе, ки имон надорад, ӯро амон ҳам нест.

Гавҳари ҳафтум:

Иффат ва ҳаё чамолро дучанд месозад

Модари азиз, оё хабари Умми Салама, ҳамсари паёмбари Худоро шунидаӣ, ки аз паёмбари Худо шунид, ки мегуфт: *«Касе либосаширо аз рӯйи кибр дароз мекунад, рӯзи қиёмат Худо ба тарафи ӯ назар намекунад».*

Умми Салама гуфт: «Пас занҳо бо доманҳои худ чӣ кор кунанд?» Паёмбари Худо гуфт: *«Ба қадри як вачаб онҳоро фурӯ гузоранд».* Умми Салама гуфт: «Дар ин ҳол қадамҳояшон намоён хоҳад шуд» Паёмбари Худо гуфт: *«Пас, то охири дасту по зиёдтар фурӯ наоранд».*

Аҷаб зебо суол кардӣ, эй Умми Салама! Чӣ хуб фармудӣ, эй Умми Салама! Занҳои боиффату ҳаё ва покдомани мусулмон доманҳои худро на аз ҷиҳати гуруру худписандӣ ва кибр то поёни қадамҳо дароз менамоянд, балки ба хотири он ки чизе аз баданашон ба чашми мардони бегона зоҳир нагардад ва барои ҳамин ҳам намехоҳанд ҳатто қадамҳояшон дида шавад. Аммо занҳои замони мо чӣ, ғайри касоне, ки Худованд раҳмашонро хӯрда тавфиқ додааст, дигарҳо доманҳоро аз тарси обу гил ва садҳо дигар баҳонаҳо ба болотарин нуктаи бадан, то ҷое ки имконият доранд мебардоранд. Агар тавонанд аксари либосҳояшонро аз танашон берун мекашанд, то худро ба занҳои бироҳаю нопоки бадахлоқ ҳамранг созанд ва аз онҳо дар тарзи либоспӯшӣ ва зинату оро додан чизе кам набошанд, то мардони беҳаё ва пастахлоқ аз тамошои онҳо лаззат баранд. Шавҳарон ва мардонашонро номи мардӣ намондааст, чун ҳамроҳашон даст ба даст карда, фаҳркунон паҳлӯи ҳам қадам мезананд ва гӯё ҳаё ин гуна ашхосро фаромӯш кардааст.

Дурахш: Ҳаё ва шарм аз гӯшаи имон аст.

*****

Хоҳари ҷон, як даме андеша кун,
Аз барои рӯзи фардо тӯша кун.
Зумра занҳоро бубинӣ ту мудом,
Бо сару дасти бараҳна субҳу шом.
Зумраи дигар ба лолу қоли худ,
Гаштаанд маиғул бари уболи худ.
Дигаре карда ба рӯяш чанд намуд,
Аз крему рангҳои бенамуд.
Хоҳари ҷон, як даме андеша кун,
Аз барои рӯзи фардо тӯша кун.
Дигаре дар тан либоси мардакӣ,
Гашту гарди ӯ бувад чун қудакӣ.
Баъзеи он ҳастанд доим беқарор,
Аз Худо шарме надоранд, беизор.
Дигаре дорад ҳиҷоби тангу тор,
Инчунин ҳиҷоб, кай бошад шумор.
Хоҳари ҷон, як замон андеша кун,
Аз барои рӯзи фардо тӯша кун.

Қило: Сабркунандаро беҳтарин комёбиҳост.

Гавҳари ҳаштум:

Шояд гумшударо Худо боз гардонад

Хоҳари азиз! Чун хости Худо буд, модар ва духтари 25-солае, ки бо сабаби вуқӯи баъзе ҳодисаҳо дар зиндагӣ ба муддати дарози бештар аз 20 сол аз ҳам ҷудо гашта буданд, ба ҳам омаданд.

Модар духтари сесолаи худро дар тарбияи шавҳаре, ки аз ӯ ҷудо гашта буд, гузошт ва бо шавҳари дуом, ки бинобар зарфияти кориаш аз як шаҳр ба шаҳри дигаре сафар менамуд, ҳамқисмат гашт ва аз дидори духтараш муддати солҳои дароз маҳрум монд.

Дар яке аз рӯзҳои тобистони зебо ҷавондухтаре, ки нав арӯсӣ карда буди бо шавҳараш дар кӯҳҳои Судай Баъбаҳо машғули гузаронидани моҳи асалинаш буд, бо пиразани нуроние мулоқот кард ва атрофи пастию баландӣ ва ширинию талхӣ ҳаёт ҳамсӯхбат гаштанд. Пиразан дар рафти сӯхбат аз духтари сесолаи назди шавҳари аввалааш гузошта ва муддатҳои дароз аз дидори ӯ маҳрум гаштааш ёдоварӣ менамуд. Нохост чашмаш ба дасти як ангушт надоштаи духтар афтода ӯро аз модараш пурсид. Духтар қиссаи ҷигунагии ҳаёти гузаронидаашро барои пиразан нақл менамуду чашми модар бошад ба духтаре, ки бештар аз бист сол муқаддам ӯро гум карда буд, афтод. Аз чашмонаш ашк ҷорӣ гашт ва ӯро ба оғӯш гирифта бӯсаҳо мезаду изҳори хушӣ менамуд ва аз Худои меҳрубон, ки ҷигаргӯша ва ганҷи бебаҳояшро баъди солҳои дарози ҷудой ва ҳичрон барояш бозгардонида буд, сипосгузорӣ мекард.

Дурахш:

*Бияндеш поёни ҳар қор, ки охир,
Зи пайи рӯзи равшан шаби тор дорад.*

Чило: Хурони бихишӣ ба монанди марҷонанд.

Гавҳари нухум:

Сухане, ки замину замонро фаро мегирад

Мӯсо (а) гуфт: «Парвардигоро! Ба ман дуое таълим бидеҳ, то ба воситаи он бо Ту розу ниёзамро бигӯям». (Парвардигор) гуфт: «Эй Мӯсо, бигӯ ло илоҳа илла-л-Лоҳ». Мӯсо (а) гуфт: «Ҳама мардум ло илоҳа илла-л-Лоҳ меғӯянд». Гуфт: «Эй Мӯсо, агар ҳафт осмону замин дар як палла ва «ло илоҳа илла-л-Лоҳ» дар паллаи дигар гузошта шавад, паллае, ки дар он «ло илоҳа илла-л-Лоҳ аст, гаронтар аст».

«Ло илоҳа илла-л-Лоҳ» нурҳои тобон ва дурахшоне дорад. Шӯълаҳои нурпоши он равшангар ва раҳнамо барои ҳама гуна тангию торикиҳост. Дар дили ҳар кас нури ин калимаҳо ба миқдори имони ӯст ва касе ғайр аз Худо бузургӣ ва ҳисоби ин нурро намедонад. Ҳастанд онҳое, ки нури ин калимаҳо дар дилҳояшон ба монанди хуршед аст, дар дили баъзе ба монанди ситораест, ки медурахшад, дар дили баъзе ба монанди шӯълаи бузург ва дар дигаре ба монанди чароғи равшану дар дигаре ба монанди чароғи камнур. Ва ҳар чӣ қадар нури ин калимаҳо бузург гардад, ҳамон қадар ҳавову ҳавасҳои ботила ва шаҳавотро месӯзонад.

Дурахш:

Саодатмандии   мӯъмин   аз   дӯстдоштани
Худо аст.

Қило: Зани покдоману порсо аз ганҷу сарват болотар аст.

Гавҳари даҳум:

Дилҳои муштоқи бихишт

Модари азиз, ҳамсари Солеҳ ибни Ҳай зане буд, ки шавҳараш дунёи фониро падруд гуфта ва барояш ду писарро гузошт. Вакте ин ду писар каме бузург шуданд, модар барои таълимашон камари ғиммат баст ва аввалин чизе, ки ба онҳо таълим дод, ин тоату ибодати Парвардигор ва шабзандадорӣ буд.

Ӯ боре ба писаронаш гуфт:

– Ман меҳоям, ки ягон лаҳзаи шаб хонаи мо бе зикри Худо набошад. Писаронаш гуфтанд:

– Модарчон, мақсади шумо аз ин гуфтаҳо чист?

Модар гуфт:

– Меҳоям шабро ба се ҳисса тақсим кунем ва як нафаре аз шумо сеяки аввали шабро ба намозу тиловати Қуръон ва зикру ёди Худо гузаронад, дигарӣ сеяки дуҷоми шабро ва ман бошам сеяки сеҷоми шаб ба ибодат ва парастии Парвардигор машғул мешавам ва пас аз он шуморо барои намози субҳ бедор мекунам.

Писарон гуфтанд: «Ба ҷону дил модарчон, ҳар чӣ шумо фармод».

Ин одати неку писандида ҳамчунон ҷараён дошт, то ин ки модар дори фониро видоъ гуфт. Вакте модар ҳам аз дунё реҳлат намуд, писарон ин шабзандадориро тарк нанамуданд, зеро ишқи тоату ибодати илоҳӣ дили онҳоро мунаввар сохта буд.

Пас аз вафоти модар онҳо шабро байни худ ду тақсим намуда буданд ва хуштарин лаҳзаҳои зиндагӣ барояшон ҳамон лаҳзаҳои буд, ки шабзандадорӣ мекарданд. Боре яке аз он ду писар саҳт бемор шуд, ки

тоқати шабзиндадориро надошт, бародараш бошад,
одати неки аз модар мондаро тарк накарда, худаш танҳо
тамоми шабро ба ибодат гузаронид.

Дурахш: Зебоии ҳаёт ба сӯйи саодат садо баланд
мекунад.

*****

*Ба рӯзи марг чу тобути ман равон бошад,
Гумон мабар, ки маро дарди ин ҷаҳон бошад.*

*Барои ман мағирӣю мағӯ дарег, дарег,
Ба доми дев дарафтӣ, дарег он бошад.*

*Ҷанозаам чу бубинӣ, мағӯ фироқ, фироқ,
Маро висолу мулоқот он замон бошад.*

*Маро ба гӯр сунурдӣ, мағӯ видоъ, видоъ,
Ки гӯр пардаи ҷамъияти ҷинон бошад.*

*Фурӯ шудан чу бидидӣ, баромадан бингар,
Ғуруб шамсу қамарро чаро зиён бошад.*

*****

Чило: Неъматӣ Худо бар бандагонаш беҳисоб аст.

Чавоҳири якум:

Имон доштан ба тақдири неку бади Ё- Таъоло

Худованди бузург дар каломи покаш дар сураи
Ҳадид мефармояд:

مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي
كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٢٢﴾
لِّكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ
وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٢٣﴾

«Ҳеҷ мусибате ба замин ё ба молу (ҳосили зироат ва мева) ҷонатон нарасад, магар пеш аз он, ки биофарине-маш, дар китобе навиша шудааст. Дар ҳақиқат, ин бар Худо осон аст. То бар он чӣ аз дастатон меравад, андӯхгин мабошед ва ба он чӣ ба дастатон меояд, шодмонӣ накунед. Ва Худо ҳеҷ мутакаббири худситоян-даро дӯст надорад».

(Сураи Ҳадид, ояти 22-23)

Ва инчунин дар сураи Бақара мефармояд:

... وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا

شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢١٦﴾

«...Ва шояд чизеро бад мебинед ва дар он хайри шумо бошад ва шояд чизеро дӯст дошта бошед ва ӯ бароятон бад бошад. Худо бидонад ва шумо намедонед!».

(Сураи Бақара, ояти 216)

Имон доштан ба қазо ва қадари илоҳӣ барои оромиши дил дар мусибатҳо роли муҳиме мебозад, хусусан вақте, ки банда дарк кунад, ки Худо (ҷ) ба ӯ меҳрубон аст ва осониро барои бандагонаш меҳоҳад. Худои меҳрубон бо ҳикмати қадимаш аз ҳоли бандагони босабраш хабардор буда, барояшон подош ва савоби бузургу бепоёнеро ато мекунад ва некиҳояшонро барои фардо захира менамояд.

Вақте бандаи мӯъмини шукргузор бо андеша ва сабр рафтор мекунад, Худои меҳрубон ғаму андӯҳашро ба хушӣ ва саодатмандӣ табдил медиҳад, аммо ҳамагон бардошти инро надоранд.

Пас, қадамҳои нахустинеро, ки бояд барои осон гардонидани мусибатҳо ва ғаму андӯҳи болоят омада пайравӣ кунӣ, кадом аст?

1. Мусибати ба сарат меомадаро аз ин ҳам бузургтар ва оқибати бадии бештар дошта тасаввур намоӣ.

2. Дар мавриди мусибати шахси дигар, ки аз мусибати ту дида вазнинтар ва сахттар аст, андеша намоӣ.

3. Дар неъмату хайрҳое, ки Худованд ба ту насиб кардааст ва ҳол он ки бисёри мардум аз онҳо маҳруманд, назар намоӣ.

4. Дар баробари номаду нокомиҳое, ки гоҳе ҳамроҳи мусибат меоянд, таслим нашавӣ.

Худои меҳрубон мефармояд:

فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا

«Пас, ҳароина, аз пайи душворӣ осонист! Албатта, аз паи душворӣ осонист».

(Сураи Иншироҳ, ояти 5-6)

Дурахш: Беҳтарин роҳи саодат ва хурсандиро ба дигарон расонидан, ин лабханд ва табассуми самимона аст.

*Шод зӣ бо сиёҳчаимон, шод,
Ки ҷаҳон нест ҷуз фасонаву дод.*

*З-омада шодмон бибояд буд,
В-аз гузашта набояд кард ёд.*

*Ману он ҷаъдмӯйи голиямӯй,
Ману он моҳрӯйи ҳурнажод.*

*Некбахт он касе, ки доду бихӯрд,
Шӯрбахт он, ки нахӯрду надод.*

*Боду абр аст ин ҷаҳон, афсӯс,
Бода неш ор, ҳар чӣ бодо, бод!*

*Шод будаст аз ин ҷаҳон ҳаргиз,
Ҳеч кас, то аз ӯ ту боиӣ шод.*

*Дод дидаст аз ӯ ба ҳеч сабаб,
Ҳеч фарзона, то ту бинӣ дод.*

Чило: Ғайр аз Худо касе мусибатро дур намесозад.

Чавохири дуоюм:

Ҳар корро миёнааш беҳтар аст

Мустафо Маҳмуд мегӯяд: «Ман худро саодатманд ва хушбахт ҳис мекунам, зеро шахси дар ҳама ҳол миёнарав ҳастам. Дар зиндагӣ дахлу ҳарч ва сихатмандию маризиям дар ҳолати миёна қарор доранд. Аз ҳар чизе каму беш дорам, яъне ин маънои онро дорад, ки бароям имконият ва баҳонаҳо зиёданд. Ҳамин имконият нияту мақсад ва орзую ҳавасҳои мо дар ҳаёт аст, ки гармии ҳақиқии зиндагиро дар дилҳоямон ҳис мекунем ва хушбахтиро соҳиб мегардем.

Ман барои хонандаи ин сатрҳо Худои меҳрубонро дуо мекунам, ки зиндагии миёнаро насиб гардонад, ки дар ҳаёт аз ҳар чизе каму беш дошта бошад ва ба фикрам ин як навъ дуои нек аст. Модари ман аз фалсафа ҳеҷ огоҳие надоштанд, аммо бо он фитрати поке, ки дар дили ӯ ҷӯш мезад, ҳамаи ин гуфтаҳоро ноҳонда дарк мекард ва ҳама ин навиштаҷоти маро ба сурати сатри як хат медонист ва ҳамеша мегуфт: «Аз ҳама чиз кам-кам бошад, аммо бигузор хушбахтии ҳаёт афзун шавад».

Дурахш: Лабханди дурӯғин нишона ва сурати нифоқ аст.

***Ҷило:** Намоз сабаби осудагии рӯҳ, болидагии қалб ва хушбахтист. Намоз калиди дари ҷаннат аст.*

Чавоҳири саввум:

Бадбахтӣ ҷалбкунандаи ғамҳост

Модари азиз, табиат ва мизочи дӯсту ҳамнишин ба якдигарашон таъсир мегузорад. Дӯсту рафиқ ва ҳамсӯҳбату ҳамнишин агар накӯсирату хушахлоқ, поквичдону ростқавл, кушодачехраву ширинсухан ва дорои сифатҳои нек бошад, ба табиат ва мизочи тарафи муқобилаш таъсири мусбат расонида, онро дорои ҳамин гуна сифатҳои неки башарӣ мегардонад. Ва агар туршрӯю бадқавоқ, дарунсияху бадахлоқ, норозӣ аз ҳаёту бесаранҷом ва дорои ахлоқу амалҳои нораво бошад, ин гуна сифатҳои пасти разиларо ба тарафи муқобил ва дӯсту ҳамнишинаш мегузаронад ва ўро ҳамрангу ҳамсанги худ месозад.

Аз ҳамсӯҳбати босафову ҳамнишини нек, хоҳ китоби хонданибоби дорои ҳикояҳо ва қиссаҳои ибратомӯз бошад ё барномаи диданибоб ва ибратбахшу роҳнамои телевизионӣ ё гуфторҳои дилчаспу гӯшнавози панду андарзҳои родӣӣ, ҳаргиз дурӣ маҷӯӣ. Зеро китоб, масалан ба монанди ҷаҳор фасли як сол аст, ки дар он ҳам баҳор асту ҳам ҳазон. Агар китоберо барои худ ихтиёр намоем, ки дар он панду ҳикмат, далолат бар ахлоқи нек ва роҳнамоӣ барои комёб шудан дар зиндагӣ бошад, гӯё барои худ дареро ба сӯи неъматҳо ва осудагӣҳо кушодаем. Ва агар китоберо ихтиёр намоем, ки пур аз бофтаҳои дурӯғини носавоб ва беҳаёию ношоистагӣ ва бадахлоқиҳои башарӣ сӯҳбат кунад, гӯё бар тани худ захме задаем, ки дардаш ҳамеша афзун мегардад ва ҳаётамонро нохуш месозад.

Дурахш: Роҳи саодат пеши рӯи туст, пас бо илму амал ва ахлоқи нек онро хоҳӣ дарёфт.

*****

*Хунук некбахте, ки дар гӯшае,
Ба даст орад аз маърифат тӯшае.*

*Бар онон, ки шуд сирри Ҳақ ошкор,
Накарданд ботил бар ӯ ихтиёр.*

*Валекин чу зулмат надонад зи нур,
Чи дидори деваш чи дидори ҳур...*

*Нахуст одамисуратӣ пеша кун,
Пас он гаҳ малакхӯӣ андеша кун.*

*****

*Хуштар зи китоб дар ҷаҳон ёре нест,
Дар гамкадаи замона гамхоре нест.*

*****

Китоб мегӯяд:

*Ман ёри меҳрубонам, донову хушбаёнам,
Пандат диҳам фаровон бо он, ки бе забонам.
Ман дӯсти ҳунармандам, бо суду бе зиёнам,
Аз ман мабош гофил, эй ёри меҳрубонам.*

Чило: Худо фурудорандаи ҳама осудагирост.

Чавохири чаҳорум:

Аз зулму шиканча бипарҳез

Як шахси ҳаётдидае гузаштаашро ёдоварӣ карда гуфтааст: «Вақте чавони 20-30-сола будаму аз лаҳзаҳои хуши зиндагӣ лаззат мебурдам ва хуни чавонӣ дар рағҳоям мечӯшид, пурнозу пурхашм ва аз ҳад гузаранда будам, ба худ тасаввур ҳам намекардам, ки ин фурсатҳои беҳтарини ҳаёти мананд, ки сипарӣ шуда истодаанд ва ман бояд аз онҳо ба навъи хубтару беҳтар истифода барам. Акнун, ки умрам аз шаст боло рафтаву пири қомати чун алифамро ҳам карда, ашкҳои ҳасрату надомат биниш ва рӯшноии чашмонамро заиф кардааст ва шунавони гӯшҳоям низ коста гаштааст, дарк намудаам, ки он лаҳзаҳо, ки чавони 20-30-сола будам, чӣ қадар лаҳзаҳои хушбахтии ман будаанд ва чӣ қадар фурсатҳои хуб ва имкониятҳои ба тоату ибодат машғул шудан, корҳои нек анҷом додан ва ба захираи фаровони савоб ноил гаштанро аз даст додаам. Акнун на намозамро ба таври некӯ ва бо ҳузури қалбу хоҳири чамъ адо карда метавонам на рӯза ва дигар амалҳои некро ба таври бояду шояд. Зеро ки пирию камқувватӣ, машғулиятҳои зиёду норасоӣ ва nobasomoniҳои зиндагӣ фарогирам гашта, ғайрати чавонӣ ва зехни закиву хушу фаҳми тозаамро аз даст додаам. Эй кош, ҳамон вақт инро дарк мекардам ва барои худ зиндагиро ихтиёр мекардам, ки имрӯз бўии хуши айёми чавониамро ба машомам мерасонид.

Хонандаи азиз! Имрӯз, ки ту умри чавонӣ, қуввати бозу, фаҳму хуши тоза ва хоҳири осуда дорӣ, биандеш ва барои худ роҳи дурусти зиндагиро ихтиёр намо, ки шодмон ва хушбахт ҳаёт ба сар барӣ. Бояд ту барои дигарон намунаи ибрат боӣ, на мисли ман лаҳзаҳои

пурқимати ҳаётатро ба беҳудагӣ сарф намоӣ ва дар
охири умр чун ба пирӣ бирасӣ, бо сад афсӯсу надомат
ашк бирезию сари ангуштон ба дандон гири ва пушти
даст бигази, зеро чун гул пажмурдаву хазон гардад, оби
поку мусаффо ҳам барояш нафъ надорад.

Дурахш:

*Дар ҷавонӣ саъй кун гар беҳалал хоҳӣ амал,
Мева бенуқсон бувад, чун аз дарахти навбар аст.*

*****

*Ба ҳангоми барноиву қӯдакӣ,
Ба дониш тавон ёфт зиракӣ.*

*Дарахте, ки хурдак бувад, боғбон,
Бигардонад ўро чу хоҳад чунон.*

*Чу гардад калон боз натвонадаш,
Ки аз каяҷживу ҳам бигардонадаш.*

*****

Чило: Худо аз бандагони некаш розӣ ва онҳо низ аз Парвардигорашон розиянд.

Чавохири панҷум:

Сабаби бештари мушкилот аз лағзиш ва хатоҳои сар мезананд

Модар ва хоҳари азиз, бисёр ҷои афсӯс аст, ки имрӯз хато ва лағзиш байни мардум афзоиш пайдо карда, сабаби нофаҳмиҳои байни ҳамдигар ва парокандагӣю хонавайронӣ мегардад, ки оқибаташ ғайр аз афсӯсу пушаймонӣ чизи дигареро ба бор намеорад.

Дар ин бобат Дейл Корнеги чунин мегӯяд: «Хурдтарин ва назарногиртарин хатоҳое, ки байни зан ва шавҳар рӯй медиҳад, сабаби нофаҳмиҳо ва сардиҳои байни зану шавҳар мегардад, ки имрӯз олам ҳама гирифтори ин дарданд».

Додраси иёлати Чикагои ИМА Ҷосиф Собот дар заминаи таҷрибаи кори худ чунин мегӯяд: «Зиёда аз чил ҳазор талоқро мавриди баррасӣ қарор додам ва ба чунин хулоса омадам, ки аксари ин талоқҳо аз рӯйи хато ва нофаҳмиҳои назарногире сар задаанд, ки сабаби бадбахтию хонавайронӣ ва ҷудошавии байни зану шавҳар гардидаанд».

Фронк Хугон ноиби олии шаҳри Нью-Йорк чунин мегӯяд: «Дар ҳақиқат, нисфи парвандаҳои ҷиноие, ки ба маҳкамаҳои додгоҳӣ пешниҳод карда мешаванд, аз сабаби нофаҳмиҳо ва хатоҳои хурду назарногире сар мезананд, ба мисли ҷанҷолу хархаша байни афроди хонавода ва ё таҳқиру ихонати роҳгузаре ва ё гуфтани сухани зишту носазо ва ё аз ишораҳои ноҷо ва бемаънӣ».

Куштор ва ҷиноятҳои бузург ҳам аз лағзиш ва хатоҳои хурд сар мезананд. Албатта, камтар касе аз мо тоқати таҳаммули ҳучумҳои ҳамешагиро нисбат ба худамон,

иззату шарафамон ва бузургоноамон раво медорем. Ва худи ҳамин сабаб мегардад, ки нисфи умрамонро сарфи мушкилоти дунё бисозем.

Дурахш: Бузургтарин неъмате, ки бояд онро пазируфт, неъматест, ки дилоромию хушҳолӣ ба бор орад.

*****

*Нишоти зиндагонӣ бо ғами мурдан намеарзад.
Ҳаёти Хизр агар хоҳӣ, ба ҷон кандан намеарзад.*

*Ба ишрат гар нишинӣ солҳо дар бистари роҳат,
Ба хишти зерӣ паҳлӯ дар лаҳад хуфтан намеарзад.*

*Ба илму фазл агар алломаи олам шавӣ, эй дил,
Ба як ҳарф аз хатти аъмол хондан намеарзад.*

*Агар пушти фалак аз бори тооти ту ҳам гардад,
Ба мизони ҳисоб охир ба санҷидан намеарзад.*

*Ба ҷаннат гар набошад ваъдаи дидораи, эй Саққо,
Тамоми ҳуру гилмонаи ба як дидан намеарзад.*

*****

Чило: Худоро ба фарёдрасӣ хонед, ба фарёдатон хоҳад расид.

Чавохири шашум:

Роҳи нигоҳ доштани забон

Рӯзе Холид ибни Язид ибни Муовия Абдуллоҳ ибни Зубайрро, ки душмани сарсаҳти банӣ Умайя буд, бахил номид. Ҳамсари Холид Рамла бинти Зубайр – хоҳари Абдуллоҳ ибни Зубайр, ки он ҷо ҳузур дошт, чизе нагуфт. Холид ба ӯ гуфт:

– Чаро чизе намегӯӣ? Оё ба гуфтаҳоям розӣ ҳастӣ ё ба ман ҷавоб додан намехӯӣ?

Рамла дар посух гуфт:

– На ину на он, лекин ҳаминро бояд бигӯям, ки занҳо офарида нашудаанд, то ба кори мардон даҳолат кунанд. Дар ҳақиқат мо раёҳин ва нозбӯҳои чиданӣ ва бӯиданӣ ҳастем. Чӣ расад моро ба даҳолат кардан дар корҳои байни шумо мардон».

Холид ибни Язидро ин ҷавоби ҳамсараш хуш омад ва заковату ахлоқи неки ӯро таҳсин кард.

Паёмбари Худо (с) мо умматонашро аз ифшо ва ошкор кардани асрори занонашарӣ манъ кардааст.

Имом Аҳмад бини Ҳанбал аз Асмо бинти Язид ривоят мекунад, ки рӯзе Асмо бо ҷамъе аз занону мардон назди паёмбари Худо нишаста буданд, ки паёмбари Худо гуфт: «*Шояд яке аз шумо мардон корҳои бо ҳамсараш маҳрамона мекардаашро ба дигарон гап мезанад ва шояд ҳам яке аз шумо занҳо ба он чи, ки бо ҳамсараш ҳамхобастӣ мекунад, ба дигар занҳо хабар медиҳад?*»

Қавм ҳамагӣ лаб газида хомӯш буданд ва касе ҷавоб надод. Асмо мегӯяд: ман гуфтам:

– Эй паёмбари Худо! Қасам ба Худо, ки ҳам занҳо ва ҳам мардҳо ин корро мекунанд. Паёмбари Худо (с)

гуфт: «*Ин корро накунад, ин кори шайтонмарде аст, ки бо шайтонзан дар роҳе мулоқот мекунад бо ӯ ҳамхоба мешавад ва мардум онҳоро тамошо мекунад.*

Баъзе аз муфасссирон мақсад аз фармудаи Худоро аз калимаи «ҳофизот», ки дар ояти зерини сураи Нисо омадааст:

فَالصَّالِحَاتُ قَنَتٌ حَفِظَتْ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ ...

«...Пас занони шоиста фармонбардоранд ва дар набудани шавҳар (пок ва) афифанд ва фармони Худоро нигоҳ медоранд»,

(Сураи Нисо, ояти 34)

чунин тафсир кардаанд. Яъне, онҳо ончунон занҳои солиҳае ҳастанд, ки ҳар чӣ, ки байни онҳо ва шавҳаронашон аз корҳои маҳрамонаи занашавҳарӣ мегузарад, пинҳон медоранд.

Дурахш: Аз мушкilot дида неъматҳои Худо додaro бештар пеши назар биёр.

Чило: Зиндагӣ худаш кӯтоҳ аст, онро бо андӯҳу гам кӯтоҳтар масоз.

Чавоҳири ҳафтум:

Парешониҳоро бо намоз дур соз

Занҳои мусулмони пешин намозро восита ва робитаи байни Худо ва худ мешумурданд ва дар ҳақиқат ҳам шахси намозро бо хушӯъ ва шикастанафсӣ барподоранда наҷот ёфта, растагор гаштааст.

Худои Таъоло дар сураи Мӯъминун мефармояд:

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾

«Дар ҳақиқат, наҷот ёфтанд мӯъминон: онҳое, ки дар намозашон тарсу умед мекунанд».

(Сураи Мӯъминун, оятҳои 1-2)

Ва ба ростӣ, занҳои мӯъминаи садри ислом шабзиндадор ва ҳамеша ба ёди Худо буданд. Намозро беҳтарин тӯша ва дастовез барои охират ва роҳи самараноктарин барои даъвати мардум ва беҳтарин васила барои бартараф кардан ва баровардани ҳоҷату мушкилоташон мешумориданд. Шабзиндадорӣ ва бедорхобӣ кашидану ба ибодат ва ёди Худо машғул будан аз беҳтарин роҳҳои қаробат ва наздикшавӣ ба Худост.

Худованд (ҷ) дар сураи Исро мефармояд:

وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا ﴿٧٩﴾

«Порас аз шабро ба намоз хондан зинда бидор. Ин нофила (намози шаб) хоси ту аст. Бошад, ки Парвардигорат туро ба мақоме писандида бирасонад».

(Сураи Исро, ояти 79)

Ва Худои меҳрубон дар сураи Зориёт шабзиндадоронро ситоиш намуда мегӯяд:

كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ ﴿١٧﴾

«Чунон буданд, ки андаке аз шабро меҳобиданд».

(Сураи Зориёт, ояти 17)

Аз Анас (р) ривоят шудааст, ки паёмбари Худо (с) ба масҷид даромад ва ресмонеро, ки ба ду чӯби масҷид баста шуда буд, бидид. Пас паёмбари Худо (с) гуфт: «*Ин чӣ ресмон аст?*» Гуфтанд: «Ин ресмон барои Зайнаб аст, вақте хаста шавад, худро ба ин ресмон мебандад, то намозро идома диҳад. Паёмбари Худо (с) гуфтанд: «*Ин ресмонро кушоед. Бояд ҳар кадоми аз шумо ба қадри қудрату тавоноияи намози ба қиём (нофиларо рост истода) бигузорад ва ҳар гоҳ, ки монда шуд, пас бояд нишаста намоз бигузорад*».

Ин ҳадис ишора ба он дорад, ки занҳои мӯъмин ва мусулмони даврони паёмбари Худо (с) чӣ қадар шавқу рағбат ба шабзиндадорӣ ва намози шаб доштанд, то ки ризои Парвардигорро дарёбанд. Паёмбари Худо (с) ба онҳо фармуд, то ба худашон аз миқдори тоқаташон дида зиёдтар фишор наёранд ва гуфт: «*Беҳтарин ибодат ҳамоно ибодате аст, ки кам ва бардавом бошад*».

Аммо имрӯз занҳои замони мо чунон машғули дунё гаштаанд, ки вақти ду рақъат намози шабро гузоридан надоранд, то миёни шайтонро бишкананд. Ҳар корро миёнааш беҳтар аст. Паёмбари Худо гуфт: «*Ҳалок гаштанд ивазшавандагон*». Ва ин суханро паёмбари Худо се бор такрор намуд.

Дурахш: Агар мӯъминию ба Худо имон дорӣ, пас туро барои фардои нек хабари хуш аст, агар тавба намоӣ.

*****

*Рӯзи маҳшар, ки ҷонгудоз бувад,
Аввали пурсиш аз намоз бувад.
Пас макун дар намозҳо тақсир,
То дар он рӯз бошадат тавқир.*

*****

*Рӯзест рӯзи фардо, пурваҳму шӯру гавго,
Оқил чаро насозад, имрӯз кори фардо.
Халқон чунон бигирянд, аз ҳайбати қиёмат,
К-аз оби чашми эшон замин гардад чу дарё.*

*****

Ҷило: Сабр калиди осудагиҳост.

Ҷавоҳири ҳаштум:

Насиҳати зани порсо

Модаре, ки лабхандаш омехта бо чашмони пур аз ашк буд, дар шаби арӯсии духтараш ўро чунин насихат мекард: «Духтари чонам, акнун ту зиндагии навинеро оғоз хоҳӣ кард, ки дар он на падар бо туст, на модарат ва на ёру бародаронат. Дар ин зиндагии навинат бо касе ҳастӣ, ки ў шавҳари ту аст, ғайр аз ту иштирок ва мудохилаи каси дигарро дар ин ҳаёти заношавҳарӣ намехоҳад, агарчи аз хуну гӯшти ту ҳам бошад, ин зиндагӣ ва ҳаётест, ки махсуси ҳардуи шумост. Духтари чонам, барои шавҳарат ҳамсари арзанда ва модари фарзандонаш бош. Бо ў чунон хушмуомила ва некӯрафтор бош, ки гумон барад дар ин дунё ҳама чизаш ту ҳастӣ ва фаромӯш накун, ки шавҳар ҳам монанди тифлест, ки хурдтарин сухани ширин ўро хуш мегардонад. Ўро чунон набин, ки гӯё бо шавҳари ту шуданаш сабаби маҳрум гардидани ту аз аҳл ва хонаводаат гаштааст, зеро ў ҳам ба монанди ту аз падар ва модараш чудо шуда ва ба хоҳири ту онҳоро тарк кардааст. Шояд аз падару модар, хоҳару бародар ва аз хонае, ки ба дунё омадаӣ, ёд кунӣ, аммо чӣ илоҷ, ки ҳаёт ҳамин аст. Бояд ба шавҳар ва ҳаёти нави ҳамроҳи ў доштаат одат кунӣ, чаро ки акнун ту дар зиндагӣ ва ҳаёти ояндаат бо касе ҳастӣ, ки падари фарзандонат ва шавҳари туст. Духтари чонам, ин аст ҳозира ва ояндаи ту ва ин ҳам хона ва ҳам оилаест, ки ҳар дуи шумо барпо мекунед. Намехоҳам, ки падару модар ва хоҳару бародаронатро фаромӯш кунӣ, чаро ки ҳеҷ кадоми онҳо туро фаромӯш нахоҳанд кард. Модар чӣ гуна метавонад чигаргӯшаи худро фаромӯш кунад?

Аммо аз ту меҳоҳам шавҳаратро дӯст дорӣ ва бо ӯ зиндагии хуше дошта бошӣ.

Дурахш: Сабрро аз Осия (р), вафоро аз Хадича (р), садокатро аз Оиша (р) ва суботу пойдориро аз Фотима (р) биёмӯз!

*****

*Зи шавқи дидани рӯят шудам дар печутоб имшаб,
Зи ҳаҷрат менамудам то саҳар ахтар шумор имшаб.
Ба ин шӯридааҳволӣ расида кору бори ман,
Нигоро, ҳоли бе сомони мо ин ҷо биёб имшаб.
Басе аввал ба лутфи худ маро фармудай мамнун,
Макун дар оташи фурқат дили моро кабоб имшаб.
Занам аз дида об ин ҷо, бирӯбад хок мижгонам,
Ба даргоҳат фитода бо чунин ҳоли хароб имшаб.
Биҳамдуллоҳ, зи алтофат дамида субҳи умедам,
Шиҳоб аз накҳати васли ту гаита комёб имшаб.*

*****

Цило: Зани мӯъмину порсо ҳури заминӣ аст.

Чавохири нӯҳум:

**Касе ки бо ёди Худо ором нагирад,
бо чизи дигаре ҳаргиз ором намегирад**

Худо дӯсти мӯъмин ва ҳабиби ибодаткунандагон аст. Касе Худоро дӯст дорад, хушии зиндагӣ ва лаззати ҳастиро дар ин дунё дарк карда, дилаш орому хушҳол мегардад, муҳаббати Худо дар синааш ҷо гирифта, ҳамеша бо ёди Худо мемонад.

Касе, ки худро бо ҳифз ва дар пеши назар овардани номҳо ва сифатҳои Парвардигор ва андешаву фикр дар бораи сифатҳояш ва ба зикри ар-Раҳмон, ар-Раҳим, ал-Ҳамид, ал-Ҳалим, ал-Барр, ал-Латиф, ал-Мӯҳсин, ал-Вадуд, ал-Карим, ал-Азим ва дигарҳо ба Худо наздик мегардонад, Худованд ўро дӯст дошта дилашро хуш ва дуояшро мустаҷоб мегардонад.

Худои бузургу тавоно дар сураи Бақара мефармояд:

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ
إِذَا دَعَانِ ۚ ...

«Чун бандагони Ман дар бораи Ман аз ту бипурсанд, бигӯ, ки Ман наздикам ва ба нидои касе, ки Маро бихонад, посух медиҳам».

(Сураи Бақара, ояти 186)

Муҳаббат ва ором гирифтани бо ёди Худо бе сабабу кӯшиш ва заҳматҳои ҳамешагӣ ҳосил намешавад, балки бо тоат ва фармонбардорӣ аз гуфтаҳои Худо ва ба

дурию парҳез аз манҳиёташ ба даст меояд. Шахси мӯъмини худотарс ҳамеша дар дил эҳсоси хушӣ ва оромӣ менамояд ва лаззати саодатмандиро дармеёбад.

Дурахш: Зебой – зебоии ахлоқ, хусн – хусни адаб ва хушрӯй – хушрӯии ақл аст.

*****

*Илоҳӣ, партави нури ҳидоят баҳи чонамро,
Ба ҳамди зоти поки хеш ҷорӣ кун забонамро.
Ба баҳри назм монанди садаф кун дилнишин назмам,
Чу дар ҷода ба гӯши нуктаороён баёнамро.
Заифу хаставу бечора афтодам ба даргоҳат,
Тавоноӣ карам фармой мар ин ҷисму чонамро.
Диламро дар вафо парвонаи базми саодат кун,
Бигардон шамъи фонуси муҳаббат устухонамро.
Ғизоли ваҳиши иқболро сайди камандам кун,
Расонӣ бар нишони муддао тири нишонамро.
Зи доноӣ агар аз ҷодаи тоат бурун тозам,
Бигардон аз раҳи исён зи лутфи худ инонамро.
Ту Сатториву Заргом гунаҳкор асту меҳоҳад,
Ки дар маҳшар насозӣ бармало айби ниҳонамро.*

*****

Қило: Ба занҳо хайрхоҳ буданро шиори худ қарор диҳед.

Чавохири даҳум:

Дунё ҷои озмоиш аст, на ҷои озоиш

Ҳазрати Асмо бинти Абубакри Сиддиқ (р), барои сабру қаноат дар тангдастӣ ва маҳрумиятҳои саҳт ва фармонбардорию итоат аз шавҳару ҳарис будан барои ризо сохтанаш мисоли зинда ва намунаи хуберо аз худ боқӣ гузошт, ки дар ҳадиси саҳеҳе аз худ мегӯяд: «Вақте Зубайр маро ба арӯсӣ интиҳоб намуд ва ба акди худ даровард, ғайри як асп сармояи дағаре надошт, ман ниғаҳдорӣ ва обу алафи аспро ба дӯши худ гирифтам. Дона ва тухмиҳоро мекӯбидаму майда мекардам, об мекашонидам ва ҳамир мекардам. Боре барои овардани тухмиҳо аз замини Зубайр, ки паёмбари Худо (с) барои ӯ ва як шахси дигар ҷудо карда буд, рафтам ва дар роҳи бозгашт паёмбари Худо (с) маро дида садо кард ва аз ман хост, то пушти аспаш савор шавам. Ман бошам шарм карда Зубайр ва ғайраташро хотиррасон кардам. Асмо (р) мегӯяд: «Вақте, ки паёмбари Худо (с) рафт, ман ба хона омадам ва Зубайрро аз ин воқеа хабар додам. Зубайр гуфт: «Қасам ба Худо, тухмӣ ва донаҳоро пуштора карда кашониданат барои ман аз савор шудан бо ҳамроҳии паёмбари Худо (с) саҳттар мебошад». Асмо (р) мегӯяд: «Вақте падарам Абӯбакр (р) бароям хидматгоре фиристод, ман аз ниғаҳбонӣ ва обу алаф додани асп озод гаштам, гӯё ӯ маро озод намуд». Баъди ин ҳама сабри тӯлонӣ Худованд Асмо ва ҳамсарашро соҳиби неъмат ва дорой гардонид, вале ӯ бо ин дорой ва сарваташ мағрур нагашт, балки саҳоват ва бахшоишро пеша кард, чизеро барои фардо захира наменамуд. Вақте ба беморие гирифтор мешуд, интизорӣ мекашид, то си-

хату тандуруст гардад, он гоҳ ҳама ғуломони зархаридашро озод менамуд. Ба фарзандонаш мегуфт:

– Нафақа ва садақа кунед ва мунтазири афзун шудани мол нагардед.

Дурахш: Зиндагӣ барои мӯъмин зебост ва охират назди парҳезгорон маҳбуб аст ва танҳо онҳо хушбахтанд.

*****

*Офиятҳо дар мизочи халқ анқо гаштааст.
Чун шарар дар санги ҳастӣ худ таманно гаштааст.*

*Дам задан бо вазъи мардум кай сазад бо ин замон,
Ҳар касе мутлақинон ҳамранги дунё гаштааст.*

*Ҳарчи дидам дар назар, олам шуда пуришӯру шарр,
Вазъи аҳли ин замон яксар мадуро гаштааст.*

*Ҳамчу Маҷнун аз суроғи ваҳшати Лайлӣ мапурс,
Ҳар тараф метозаму олам мудавво гаштааст.*

*Дар дабистон кӯдакон лофе зи маънӣ мезананд,
Бо китоби фаҳм фаҳмидам зистан расво гаштааст.*

*Ҳола афтодаст ба даври табъи моҳи нозукон,
3-ин сабаб аҳли хирад девона шайдо гаштааст.*

*Солико, аз лоиқу нолоиқи ҳамнавъ мапурс,
Имтиёзи зоғу булбул худ ҳувайдо гаштааст.*

*****

Чило: *Аз макри душманон гамгин мабош.*

Гӯшвораи якум:

Дӯсти маҳбубтарин кист?

Аз ҳамаи мардумон дида ўро бартар бидон! Оё боре аз худ пурсидаӣ, ки паёмбари Худо (с)-ро чӣ қадар дӯст медорӣ? Оё ҳеч медонӣ, ки муҳаббати паёмбари Худо(с)-ро аз пайравӣ кардан ба фармудаҳояш ва дури чустанат аз манҳиёташ соҳиб мегардӣ?

Аввалан муҳаббати Худои меҳрубонро дар дилат ҷойгузин намо ва баъдан бояд касеро дӯст дошт, ки моро ба роҳи Худо, ки роҳи рост аст, ҳидояту роҳнамоӣ намудааст. Ва он зоти бобаракат паёмбари Худо ҳазрати Муҳаммад (с) мебошад. Ва агар ҷойгоҳи баландеро дар ҷаннат хоҳонӣ, пас ёд аз он ҳадисе намо, ки паёмбари Худо (с) фармудаанд: *«Ҳар шахс дар биҳишт бо касе аст, ки ўро дӯст медорад»*. Лекин болотарин ва равшантарин нишонаи муҳаббати паёмбари Худо пайравӣ кардан аз гуфтаҳояш ва амал доштан ба кардаҳояш мебошад.

Чӣ гуна шахс метавонад лофи муҳаббат ба паёмбари Худо (с) бизанад, дар ҳоле, ки рафтор ва гуфтораш ҳама дур аз гуфтаҳо ва кардаҳои ўст?

Китоберо аз сирати паёмбар (с) дастрас намо ва онро бихон, то аз ахлоқи ҳамидаву рафтори нек ва хоксории он паёмбари бузургвор боҳабар гардӣ, он рафтор ва ахлоқи беҳамтояшро барои худат намунаи ибрат қарор диҳӣ.

Дурахш:

*Ҳамсари Нӯҳ ва Лут хиёнат карданд ва хор шуданд,
Осия ва Марям имон оварданд ва бузургвор гардиданд.*

Чило: *Худо ҳаргиз бандаашро ноумед намекунад.*

Гӯшвораи дуввум:

Хушбахтӣ вобаста ба дороию нодорӣ нест

Бернард Шоу мегӯяд: «Ман таъми ҳақиқии факр ва тангдастиро начашидаам, зеро пеш аз он ки тавонистам чизе бо қалами худ касб кунам, китобхонаи бузурге доштам. Он ҳамон китобхонаи умумие аст, ки дар осорхонаи Британия ҷойгир аст ва дар наздикии майдони Трофолҷор комилтарин лавҳаҳои фаннӣ назди ман буд.

Ҳамеша бо худ фикр мекардам, ки агар ман пулдор бошам, пулро чӣ кор мекунам?

Оё сигор меҳарам? Ман, ки сигор намекашам.

Май меҳарам? Ман, ки шароб наменӯшам.

Сару либосҳои қиматбаҳо ва мудҳои навтаринро бихараму пӯшида дар даъватҳо зиёфатхӯрӣ ва кайфу сафо карда гардам? Ман, ки ин чизҳоро аслан наменвисанд. Аспу мошин бихарам? Ман, ки аз аспаворӣ метарсам ва бӯйи ғализи дуд ва бензини мошин нафасгирам мекунам.

Ҳамеша саволҳои дар зехнам меодагиро чунин ҷавобҳо гуфта худро қаноатманд мекардам ва аз ин варта халосӣ меёфтам. Ҳоло, ки ман сарватманд ҳастам ва метавонам, ки ҳамаи инҳоро якбора бихарам ва ё қасре барои худ бино кунам, аммо не, ман ҳамон чизеро, ки камбағал будаму меҳаридам ва бо он худро хушбахт ҳис мекардам, боз ҳам ҳамонро меҳарам.

Худро ҳамон вақт бо хондани китоб ва дидани лавҳаҳои илмӣ ва эҷоди фикри тозае барои пешрафти ҷомеаи башарӣ хуш ҳис мекардам ва акнун ҳам, ки доро шудаам. Боз бо ҳамон гуна чизҳо худро саодатманду хушбахт ҳис мекунам ва меҳоям китобе бошад, то бихонам ва ё қаламу қоғаз ва ё порчае бошад, ки дар он эҷод

кунам. Бо худ ҳамеша фикр ва хаёли нек дорам ва ҳаргиз худро гирифтори фикрҳои беҳуда намекунам, зеро аз ин дороию сарват ва қасрҳои боҳашамати дигарон, ки хийёбони Бундро танг кардаанд, маро чӣ суд?

Дурахш: Хонаатро бо ғавғою хархаша ҷаҳаннам масоз, зеро оромӣ ҳам неъмат аст.

*****

*Молу зари кас ба ту вафоят накунад,
Аз дастӣ аҷал тӯро раҳоят накунад.
Рӯзе, ки аҷал гирад гиребони тӯро,
Сад дорую сад даво давоят накунад.*

*****

*Эй дӯст, бибин ин ҷаҳон даргузар аст,
Ин умри азиз чун одами раҳгузар аст.
Аз ёд мабарор вақти мурдани худро,
Ҳар кардаву нокарда ба пеши назар аст.*

*****

Чило: Инсон бандаи эҳсон аст.

Гӯшвораи саввум:

Оё Худо барои сипос сазовортар аз ғайраш нест?

Хоҳар ва модари меҳрубон!

Чӣ қадар зебост вақте банда сипоси Худоеро мекунад, ки ба ӯ ҳама неъматҳои дунёро ато кардааст. Вақте банда Худоро сипосгузори мекунад, гӯё ба худ фароҳдастиро фаро хондааст ва эҳсос мекунад, ки Худованд чӣ қадар аз неъматҳои бебаҳо барояш ато кардааст.

Яке аз бузургони неки гузаштаамон мегӯяд:

- «Агар хоҳӣ, ки донӣ Худо ба ту кадом неъматҳоро ато кардааст, пас чашмонатро бибанд».

Худо ба ту шумидану дидан, ақлу дин, наслу рӯзии бепоён ва зебоии ҳусну дигар неъматҳои бебаҳо ва беҳисобро ато кардааст.

Албатта, ҳастанд баъзе аз занҳо, ки неъматҳоеро, ки Худо ба онҳо додааст, ночиз ва ҳақир мешуморанд, аммо агар ба занҳои дигаре, ки нодор ва гирифтори мусибат ва занҳое, ки беморӣ ва садҳо норасоии дигар ба сардоранд, назар кунанд, ҳатман сипосу шукргузории Худоро мекунанд, ки дар ҳақиқат Худованд чӣ қадар ба онҳо аз неъматҳои дунё ато карда будааст, агарчи дар ҳаймаи пашмин зиндагӣ ба сарбаранд ва ё дар хонаи гилин ва ё қасри бохашамат ё зери дарахте дар саҳро бошанд.

Сипосу шукргузори кун Худоеро, ки туро чунин неъматҳои бебаҳоро насиб кардааст ва худатро бо занҳое, ки норасоии ҳисмонӣ ё ақлонию рӯхонӣ доранд ва ё аз безурғӣ ранҷ мебаранд, муқоиса намо, то шукри неъматҳои дар ту мавҷуд бударо сипосгузори карда тавонӣ.

Дурахш: Ғамзадаро бо сухани хуш ва нодорро бо
садақае хурсанд бисоз.

*****

*Забон омад аз баҳри шукру сипос,
Ба гайбат нагардонадаш Ҳақиинос.*

*Гузаргоҳи Қуръону панд аст гӯш,
Ба бӯхтону ботил шунудан макӯш.*

*Ду чаши аз пайи сунъи Борӣ нақӯст,
Зи айби бародар фурӯ гиру дӯст.*

*****

Чило: Садоқат беҳтарин сиёсат аст.

Гӯшвораи чаҳорум:

Зани босаодат атрофиёнашро ҳам хушбахт месозад

Урийзон Свит мегӯяд: «Аз бахти баланди Наполеон Банопарт буд, ки пеш аз он ки сарлашкарии бузург ва пирӯзихоро ба даст оварад, ҳамсараш Ҷосифинро Худо насибаш гардонда буд.

Ӯ зане буд порсо ва хушрафтор ва ҳатто боихлостар аз дахҳо мардони дар ҳукуматаш мансабдор ва ёваронаш. Ҳатто шахсони дар атрофаш буда ҳам аз хушрафторӣ ва хушмуомилагии ин зан мутаассир гашта, худро хушбахт ҳис мекарданд. Ӯ ба касе амр намекард, ҳатто ба хидматгоронаш. Ба яке аз дӯстонаш гуфта буд:

– Ман ҳаргиз калимаи меҳоҳамро ба қор намебарам магар он вақте, ки мегӯям – меҳоҳам ҳама атрофиёнам хушбахт бошанд.

Шоири англис аз хонум Ҷосифин васф карда мегӯяд: «Рӯзе Ҷосифин дар субҳи хурраму гуворо аз роҳе гузар карду он рӯз то шом бӯйи хушаш дар ҳамон роҳ боқӣ монд».

Хоҳари меҳрубон, ин воқеият аст, ки мегӯянд:

– Лутф ва меҳрубонӣ зебоии маънавиест, ки таъсири худро ба мо атрофиёнаш, ҳатто ба ҷисмҳои бечони мисли сангу чӯб ҳам мерасонад. Лутф ва меҳрубонӣ баъди мард мисли арзиши зебоии зан аст ва чун худӣ зан зебост лутфу меҳрубонияш ин зебоии ӯро даҳчанд менамояд.

Дурахш: Оё зане, ки ҳусну ҷамолашро ба сағтабиатҳо ва гурғтабиатҳои дарранда пешкаш мекунад саодатманд аст?

Чило: Худоро дар осудаҳолият ёд кун, то туро дар сахтӣ ва мушкilotат ёд кунад.

Гӯшвори панҷум:

Ҳеч чизе берун аз қазову қадар нест

Дар яке аз ёддоштҳояш Дэйл Корнеги дар мавриди имон ба қазову қадар ҳаминро зикр кардааст, ки мард бояд дар муқобили сахтию мусибатҳо худро чунон омода ва бепарво вонамуд бисозад, ки говмеш ва танаи дарахтон ҳамчунон бепарво мебошанд!! Ў дар ин гуна васфаш маъзур аст, чаро ки ин давои имондориро, ки мо дорему чашидаем, ӯ наҷашидааст. Биё, бо ҳам бишуна-
вем, ки худӣ вай дар ин бора чӣ мегӯяд:

– Боре ба коре, ки шуданаш ҳатмӣ буд, мувоҷеҳ ва рӯ ба рӯ шудам, нахостам, ки он кор воқеъ шавад ва аз он рӯй гардонидам ва эътироз намудам, зеро он вақт ман аҳмақ будам. Эътироз намуда худро серғапу серхашм гардонидам ва шабҳои хобамро ба бедорхобҳои ҷаҳаннаӣ гузаронидам. Пас аз як соли пурмашаққат, ки худро гирифтори азобҳои рӯҳонӣю ҷисмонӣ карда будам, дарк намудам, ки аз вуқӯъи он кор роҳи гурез нест ва роҳе барои тағйиранаш вучуд надорад. Мисраъҳое аз шеърӣ Волт Хувейтманро ба ёд оварда, тақрор менамудам:

*Чӣ зебост, ки рӯ ба рӯ шавам торикию тӯфонро,
Гуруснагию мусибат, маломату сарзанишҳоро,
Ҳамчуноне, ки рӯ ба рӯ мешаванд ин ҳамаро,
Ҳайвоноту дарахтон бе парешонию ғамҳо.*

Дувоздаҳ соли умри худро ҳамроҳи гову мол сипарӣ намудам ва ҳаргиз говеро надидам, ки аз оташ гирифтани алафзори чарогоҳ ё аз хушк гаштани бешазорон аз камборишӣ маъюсу ноумед гашта бошад ё аз бозӣ кардани говмешӣ ҳамроҳаш буда бо модагови дигар ранҷида ва ғамнок гардида бошад. Ҳамеша ҳайвон ба ин гуна гирифторию бесаранҷомиҳо бепарвост ва ба фикрам ҳамин сабаб аст, ки ҳайвон ба бемориҳои асаб ва захми меъда камтар гирифтор мегардад.

Дурахш: Ҳамеша комёбӣ ва хушиҳоро ба ёд овар ва нокомию мусибатҳоро фаромӯш намо!

*****

*Танам чун ришта шуд з-он пираҳан гулгуну хушҳолам,
Ки боре метавон гунҷид дар як пираҳан бо ӯ.*

*****

*Беғамӣ хуш вилоятест, валеқ
Зери фармони кас намеояд.*

*****

Чило: *Касе ба Худо таваккул кунад, ўро басанда аст.*

Гўшвораи шашум:

Умми Амора нақл мекунад

Умми Амора Насиба бинти Каъб аз воқеаи газваи Уҳуд ривоят карда мегӯяд:

– Аввали рӯз буд, ки ман берун омадам ва бо худ машки об доштам, то бубинам, ки мардум дар чӣ ҳоланд, то ба он ҷое расидам, ки паёмбар (с) ва ёронаш бо мушрикони аз Макка барои ҷанг омада мечангиданд. Дар он дам пирӯзӣ ва нусрат дар дасти мусулмонон буд. Вақте мусулмонон рӯй ба шикаст оварданд, ман ба сӯйи паёмбари Худо (с) шитобидам ва рӯй ба мушрикон карда бо шамшеру найза то он дам ҷангидам, ки мачрӯҳ гаштам. Вақте мардум аз пеши паёмбари Худо (с) рӯ ба гурез ниҳоданд, Ибни Қумия ба пеш омада мегуфт:

– Муҳаммадро ба ман нишон диҳед, агар Муҳаммад наҷот ёбад, ман наҷот намеёбам.

Ман ва Мусъаб ибни Умайр пеши роҳашро гирифтем, то аз паёмбари Худо (с) дифоъ намоем, аммо шамшере ба шонаам зад ва ман ҳам ўро ҷанд шамшере задам, аммо он душмани Худо ду ҷавшан ба тан дошт.

Паёмбари Худо (с) дар васфи Умми Амора гуфтааст: *«Рӯзи Уҳуд ба ҳар тараф, ки менигаристам, ўро медидам, ки дар наздикии ман бо душман мечангид».*

Шоъире дар шаъни ҷунин ҷонбозон фармудааст:

*Бархез, то ниҳем сари худ ба пойи дӯст,
Ҷонро фидо кунем, ки сад ҷон фидои дӯст.*

Дурахш: Дуруштӣ ранҷ бошад, хушрафторӣ ганҷ аст.

Чило: Некиро Худо монанди донаи гандум меафзояд.

Аз даҳ ҳисса нӯҳ ҳиссаи хушхулкӣ дар парҳез кардан аз хатоҳост.

Гӯшвораи ҳафтум:

Некӣ ғамро дур мекунад

Аз паёмбари Худо (с) ҳадисҳои фаровоне дар васфи саховати занон ворид шудааст, ки гоҳе занонро ба сӯйи саховат ва фароҳастӣ, гоҳе ба сӯйи саодату ҷоннисорӣ даъват мекунад ва низ гоҳе занонро ташвиқ ба меҳмонавӣ ва зиёфат додани дӯстонашон менамояд.

Аз ҳазрати Оиша (р) ривоят аст, ки мегӯяд:

– Гӯсфандеро забҳ намудем ва паёмбари Худо (с) пурсид:

– Оё аз гӯсфанд чизе боқӣ мондааст?

Ҳазрати Оиша (р) дар ҷавоб гуфтааст:

– Ғайр аз шонааш чизе боқӣ намондааст.

Паёмбари Худо (с) гуфтааст:

– «Худоро шукр, ҳамааш боқӣ мондааст, магар шонааш».

Паёмбари Худо (с) бо ин гуфташон аҳли байташонро хабар аз он медиҳанд, ки ҳар чизеро садақа кардаед, дар назди Худо то рӯзи қиёмат боқӣ аст ва он чизеро, ки дар дунё хӯрдаед, аз ӯ аҷр барои охират намондад.

Паёмбари Худо (с) Асмо хоҳари Оиша (р)-ро барои он, ки Худованд фазли ӯро баланд гардонад, бисёр садақа ва хайру эҳсон карданро тавсия намудааст. Асмо (р) мегӯяд: паёмбари Худо ба ман гуфт:

– Сахтию бахилӣ нақун, ки ҳамонро мебинӣ.

Ва дар ривояти дигаре омадааст: паёмбари Худо ба ман гуфт:

— Садақа ва хайру эҳсон куну дасткушодӣ ва чунин нашумор, ки Худованд бар зарари ту онро мешуморад ва онро дар хотират нигоҳ надор, ки Худованд бар зарари ту онро нигоҳ медорад.

Дурахш:

*Хайре кун, эй фалону ганимат шумор умр,
З-он пештар, ки бонг барояд, фалон намонд.*

*****

*Раҳи некмардони озода гир,
Чу истодаи дасти афтода гир.
Бубахшой қ-онон, ки марди ҳақанд,
Харидори дӯкони беравнақанд.*

*****

*Ало гар талабгори аҳли дилӣ,
Зи хидмат макун як замон гофилӣ.
Хӯриши деҳ ба гунҷишику кабку ҳамом,
Ки як рӯзат афтад ҳумое ба дом.
Чу ҳар гӯша тири ниёз афганӣ,
Умед аст ногаҳ, ки сайде занӣ.
Дур(р)е ҳам барояд зи чандин садаф,
Зи сад чӯба ояд яке бар ҳадаф.*

*****

Чило: Неъмат монанди арӯсест, ки маҳраш бебаҳо аст.

Гӯшвораи ҳаштум:

Аз некӣ ёд кун, то некӣ ба ту расад

Рӯзгордидае насихат мекунад: 1. Ноумед мабош! Агар ба чоҳи амике ҳам афтодай, ноумед машав ва саъю талошатро бикун ва боварио аз даст мадеҳ. Бо хосту кӯмаки Худои меҳрубон, зуд аст аз он чоҳи махуф берун хоҳӣ омад, агар сабр дорӣ. Зеро Худо (ҷ) ҳамроҳи сабр-кунандагон аст.

2. Ғамгин машав ! Агар аз наздиконат ҳам тири дардноке ба ту расад, ғамгин машав, зеро кори ин дунё ҳамин аст! Оё надидӣ, ки бародарони Юсуфи паёмбари Худо аз рӯйи ҷаҳлу нодонӣ бо ӯ чӣ карданд ва ӯ барояшон чӣ бархӯрди зебоне кард? Албатта, чун ту ҳам таваккул бар Худо дорӣ, касеро хоҳӣ ёфт, ки захири тӯро даво кунад ва зиндагии хушу пуртабассумро ба ту баргардонад.

3. Дар вайронаҳо зиёд манишин! Вайронаву харобахоеро, ки мору мӯрчагон хона кардаанд, ҷои нишасту истироҳат қарор мадеҳ! Ҷой ва маконеро ҷӯё шав, ки бӯи гулу овози булбули хушхон ба гӯш расад. Аз саҳифаҳои тираву талхи рӯзгорат, ки тамошояш хотираҳои ҷудоно маҳчуриро ба хотират меораду тӯро хаставу маҳзун месозад, назаратро баркан ва ба ояндаи зебову дурахшон, ки пур аз хаставу ҳавасҳои рангоранг аст ва қалбро мекушояду чехраро боз мекунад, назар биандоз ва рӯзу шабатро ҳамеша бо нияту мақсадҳои нек зинда бидор. Ба монанди паррандаи ҷуворӯш болшикаста худро ҳақиру беарзиш мапиндор ва сар бар замин мабош, зеро чизе дар дунё ба як қатраи хуни ту намеарзад.

Дурахш: Ҳар чое, ки булбул аст, он ҷо нишонае аз гул аст.

***

*Рафт он гавҳаре, ки буд пирояи умр,
В-овард замона тоқи сармояи умр.
Аз мӯйи сапедам сари пистони умед,
Бингар, ки сиёҳ мекунад дояи умр.*

***

*З-он, ки аз ҷаҳон фурӯ монӣ фард,
Он беҳ, ки набоядат пушаймонӣ хвард.
Имрӯз бикун, чу метавонӣ коре,
Фардо чӣ кунӣ, ки ҳеҷ нативонӣ кард.*

***

*Ку дил, ки донад нафаси асрораи,
Ку гӯш, ки бишинавад даме гуфтораи.
Маъшук ҷамол менамояд шабу рӯз,
Ку дида, ки то бархӯрад аз дидораи.*

***

*Бингар зи ҷаҳон чӣ тарф барбастам – ҳеҷ,
В-аз ҳосили айём чӣ дар дастам – ҳеҷ.
Шамъи тарабам гир, чу биниастам – ҳеҷ,
Худ ҷоми ҷамам гир, чу бишкастам – ҳеҷ.*

Қило: Зан монанди марҷонест, ки ўро чаши надидааст.

Гӯшвораи нӯҳум:

Вафодорӣ бебаҳост, пас кучоянд вафодорон?

Яке аз бузург ва бовафотарин дӯстони Худо — ҳазрати Аюб (а) мебошад, ки Худованд ўро ба бало ва мусибати маризие дар тану молаш биозмуд. Ба қавле дар бадани ин паёмбари Худо ғайр аз дилаш ба монанди як сари сӯзан ҳам ҷойи солиме намонда буд ва инчунин на чизе аз молаш боқӣ монда буд, то худро табобат кунад. Ҳамсараш ягона касе буд, ки дӯстӣ ва бовариашро нисбат ба Худо ва пайғамбараш нақанда, хидмати шавҳарашро сахару бегоҳ анҷом меод ва муддати ҳаҷдаҳ сол дар хонаҳои мардум хидмат мекард, то чизе аз таом барояш пайдо кунад.

Вақте беморияш ба дарозо кашид, саҳтию ранҷаш бештар гардид ва озмоиши Худо наздик ба интиҳо омад, ба сӯйи Парвардигори ягона ва меҳрубон зорикунон фарёд намуд:

أَنِّي مَسْنَى الضُّرِّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّحِمِينَ

«Ҳароина, ба ман беморӣ ва ранҷ расидааст ва Ту меҳрубонтарини меҳрубононӣ».

(Сураи Анбиё, ояти 83)

Пас, ана дар ҳамин ҳол Худои меҳрубон нидову зории Аюб (а)-ро лаббайк гуфт, дуояшро пазируфт ва ба ӯ амр намуд, то аз ҷояш бархезад ва бо пояш бар замин бизанад. Худо аз ҷойи қадамаш чашмае ҷорӣ намуда ўро фармуд, то бо оби он чашма ғул намояд ва танашро бишӯяд. Худо ҳама дарду ранҷхоро аз зоҳири баданаш

дур намуд ва бори дигар ўро амр кард, то бо пояш ба ҷойи дигари замин бизанад ва он ҷо аз зери қадамаш чашмаи дигаре ҷорӣ намуд ва ўро фармуд, то аз он об бинӯшад. Худованд ба воситаи оби он чашма бемориҳои ботинии ўро ҳам дур сохт ва аз ҳама дарду ранҷо наҷоташ дод.

Ҳамаи инҳо натиҷа ва самари сабр ва ризомандӣ ба қазову қадари илоҳӣ ва подош аз ҷониби Худо буд, ки ҳазрати Аюб (а) пас аз чанд соли пурмашақат онро сазовор гашт.

Дурахш: Шояд ки инсон аз сухани носанҷида ва андеша нокарда гуфтааш борҳо пушаймонӣ карда бошад, аммо аз хомӯш истода дигаронро гӯш карданаш ҳаргиз пушаймон намегардад.

Чило: Зан масдари хушиҳо ва сарчашмаи зебоиҳост.

Гӯшвораи даҳум:

Ҳамеша чиддӣ бош

Хоҳар ва модари меҳрубони мусулмон!

Дар тарбияи фарзандон ва корҳои судманду ғоиданок ва дар хондану тиловати Китоби Худо ва дар намозҳо ва ниёзҳои, ки бо ҳузури дил ва ёди Худо анҷом медиҳӣ ва дар садоқату низоми хонадон ҳамеша бо аҳамияту чиддӣ бош, то лаҳзаҳои талх ва ғамоварро Худованд аз ту дур намояд.

Баъзе занҳои беимони худношиносро бибин, бо вучуди он ки аз ҷониби Худо ҳеҷ гуна масъулиятро барои худ қабул надоранд, чӣ гуна дар мавриди покӣ ва танзими шароити хонаводагӣ дар зиндагӣ аҳамияти чиддӣ медиҳанд ва аз баъзе занҳои мусулмон бартарӣ доранд. Яке аз онҳо ба монанди собиқ раиси вазирони Исроил Хулдо Моир аст, ки дар васфи чиддияташ бисёр суханҳо гуфта мешавад. Дар мавриди оmodасозии лашкари Исроил бар зидди арабҳо ҷунон маҳорат ва чиддият нишон дод, ки аз байни мардон дар ин масъала ҳамсанги ӯ пайдо набуд.

Дурахш: Саодатмандию хушбахтӣ гавҳарест беинтиҳо.

Қило: Худо бо некӯкорон ва парҳезкорон аст.

Марҷони якум:

*Охир, одамизодаи, эй нохалаф,
Чанд пиндорӣ ту пастиро шараф.*

Ин чанд саволро аз худ бипурс ва ҷавобҳои оқилона ва боарзишро ихтиёр намо:

– Оё аз он сафари дар пеш истодаат, ки аз он сафар дубора барнамегардӣ, хабар дорӣ?

– Барои ин сафар чӣ омодагӣ гирифтаӣ?

– Оё аз дунё барои торикии қабрат тӯша ва мӯнисе омода кардаӣ?

– Чандсола ҳастӣ?

– Чанд соли дигар зистан меҳоҳӣ?

– Оё медонӣ, ки ҳар чизи ибтидову оғоз доштаро ниҳоятӣ охире низ ҳаст?

– Оё медонӣ, ки ниҳояти ин дунё ё оташи сӯзон аст ё биҳишти ҷовидон?

– Оё боре ба худ чунин ҳаёл кардаӣ, ки фариштае аз осмон барои гирифтани рӯҳи ту дар ҳоле омадани аст, ки ту беҳабар аз вақти омадани ӯ ҳастӣ?

– Оё бо худ чунин тасаввур кардаӣ, ки зиндагӣ ва ҳаёти ин дунёият рӯзе ба поён хоҳад расид?

– Ва оё медонӣ, ки он рӯзест, ки аз ҳама фарзандону аҳлу аёл ва тамоми дӯстону хешу ақрабо ҷудо гашта, рӯ ба лаҳзаҳои саҳту пурдаҳшати сакароти марг мениҳӣ, ки ҷудо шуданат аз дунё ва рӯ ба рӯ шуданат бо марги ҳақиқист?

– Оё медонӣ, ки пас аз он ки ҷони ширин аз танат ҷудо гашт ва баданатро тарк гуфт, туро ба ҷое хоҳанд бурд, ки шустушӯ карда кафан менамоянд ва пас аз он ба масҷиде мебаранд, то бар ту намози ҷаноза гузоранд?

– Ва оё медонӣ, ки пас аз гузоридани намози чаноза мардум туро болои шона гузошта ба кучо хоҳанд бурд? Ба сӯйи қабр – ҷое, ки аз он ҷо ба боғе аз биҳишт хоҳӣ рафт ё ба ҷоҳе аз оташи дӯзах.

Дурахш: Гузаштагон барои ояндагон ибратанд.

*****

*Меҳтарони ҷаҳон ҳама мурданд,
Марғро сар ҳама фурӯ карданд.*

*Зери хок андарун шуданд онон,
Ки ҳама қӯшқҳо бароварданд.*

*Аз ҳазорон ҳазор неъмату ноз,
На ба охир ба ҷуз кафан бурданд.*

*Буд аз неъмат, он чӣ пӯшиданд,
В-он чӣ доданду он чиро хӯрданд.*

*****

Қило: Худо он зотест, ки баъд аз ноумедшуданҳо борони раҳматро меборонад.

Марҷони дуввум:

Огоҳу эҳтиёт бош!

Хоҳару модари азизу меҳрубон! Худо аз ташбеҳ ва монанд кардан ба рангу сурати занони беимон, нопок, пастахлоқи фоҳишаву фоҷира ва аз монанд кардан ба мардон барҳазар дор, зеро паёмбари Худо (с) мефармояд:

”لعن الله المتشبهين من الرجال بالنساء , والمتشبهات من النساء بالرجال”

«Худо мардонеро, ки худро ба занон ташбеҳ ва монанд мекунад ва инчунин занонеро, ки худро ташбеҳ ва монанд ба мардон мекунад, лаънат гуфтааст».

Ҳоҳари азизи мусулмон, аз ҳар он чи, ки паёмбари Худо (с) наҳй карда боздоштааст ва сабаби ғазаби Парвардигорат мегардад, дурӣ бичӯй. Ба монанди худатро ба мардон ташбеҳ ва монанд сохтан ё бо мардони бегона танҳо нишастан ё бо номаҳрам сафар намудан ё беҳаё гаштан ё чодари шарму ҳаё ва номусро партофтан ё аз Худо фаромӯш кардан, ки ин ҳама бемориҳои гузаридааст, ки дар дунё дилро бемор мегардонанд ва дар охираат тангию торикӣ мебахшанд. Ин гуна рафтор ва кирдорҳои барои занҳои баномуси мусулмон ношоиста, дар байни занони бо ном мусулмони ин замон мунташир гаштааст, магар касонеро, ки Худованд раҳмашонро ҳӯрда, ва начоташон дода бошад.

Дурахш: Агар зебӣ мехоҳӣ, пас фикри зебо намо.

Чило: Худоё гуноҳони моро бибахшой ва аз исрофкориҳо дурамон бидор!

Марҷонаи саввум:

Шукри эҳсонкор вочиб аст

Хайзурон канизе буд, ки ўро халифа Махдӣ аз бозори ғуломфурушӣ харида озод намуд ва пас аз озод намуданаш ўро ба никоҳи худ даровард ва падарашро ба вилоятдорӣ аҳд баста буд.

Хайзурон вақте аз чизе хашмгин мешуд, ба шавҳараш халифа Махдӣ мегуфт:

– Ҳаргиз аз ту некӣ надидаам.

Ба монанди Хайзурон Бармакия низ канизе буд, ки ўро Мӯътаmid ибни Убод подшоҳи Мағриб харида озод намуд ва ўро маликаи ҳарамсарои худ гардонид. Малика Бармакия ҳар гоҳ каниздухтараконро медид, ки даруни гил бозӣ мекунанд, аз гузаштаи худ ёд мекард ва дилаш майл ба бозӣ мекард. Малика Бармакия ба канизон фармон дод, то дар ҷои махсусе барояш лою гили хушбӯ омода кунанд, то ки бӯи аслии лой димоғашро нохуш насозад ва дар он ҷо ба гил даромада каме вақти худро хуш созад. Бо вучуди ҳама ин ихтиёроту ҳукмфармоӣ вақте аз Мӯътаmid дар чизе хашмгин мешуд ба ӯ мегуфт:

– Ман аз ту ҳеҷ гоҳ хайру некие надидам.

Мӯътаmid ба ханда омада бо табассум ба ӯ мегуфт:

– Ҳатто рӯзи даруни гил бозӣ карданат ҳам.

Бармакия аз ин суҳан дар ҳиҷолат меомад. Табиати аксари занон ба ҷуз иддаи ками онҳо ҳамин аст, ки бо каме аз кӯтоҳӣ карданатон аз ҳама амалҳои неки дар гузашта барояшон кардаатон фаромӯш мекунанд.

Дар ҳадисе аз паёмбари Худо (с) омадааст: «Эй ҷамоаи занон садақа кунед, ки ман мебинам, ки бисёре аз

дӯзахиён занонанд». Занҳо гуфтанд: «Бо кадомин сабабҳо эй паёмбари Худо (с)?» Паёмбари Худо (с) гуфт: «Шумо занҳо дар лаънат кардан шитоб доред ва аз таън кардан худро нигоҳ намедоред ва наздиконатонро шукргузорӣ намекуned».

Ва инчунин Паёмбари Худо (с) фармуд: «Отаиш дӯзах ба ман нишон дода шуд ва дидам, ки бисёре аз аҳли он занонанд, зеро ки дӯрӣ аз ҳешон ва куфр ба эҳсон мекунад ва агар ба яке аз занҳо дунёро ба дасташ гузорӣ ва аз ту кӯтоҳие бинад, мегӯяд: «Ҳаргиз аз ту некӣ надидам».

Агар инсон аз табиати занон бохабар бошад, аз гуфтаҳои зан, ки гоҳо шукргузорӣ накарда куфрони неъмат мекунад ва некиҳои барояш анҷом додaro фаромӯш мекунад, нороҳат ва дилтанг намешавад ва медонад, ки табиати занҳо ҳамин аст.

Дурахш: Зани покдоману шукргузор маҳбуби ҳамагон аст.

Қило: Раҳмати Худо васеътар аз ғазаби Ўст.

Марчони чахорум:

Тарбияи рӯҳ аз тарбияи ҷисм болотар аст

Умар ибни Абдулазиз дар замони хилофаташ ба марде ҳашт дирҳам дод, то барояш ҷомае бихарад, вақте ҷомаро харида ба пешаш ҳозир намуд, Умар ибни Абдулазиз (р) дасташро болои ҷома гузошта гуфт:

– Чӣ нарм ва хуб ҷомае овардӣ.

Мард аз сухани Умар ибни Абдулазиз (р) ба ханда омад. Умар ибни Абдулазиз аз ӯ пурсид: «Чаро меҳандӣ?» Мард гуфт:

– Барои он меҳандам, ки пеш аз расиданат ба хилофат ба ман амр кардӣ, то ҷомае хубе бароят бихарам ва ман ба ҳазор дирҳам бароят ҷома харида ба наздат овардам ва ту дастатро болои ҷома гузошта гуфтӣ: «Чӣ қадар дурушт аст ин ҷома». Аммо имрӯз бо ҷомае, ки фақат ҳашт дирҳам арзиш дорад, хурсанд ҳастӣ». Умар ибни Абдулазиз (р) гуфт:

– Ман фикр намекунам, ки марде аз Худо битарсад, бо ҳазор дирҳам ҷома бихарад». Пас аз он гуфт:

– Эй мард! Ман шахсе ҳастам, ки дилам орзуи мақоми баланд дорад, агар ба ҷое бирасам ҷои баландтаре меҳоҳам. Вақте амир гаштам орзуи хилофат кардам ва вақте ба хилофат расидам, орзуи бузургтаре дорам, ки он бихишт аст.

Дурахш: Модоме, ки қазовати мардум ба дасти мо нест, пас ба фикри ранчи дигарон мабош.

Чило: *Аз амри Худо ҳимоят кун, Ў ниғаҳбони туст.*

Марҷони панҷум:

Гузаштаре фаромӯш намо ва ба ҳозир машғул шав, то ояндаре дурахшон сози

Чӣ суд аз харошидан ва задани рӯй ва пора кардани чомаву дастор ба зарар ва мусибате, ки пеш омадааст ва чӣ суд аз ин, ки худро машғули нокомиҳои гузашта гардонӣ, ғайр аз доғе, ки ба дил мегузорӣ? Агар дасти банда ба гузашта мерасид, нокомиҳояшро ба комёбӣ ва бадиро ба некӣ табдил меод. Ҳама ба сӯйи гузашта мешитобем, то кардаҳоро, ки аз он пӯшаймонем ба комёбӣ табдил диҳем, аммо ин корест ношуданӣ.

Пас беҳтар он аст, ки аз гузашта ибрат бигирем ва барои оянда бикӯшем. Барои касоне, ки дар ғазваи Ухуд наздиконашонро аз даст дода афсӯс хӯрданд ва ё аз баромадан ба ҷанг пушаймон гаштанд, Қуръони карим танбеҳ дода мегӯяд:

﴿قُلْ لَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِلَى مَضَاجِعِهِمْ...﴾^ص

Бигӯ: «Агар дар хонаҳои худ ҳам мебудед, касонеро, ки кушта шудан бар онҳо муқаддар шудааст, аз хона ба қатлгоҳашон берун мерафтанд...»

(Сураи Оли Имрон, ояти 154)

Дурахш: Саодат монанди тухми гулест, ки дар баҳор мерӯяд.

Чило: *Касе аз ёди Худо дур гаши, ўро зиндагии тирае хоҳад расид.*

Марҷони шашум:

Мусибатҳои ганчинаҳои ҳавасхост

Аз Умми Ало (р) ривоят аст, ки мегӯяд:

– Вақте, ки бемор будам, паёмбари Худо(с) маро аёдат карда гуфтанд: *«Мужда ва хушхабарӣ бод тӯро эй Умми Ало (р), зеро ки Худо ба сабаби бемории банда гуноҳонашро пок мекунад, ҳамчуноне отаи нуқраро аз гаи (чизи камарзии, ки ба чизҳои қиматбаҳо, мисли тилло, нуқра ва ғайраҳо бо мақсади фиреб омехта мекунад) пок мегардонад».*

Ва ин гуфтаи расули Худо (с) маънои онро надорад, ки беморию дар чисмамон ба ҳоли худ гузоре ва аз давоҷӯӣ ва табобат дурӣ намоём, то микробҳо тақвият ёбанд ва чисми моро заифу афсурда гардонанд, зеро ин кор сабаби дур монданимон аз ибодати Парвардигор мегардад. Балки моро лозим аст бемориямонро табобат намуда, ба сахтӣ ва аламу мусибатҳои расида сабр намоём ва ачрашро аз Худо хоҳем.

Ва зане, ки фарзанду шавҳар ва ё яке аз наздиконашро гум кардаву аз даст додааст, сабр намояд, зеро паёмбари Худо ба ин мазмун мефармояд:

ان الله لا يرضى لعبده المؤمن, اذا ذهب بصفية
من اهل الارض فصبر واحتسب, بثواب دون الجنة

«Худованд барои банди мӯъминаи, ки камтарин касашро аз даст дода ва дар ин мусибат барои дарёфти ризои Парвардигораи сабру шикебоиро ихтиёр кардааст, ба ҷуз дарёфти савоби ҷаннат чизи дигареро розӣ намешавад».

Агар зане шавҳарашро гум кардааст, Худо ўро ба пеши худ хондааст ва ҳар гоҳ зан бигӯяд:

– Оҳ шавҳарам ва ё оҳ писарам, Парвардигоре, ки ўро офаридааст мегӯяд:

– Бандаи Ман аст, чунки офаридагораи ҷаҳлам ва ҳаққи Ман болои бандаам авлотар ва бештар аст.

Пас фаҳмида мешавад, ки падару модар, фарзанду ҳамсар ва ёру бародар ҳамагӣ дар ин дунё орият ва муваққатӣ мебошанд.

Дурахш: Аз дашному ҳақорат додан дурӣ намо, чунончи аз вабо дар гурезӣ!

*Макун фаҳшу дурӯғу ҳазл неша,
Мазан ба пойи худ зинҳор теша.*

*Ҳар он касро, ки гуфтораи дурӯғ аст,
Зи рӯйи ақл рӯйи бефурӯғ аст.*

*Дигар онро, ки бошад фаҳш гуфтор,
Наёбад назди мардум қадру миқдор.*

*Агар шоҳӣ, барад ҳазл обрӯят,
В-агар моҳӣ, кунад чун хок қӯят.*

*Табиат ҳазл ҷӯяд, лек ҷон ҷидд,
Хуш ояд ҳар дуру он ҳазлу он ҷидд.*

*Сухан, к-аз вай хирадро ифтихор аст,
Ба фаҳшу ҳазлу ҳазён сахт ор аст.*

Қило: *Раҳмкунандагонро Худо раҳм мекунад.*

Марчони ҳафтум:

**Ба касе, ки дар замин аст раҳм намо,
то туро он ки дар осмон аст, раҳм намояд**

Дар ҳадиси паёмбари Худо (с) ривоят аз мисоли зиндаи шафқат ва лутфи модар шудааст, ки чӣ гуна модар меҳрубон ва чашмаи шафқат бар тифл аст. Худованд Зан-Модарро чашмаи файз ва меҳрубонӣ барои фарзандонаш офаридааст. Худо, ки офарандаи ҳама махлуқот аст, пас лутфи ӯ бар бандагонаш бештар аз лутфи модар бар тифлон аст.

Аз амирулмўъминин Умар ибни Хаттоб (р) ривоят шудааст, ки мефармояд:

— Паёмбари Худо (с) ба назди асирони чангие биомад ва занеро аз аҳли асирон, ки ба сўйи тифли дар байни асирон ёфташудааш мешитобид, диданд, ки чун ба кӯдак расид, ўро дарҳол бардошта ба оғўш гирифт ва сару рўяшро бўсиду пистонашро ба даҳонаш гузошта шир дод. Паёмбари Худо (с) гуфт:

— Оё гумон мекунад, ки ин зан фарзандашро дар оташ биандозад? Гуфтанд: «Не, қасам ба Худо». Пас, Паёмбари Худо (с) гуфт:

— *Худо бар бандагонаш меҳрубонтар аз меҳрубониҳои ин зан ба фарзандаш аст.*

Ин зани гирифтори хории асорат, парешону пур аз гирифториҳо ва ғаму андӯҳ замоне дар хонадони худ назди ҳамсару фарзандон хушбахту соҳибиззат ва озод бо зиндагии хушу гуворо буд. Акнун асорат ўро канизе карда ва аз тамоми хушиҳо ва озодиҳо дур намудааст. Аммо ин ҳама саҳтӣ ва гирифториҳоро баҳри пайдо намудани чигаргўшааш фаромўш карда, ўро то он дам

чустучӯ намуд, ки ўро дид, бо панҷаҳои нармаш ўро бардошту ба оғӯш гирифт ва пистони дорои шири чон-бахшро ба даҳонаш гузошт ва ўро бўсид.

Ин чӣ шафқатест, ки ҳама андӯхро пушти сар гузошта, баҳри фарзанде чонро фидо месозад?

Дурахш: Сухани хуш худи сухангӯро ҳам зебо месозад.

*Шунидам, ки бошад забони сухан,
Чу алмоси буррову теги куҳан.
Сухан бифканад минбару дорро,
Зи сӯрох берун кашад морро.*

*****

*Сухан заҳру позаҳру гарм асту сард,
Сухан талху ширину дармону дард.*

*****

*Сухан, к-аз даҳон ноҳумоюн чаҳад,
Чу морест, к-аз хона берун чаҳад.
Нигаҳ дор худро аз ӯ, чун сазад,
Ки наздиктарро сабуктар газад.*

*****

*Сухан гарчи бояд гаронмоятар,
Фурӯмоя гардад зи кампоятар.
Сухан к-аз даҳони бузургон равад,
Чу некӣ бувад, достоне бувад.*

Қило: Шукр аломати покӣ аз хашим ва кинаҷӯист.

Марҷони ҳаштум:

Дунё дар чашми хушбин ҳамчунон зебост

Агар дари хонаро ба хотири сардии ҳавои зимистон бастай ва бомро сафедии барф фаро гирифтааст, пас омадани баҳорро мунтазир бош ва тирезаҳоро ба сӯйи насими навбаҳор боз намо. Суроби паррандаҳои гуногунро хоҳӣ дид, ки дар ҳавои кушод хуш месароянд ва хуршед нурҳои риштамонанди шӯълавараширо болои дарахтон ниҳода, то туро ба рӯзи нав ва орзуи нав муждарасонӣ намояд.

Барои дарёфти дарахтони зебо ба сахро нарав, зеро он ҷо ғайр аз дилтангӣ ва даҳшати танҳои чизи дигаре нахоҳӣ ёфт. Ба сӯйи садҳо дарахтоне назар кун, ки зери сояи онҳо нишастай ва аз меваҳо ва садои дилнавози баргҳояшон лаззат мебарӣ.

Беҳуда худро овораи афкор ва нокомиҳои гузашта насоз, зеро барге, ки аз дарахти умрат афтод, дубора нахоҳад баргашт, аммо бо ҳар баҳоре дарахт барги нав хоҳад дошт. Ба барге бинигар, ки дар осмон рӯ ба хуршед аст ва заминро соя медиҳад, барги ба замин афтодаро раҳо кун, зеро моҳияти аслии нафърасониашро гум карда, ҳамсони замин гаштааст.

Агар дирӯз гузаштааст, имрӯз назди ту ҳаст, ки ханӯз ба поён нарасидааст ва агар имрӯз ба мисли дирӯз мегузарад, пас аз пеш фардост.

Ғами гузаштаро махӯр, зеро гузашта нахоҳад баргашт. Ғами имрӯзро ҳам надошта бош, зеро имрӯз ҳам дар сафар аст. Пас ба умеди фардои дурахшон омода бош. Шоире фармудааст:

*Махӯр ғами гузашта,
Гузаштаҳо гузашта,*

*Ҳарғиз ба ғусса хӯрдан,
Ғузаашта барнағашта.*

*Ғузааштаро раҳо кун,
Рӯ ба сӯйи Худо кун.
Агар набошад дарё,
Ба қатра иктифо кун.*

Дурахш: Агар абрҳо намебуданд, лаззати хуршедро дарк намекардем.

*****

*Бо дода қаноат куну бо дод бизӣ!
Дар банди такаллуф маишав озод бизӣ!
Дар беҳ зи худе назар макун, ғусса махӯр,
Дар кам зи худе назар куну шод бизӣ.*

*****

Чило: Зани хубу порсо дастгир ва ёвари мард аст.

Марчони нӯҳум:

**Худоро дар осудагӣ дар ёд дошта бош,
то дар саҳтӣ туро фарёдрасӣ кунад**

Вакте Юнус (а) гирифтори ғаму андӯх ва дилтангии се ториқӣ гашт: якум – ториқии шиками Хут (моҳӣ); дуввум – ториқии зери оби баҳр ва сеюм – ториқии шаб, ба сӯйи Худои аз ғам раҳодиҳанда ва Худои бар бандааш раҳмкунанда ва пазирандаи тавба забон кушода фарёд намуд.

فَنَادَىٰ فِي الظُّلُمَاتِ أَن لَّا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي

كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٧﴾

«...Пас, дар ториқӣ нидо дод: «Ҳеч худое барҳақ ҷуз Ту нест. Ту пок ҳастӣ ва ман аз ситамкорон ҳастам».

(Сураи Анбиё, ояти 87)

Худои меҳрубон тавбаи бандаашро ба зудӣ пазируфта гуфт:

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَخَيَّرْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُخَيِّجُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾

«Пас, дуояшро мустачоб кардем ва ӯро аз андӯх раҳонидем ва мӯъминонро инчунин мераҳонем».

(Сураи Анбиё, ояти 88)

Худо ба моҳӣ фармуд, то Юнус (а)-ро рӯйи замин дар канораи баҳр қай карда, берун намояд. Юнус (а) ба

соҳили баҳр урён, хору бемор берун омада, мавриди раҳмат ва инояти худовандӣ қарор гирифт ва Худованд дар он ҷо кадуру, ки растании бетана ва дорои баргҳои паҳн ва бузург аст, рӯёнид, то ки Юнус (а) ба зерӣ баргаш аз гармо паноҳ бибарад ва беморию захмҳои ӯро табобат кунад.

Ҳамин тавр нишонаҳои ҳаёт дубора барои ӯ зоҳир гардид. Ҳамчунин касе, ки Худоро дар фароҳӣ ва осудагӣ ёд кунад, Худованд ӯро дар саҳтӣ ва мушкilot фарёдрасӣ мекунад.

Дурахш: Ҳама гуна одам лозим аст, то дунё сохта шавад.

*Воҷиб набувад ба кас ба ифзолу карам,
Воҷиб бошад, ҳаройина, шукри ниҳам.
Тақсир накард Ҳоча дар новочиб,
Ман дар воҷиб чӣ гуна тақсир кунам?!*

*****

*Дар манзили ғам фиканда мафраиш моем,
В-аз оби ду чаши дил пуроташ моем.
Олам чу ситам кунад, ситамкаиш моем,
Дастӣ хуши рӯзгори нох(в)аиш моем.*

Чило: *Бечора касе, ки бе мӯнису ҳамсар бошад,
Афтода ба дом чу мурғи бе пар бошад.*

Марчони даҳум:

Зан беҳтарин моли дунё ва неъматӣ бебаҳост

Абӯталҳа барои издивоҷи Умми Сулайм бинти Милхон маҳри зиёд ва гаронеро пешкаш намуд, аммо Умми Сулайм маҳри баланд ва тамоми шарафу иззаташро рад карду гуфт:

— Маро муносиб нест, ки бо мушрике издивоҷ кунам. Эй Абӯталҳа, оё намедонӣ, худохоеро, ки ту мепарастӣ, ғуломи фалон қабила тарошидааст ва агар онҳоро оташ занӣ, дар оташ месӯзанд?

Аз чунин посух ва бархӯрди зани мусулмон Абӯталҳа лолу ҳайрон монд ва бо дилтангии саҳте берун шуд. Дида ва шунидахояшро ҳеҷ бовар карда наметавонист ва баъди ин гуна бархӯрд дигар умеди баргаштаниаш ҳам намонда буд. Аммо чун Абӯталҳа Умми Сулаймро дӯст медошт ва бо ӯ издивоҷ кардан мехост, бори дигар бо маҳри боз ҳам бештар ва ваъдаи зиндагии борафоҳият, ки шояд ба ин восита дилаш нарм гардад ва махрашро қабул кунад, фардои он рӯз боз омад.

Умми Сулайм бо хушмуомилағӣ ва нармгуфторӣ ба ӯ гуфт:

— Эй Абӯталҳа, марде монанди туро рад кардан нашояд, лекин ҳеҷ медонӣ, ки ту як марди номусулмоне ҳастӣ, ки ба Худо имон надорӣ ва ман бошам мусулмонам ва муносиб нест барои ман, ки ҳамсари ту бошам.

Абӯталҳа гуфт: «Аз дунёят чӣ мехоҳӣ?» Умми Сулайм гуфт: «Чӣ бихоҳам?» Абӯталҳа гуфт: «Тиллову нукра». Умми Сулайм гуфт: «Ман тиллову нукра намехоҳам, ман аз ту ислом мехоҳам». Абӯталҳа гуфт: «Пас чӣ кор

кунам?» Умми Сулайм гуфт: «Бояд ки аз паёмбари Худо исломро биомӯзӣ».

Абӯталҳа назди паёмбари Худо (с), ки ҳамроҳи асҳоб нишаста буд, омад ва чун паёмбари Худо Абӯталҳаро дид, ба асҳоб рӯй оварда гуфт:

– Абӯталҳа назди шумо омада истодааст ва дурахши ислом дар чашмони ӯ намоён аст.

Чун бо Паёмбари Худо мулоқот кард, он чиро ки Умми Сулайм гуфта буд, барояш хабар дод ва бо ҳамин шарт ба ӯ издивоҷ кард. Умми Сулайм мисоли баландест барои ҳар касе, ки шараф ва фазилати баланд меҷӯяд.

Дурахш: Агар дигаронро чехрагирифта дидан нахоҳӣ, пас ба дигарон лабханд бизан.

Чило: Сабр калиди пирӯзиҳост.

Алмоси якум:

Калидҳои пирӯзӣ

Калиди шарофатмандӣ: фармонбардорӣ ва итоат аз Худову расулаш.

Калиди ризқ: кӯшиш бо истифору тақво.

Калиди ҷаннат: тавҳид.

Калиди имон: дар оёту махлуқоти Худо андеша кардан.

Калиди некӣ: росткорӣ.

Калиди зинда мондани дил: андеша дар Қуръон ва аз гуноҳ дурӣ чустан.

Калиди илм: хушпурсишӣ ва хуштаваҷҷӯхӣ.

Калиди пирӯзӣ: сабр.

Калиди комёбӣ: парҳезкорӣ.

Калиди зиёд гаштани ризқ: шукр.

Калиди рағбат ба сӯйи охират: хоксорӣ дар дунё.

Калиди иҷобат: дуо кардан.

Дурахш: Табассуми зан мисли шуъои хуршед дилгармкунанда аст.

Чило: *Худоё, барои мо аз назди худ раҳмате ато фармо.*

Алмоси дуввум:

**Лаззати пирӯзӣ пас аз бархӯрд бо
душвориҳо маълум мегардад**

Арӯсе пас аз як моҳи издивочаш барои модараш менависад:

Модарчон! Пас аз як моҳи асал имрӯз бо ҳамсарам ба хона баргаштам. Эй кош дар наздатон мебудам, то ҳама он чизҳоеро, ки дар зиндагии навам дидаам, бароятон ба тафсил ҳикоят мекардам. Аввалаш ин ки барои тавсиятон ба чунин шахси бароям муносиб аз шумо миннатдорам. Шавҳарам бисёр шахси гиромӣ ва бароям азиз аст. Ў маро дӯст медорад ва ман ҳам ўро дӯст медорам ва чизеро ба хотири ризояш дарег намедорам.

Модарчон! Ҳама чизҳоеро, ки бароям васият карда будед, ба ҷо оварда истодаам ва ҳар суханеро, ки шаби арӯсиям маро ба оғӯш гирифта ба гӯшам насихат карда будед, ҳамеша дар ёдам ҳаст.

Модарчон! Шумо будед, ки чашмони маро ба сӯи ҳаёти хушбахтона боз кардед ва рӯзгору зиндагии шумо барои ман як мисоли намунае ҳаст, ки мехоҳам зиндагӣе оғоз намоям ба монанди зиндагии хуши шумо, ки бо падарам ва мо фарзандон доред ва он муҳаббатеро пойдор кунам, ки байни мо фарзандонатон гузоштед.

Ман, ки ин номаро навишта истодаам, шавҳарам мехоҳад бидонад, ки ман ба шумо дар чӣ хусус менависам ва мехоҳад саҳми худро дар хушӣ ва хушбахтии ман бигзорад.

Модарчон! Ман шумову падарам ва ҳама бародарону хоҳаронамро дӯст медорам ва бароятон хушиҳои зиндагӣ, умри бобаракатро аз Худои меҳрубон хоҳонам.

Дурахш: Лабханд ганчи пурсуд аст.

Қило: Худоё Ту дуои моро иҷобат намо, ҳатман Ту шунавою доно ҳастӣ.

Алмоси сеюм:

Парешонӣ дарди дил аст

Яке аз бадтарин хусусиятҳои парешонӣ барбод додани кудрати зеҳнӣ аст, ки ҳар гоҳ ба фикре парешон гардем, зеҳнро ҳам парешон месозем, аммо бепарвой нисбат ба парешониҳо ва ночиз шумурдани онҳо зеҳнро тақвият мебахшад.

Инсон дар як вақт наметавонад фикри худро ба коре машғул созад ва аз тарафи дигар эҳсоси парешонӣ намояд, зеро яке дигареро дур месозад. Агар гирифтори парешоние гаштаед, ки шуморо нороҳат месозад ва эҳсоси дилтангӣ менамояд, пас аз гузашта ёд кунед ва ба хотир биёред, ки чӣ гуна ба парешониҳои аз ин ҳам бузургтар муқовимат кардед ва бо кадом роҳҳо он парешониҳоро аз худ дур намудед, пас ин парешонӣ ҳам ба осонӣ хоҳад гузашт.

Яке аз гузаштагони рӯзгордида мегӯяд:

– Чизе бадтар аз сахтии гузаштаам набуд. Боз ҳам ба фазлу кӯмаки худовандӣ онро тай намуда, ба сӯйи комёбӣ қадам гузоштам. Агар чунин сахтии гузаштаро тавонистам, ки сипарӣ намоям ва ба сӯйи комёбӣ қадам ниҳам, пас душворӣ ва сахтии имрӯз аз гузашта чӣ бартари медорад, ки нахоҳад гузашт?

Ошуфтаҳолӣ ва парешонӣ он вақт бар инсон мусаллату ғолиб мешавад, ки инсон худро ба коре машғул насозад ва фишор овардан болои асаб бо ҳар гуна нигарониҳо эҳтимоли сар задани ҳар гуна бемориҳост. Ягона илоҷ ва раҳо ёфтан аз парешониҳо худро ба кори чиддие машғул сохтан аст.

Дурахш: Имрӯз, ки дар дасти туам марҳамате кун,
Фардо, ки шавам хок, чӣ суд ашки надомат.

Чило: *Ҳаёт иборат аз дақиқаҳову сонияҳо аст.*

Алмоси чаҳорум:

Кори дӯстдошта сирри хушбахтист

Дилбастагӣ ва шавқмандӣ ба кори дӯстдоштае аз марҳамати Худост, ки банда ба василаи он роҳеро ба сӯи ояндаи дурахшон боз менамояд. Агар банда аз гирифториҳои рӯзгор, бахти баргашта ва нохушбахтии худ шикоят дорад, пас ягона чизе, ки нороҳатиҳои ўро дур намуда, ба сӯи лаззат ва хушии зиндагӣ мебарад, боз ҳам ҳамон машғулиятҳои дилбастаи худӣ ўст.

Агарчи саҳтиҳои зиндагӣ ўро фаро гирад ва таманнои дигаре намояд ё нодорию тангдастиҳо парешонҳолаш карда бошанд ҳам, муҳаббату шавқи амал ва машғулияти дӯстдошта бандаро саодат бахшида, аз ноумедиҳо раҳо мебахшад.

Дурахш: Саодат ва хушбахтии мард вобаста ба чигунагии калимоте аст, ки аз забони зан садо медиҳанд.

*****

*Дар ин варақ, ки намудам рақам муродам чист,
Касе, ки соҳибҳавас аст пай барад ба мурод.
Замонаро гузору эътимод нест ба умр,
Ба он рафиқ аҷаб, к-аз рафиқ н-орад ёд.*

*****

Чило: Ва агар бемор шавам, Худоям маро иифо мебахшад.

Алмоси панҷум:

Тавоноӣ дар дил аст на дар ҷисм

Зани насроние, ки ғайр аз ғакру беморӣ чизи дигаре надошт, пас аз муддати кӯтоҳе шавҳарашро низ аз даст дод. Чун шавҳари дигаре интиҳоб кард, ӯ ҳам ба гирифториҳои зан тоқат наоварда, бо зани дигаре фирор намуд ва дар хонаи ҳақиронае чоначро аз даст дод.

Зани насронӣ, ки дар зиндагӣ ғайр аз фарзанди чохорсолааш чизе дигаре надошт, ҳамеша нодорию тангдастӣ бемориашро меафзуд ва ӯро ба сӯйи дарёфти чизе дар зиндагӣ водор мекард ва маҷбураш месохт, то барои пайдо кардани лукмаи ноне дари дигаронро бикӯбад.

Рӯзе зан баҳри дарёфти кути лоямут берун омада дар роҳи пур аз гил лағжида ба муддати дарозе аз хушрафт, ки ба сабаби он гирифтори осебе дар камараш шуд. Табибон аз ӯ тавак্কӯи марг ва ё шал гаштан дар тамоми зиндагиро доштанд.

Зан дар бистари беморияш китоби муқаддасро ба даст гирифт, то чизе бихонад. Гӯё илҳами худовандӣ ба ӯ иноят кард, чунончи худаш мегӯяд, то саҳифае аз Инҷили Матто бихонда, то ба ин ҷо расидам, ки «Вақте шахси шалгаштаро дар бистаре гузошта ба назди Исои Масеҳ меоварданд, ӯ ба шал мегуфт:

– Аз ҷой бархез ва бистаратро бо худ бардошта, ба хона баргард. Шал аз ҷойи худ бархоста ба хона меши-тобид».

Ин суханон ба дили зан қувват бахшид ва бо яқини комил аз ҷойи худ бархост ва дар он ҳучра машғули роҳрафтан шуд.

Дейл Корнегӣ мегӯяд:

– Ин тачрибае буд, то Мори Бэкр Эйди ба дини наве мужда диҳад, шояд дини ягонае бошад, ки ин зан ба ин дин мужда додааст.

Аммо туро эй хоҳар ва модари мусулмон чӣ шудааст, ки яқинеро, ки он зани насронӣ ба дини мансухгаштааш дар дилаш пайдо кард ва комёб гардид, ту ба дини поку олій ва бехтарин, ки исломи азиз аст, аз даст додай ва худро беарзиш ва хору залил кардаӣ?

Дурахш: Пурзӯртарин девори ҳисори мард зани покдоман аст.

*****

*Дар гулишани тавҳид маро роҳ намо,
Дар олами таҳқиқ маро роҳ намо.
Эй дӯст, ба ман бингару роҳам бинамо,
Як зарра ба шиқи худ маро роҳ намо.*

Цило: Қаноат ганчи бефаноист.

Алмоси шашум:

Зани нек офияти зиндагонӣ бувад

Умми Сулайм ҳамсари Абӯталҳа (р) барои касоне, ки фарзандро аз даст медиҳанду бар мусибати он сабр мекунанд, мисоли намунавие гузошт, ки Худованд дар ивази сабраш барои ӯ чизе аз он беҳтарро иваз намуд.

Аз Анас (р) ривоят аст, ки мегӯяд:

– Абӯталҳа писаре дошт, ки бемор буд. Рӯзе Абӯталҳа барои анҷоми корҳояш берун баромад ва дар набудани ӯ писараш чон ба ҳақ супурд. Умми Сулайм фарзандашро гусл дода кафан кунонид ва барои намози чаноза гузоридаи тайёр карда монд. Вақте Абӯталҳа ба хона баргашт гуфт:

– Фарзандам чӣ ҳол дорад?

Ҳамсараш Умми Сулайм гуфт:

– Дар ҷойи лозим ва шароити лозима қарор дорад.

Умми Сулайм дастархон густурд ва хӯроки шомро ба назди шавҳараш овард ва чунон вонамуд кард, ки гӯё ходисае нашудааст. Абӯталҳа бо хоҳири осуда хӯрокро тановул кард ва баъдан чун бо хоҳири ҷамъ ҳобида аз ҳамсараш баҳрабардорӣ кард, ҳамсараш Умми Сулайм ӯро аз воқеаи ба амал омада огоҳ намуда гуфт:

– Фарзандамон шустушӯ дода, барои чаноза омода карда шудааст.

Вақте субҳ шуд Абӯталҳа назди паёмбари Худо (с) омада ба ӯ мочароро нақл кард. Паёмбари Худо (с) гуфт:

– Оё имшаб бо ҳамсарат ҳамхоба шудӣ? Абӯталҳа гуфт: «Оре». Паёмбари Худо (с) дар ҳаққи онҳо дуо карда гуфт:

– Худоё, ба Абӯталҳа ва Умми Сулайм баракат ато намо!

Умми Сулаймро Худованд писаре насиб гардонид. Абуталҳа ба ман гуфт:

- Писарро бардор, то назди паёмбари Худо (с) барем ва чанд хурмоеро бароям дода фиристонд. Паёмбари Худо (с) гуфт:

– Оё бо кӯдак чизе ҳаст?

Гуфт: «Бале, эй паёмбари Худо (с) чанд дона хурмо ҳаст». Паёмбари Худо хурмоҳоро гирифта ба даҳонашон андохта ҳоида нарм кард ва сипас аз даҳонашон гирифта, ба даҳони кӯдак гузошт ва ба коми ӯ молида ӯро Абдуллоҳ ном гузошт.

Дурахш: Аз иффату покдоманӣ дида болотар барои зан чизе нест.

Чило: *Аз ноумедиҳо басте умед аст,
Поёни шаби сияҳ сафед аст.*

Алмоси ҳафтум:

Сабр намо, то комёб гардӣ

Аз Умми Рабеъ бинти ал-Баро – модари Ҳориса бинти Суроқа омадааст, ки вақте фарзандаш Ҳориса дар газваи Бадр шаҳид гашт, назди паёмбари Худо (с) омад, то барои сард гардонидани сӯзиши дилаш аз фарзандаш чизе бишунавад. Ба паёмбари Худо (с) муроҷиат карда гуфт:

– Эй паёмбари Худо (с), дар мавриди фарзандам Ҳориса бароям чизе намегӯӣ? Агар дар бихишт аст, сабр хоҳам кард ва агар дар ғайри он аст, пас барояш саҳт гираву зорӣ хоҳам кард. Паёмбари Худо (с) гуфт:

– Эй модари Ҳориса, писарат дар ҷаннат аст ва болотарин ҷойи ҷаннат фирдавси аъло ро дарёфтааст.

Албатта, фарзандро аз даст додан барои модар хеле саҳт аст, зеро фарзанд лаҳти дилу ҷигари модар аст, ки ро мешавад, аммо ин зан аз паёмбари Худо (с) меурсад, ки агар фарзандаш ҷаннатро соҳиб гашта бошад, аз фироқаш сабр менамояд, то дараҷаи ӯ ва дараҷаи ҳудаш ба сабаби сабри кардааш баландтар гардад. Агар ҷунин нест, то абад дар фироқи фарзандаш ва барои аз бихишт маҳрум мондани ӯ хоҳад гирист.

Дар ҳақиқат, ин кори душвор ва сангине аст, ки на ҳар кас тавоноии бардошти онро дорад. Ин модарест меҳрубону мусибатзада, модарест, ки ҷигарбандашро аз даст додааст ва модарест, ки бар дил доғи фироқи фарзандро дорад, аммо боз ҳам сабр намуда, аз Ҳудои меҳрубон умеди подоши нек дорад.

Дурахш: Агар зани поку зебо гавҳар аст, пас зани накӯхислат хазина аст.

*Боз дил ё Раб, зи шавқи кист дар тобу таб аст,
Нолаи сантӯри ӯ овози «ё Раб, ё Раб аст».*

*Толеъи мо аз чӣ рӯ чун зулфи ҷонон шуд сиёҳ,
Рӯзи умри мо саросар аз азал гӯё шаб аст.*

*Умрҳоро дар пайи гавҳар ба сар овардаем,
Он чӣ дар олам агар ноёб шуд он матлаб аст.*

*Табъи мардум аз тулӯъи субҳ равшан мешавад,
Равшани табъи мо аз хандаи зери лаб аст.*

*Себу обе шуд муқавви дили озодагон,
Нӯшдоруи дили ушшоқ себи габгаб аст.*

*Тарки дунё кори ҳар дуну лаванду лод нест,
Ғар бидонӣ мазҳаби ушшоқ дигар мазҳаб аст.*

*Гавҳари ро созиши бо мардумони неку бад,
Аз камоли бурдборӣ вусъате дар машраб аст.*

Чило: Зани покдомани нексиришит офтобест, ки ўро гуруб нест.

Алмоси ҳаштум:

Касе ғайр аз Худо дастгири мо нест

Агар ғаму андӯх соя афканда ва ба дил хайма занад, мушкилоту сахтихо бар бадан бештар гардад ва роҳи ҳал баста шавад, нидокунада фарёдрас хоста, ба сӯи Худои меҳрубону тавоно рӯй оварда садо мекунад:

– Эй Худои ман... Эй Худои ман!!

لا اله الا الله العظيم الحليم , لا اله الا الله رب العرش العظيم ,
لا اله الا الله رب السموات ورب الارض و رب العرش الكريم

«Нест маъбуде барҳақ, ғайри Худои бузург ва бурдбор.

Нест маъбуде барҳақ, ғайри Аллоҳ, ки Парвардигори Ариши бузург аст. Нест маъбуде барҳақ, ғайри Аллоҳ, ки Парвардигори осмонҳо ва Парвардигори замину Парвардигори Ариши гиромист».

Чун ин нидоро аз сидқи дил сар медихад, Худо ўро аз ғаму андӯхаш мераҳонад ва аз мушкилот берунаш мекунад. Чунончи дар сураҳои Анбиё ва Наҳл мефармояд:

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَخَيَّرْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُخَيِّرُ الْمُؤْمِنِينَ

«Пас дуояшро мустачоб кардем ва ўро аз андӯх раҳонидем ва мӯъминонро инчунин мераҳонем».

(Сураи Анбиё, ояти 88)

وَمَا بِكُمْ مِّنْ نَّعْمَةٍ مِّنْ اللَّهِ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَإِلَيْهِ تَجْرُونَ

«Ва ҳар неъмате, ки шуморост, аз чониби Худованд аст ва чун ранче ба шумо расад, пас ба пешгоҳи Ё зорӣ мекунад».

(Сураи Наҳл, ояти 53)

Агар бемории банда бештар, чисмаш нотавону рангаш зард гашта, давое ба ӯ шифо набахшад ва табиб аз муоличааш очиз монаду дасти касе ба ёрии банда на-расад, боз ҳам ба сӯйи Худои бузург рӯй оварда фарёд мезанад: «Эй Парвардигори ман... Эй Парвардигори ман!!»

Парвардигори меҳрубон, беморию аз ӯ дур карда, шифоро ба сӯяш меорад ва дуояшро иҷобат мекунад. Чунончи Худованд дар сураи Анбиё дар шаъни бандаи солаҳаш Аюб (а) мефармояд:

﴿وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ﴾
﴿فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِّنْ عِندِنَا وَذَكَرَىٰ لِلْعَبِيدِ﴾

«Ва Айюбро (ёд кун), он гоҳ, ки Парвардигорашро нидо дод: «Ҳаройина, ба ман беморӣ ва ранҷ расидааст ва Ту меҳрубонтарини меҳрубононӣ. Пас дуояшро иҷобат кардем. Ва озор аз ӯ дур кардем ва хонадонашро ва монанди онҳоро бо онҳо ба ӯ бозгардонидем. Ва ин раҳма-те буд аз чониби Мо, то худонапарастон ҳамеша ба ёд дошта бошанд».

(Сураи Анбиё, ояти 83-84)

Дурахш: Зани вафодор беҳтарин неъмат барои мард дар дунёст.

Чило: Хушбахтӣ дари ҳар хонаро меқӯбад.

Алмоси нухум:

**Оё кист, ки фарёдрасӣ мекунад бечора ва дармондари
ҳар вақт, ки фарёдрасе бихоҳад?**

Ин покӣ ва бузургии Худои яктост, ки банда агар умед кунад, ўро ноумед намегардонад ва агар дуо кунад, дуояшро пазируфта ўро беҳтару бештар медиҳад ва мусибатро аз банда дур месозад.

Балки Офаридгори меҳрубон дуои ғайримусулмонро ҳам, ки ба саҳтӣ дучор гашта Худоро ёд кунад, мепазирад ва аз лутфу меҳрубониаш ўро маҳрум намесозад, то шояд ў ба Худо имон биёрад, аммо ин гуна мардум аз некӣ ва фазлу ҳақиқат чашм мепӯшанд.

Худованд дар сураи Анкабут мефармояд:

فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفَلَكِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا

نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ ﴿١٥﴾

«Чун ба кишти нишастанд (мушрикони), Худоро бо ихлос илтичову ибодат кунанд (бар асари тарсу нигаронӣ) ва чун наҷоташон дод ва ба хушкӣ овард, онҳо ширк меоваранд».

(Сураи Анкабут, ояти 65)

Худои якто бар бандагонаш миннат мениҳад, ки танҳо Ёст, ки агар банда ғўтавари душвориҳо шавад, ўро раҳо мекунад ва ин далели илоҳият ва ягонагии Худост. Аммо миқдори каме аз мардум ин марҳамат ва меҳрубониҳои Худои бузургу тавоноро дар хотирхо

нигоҳ медоранд ва шукргузорӣ менамоянд. Худои меҳ-
рубон дар сураи Намл чунин мефармояд:

أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ
خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أَءَلَهُمْ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَا تَذْكُرُونَ ﴿٦٢﴾

« Оё кист он, ки дармондари чун бихонадаш, посух
медихад ва ранҷ аз ӯ дур мекунад ва шуморо дар замин
ҷонишини пешиниён месозад. Оё маъбуди дигаре ҳаст бо
Худо? Чӣ андак панд мегиред!»

(Сураи Намл, ояти 62)

Дурахш: Занро лозим аст хона нишастанро ихтиёр
намояд, зеро ӯ ба монанди зарфи шишагин зудшикан
аст.

Чило: Зачру зулми дигарон нишонаи хазони туст.

Алмоси даҳум:

Бахилӣ кардан ба дигарон бахилӣ ба худ аст

Яке аз барҷастатарин хабарҳои Уммулбанин бинти Абдулазиз – хоҳари Умар ибни Абдулазиз ин буд, ки занҳоро ба хонаи худ даъват намуда ба онҳо либоси зебо мепӯшонид ва динори зиёде ба дастонашон дода мегуфт:

– Либосҳоро худатон пӯшед, аммо динорҳоро ба нодорон садақа кунед.

Ба ин тариқа меҳост ба занҳо саховат ва некӣ карданро биёмузад.

Дар хабаре аз ӯ омада, ки мегуфтааст:

– Нафрат бар бухл, қасам ба Худо, агар бахилӣ чомаву либоси пӯшидание мебуд, ҳаргиз онро намепошидам ва агар роҳу тариқи мебуд, ҳаргиз болояш қадам намениҳодам.

Ва аз гуфтаҳои дар боби саховат ин аст:

– Ҳар чизро як садост, аммо кушодадастӣ ва саховатро ду садост. Қасам ба Худо, атову бахшиш ва бо ҳешовандон пайвастану дигаронро ёрӣ додан барои ман беҳтар аз таоми хушмазза бар гурусна ва аз оби сард бар ташна аст.

Ва аз шиддати ҳирси бар харочот ва садақа доштаи мегуфт:

– Ман бар касе ҳасад надорам, магар ин ки ба кори хайре даст бизанад, пас ман ҳам меҳоҳам дар он кори хайр саҳми худро бигузорам.

Дурахш: Хушбахт касест, ки дигаронро хуш месозад.

Қило: Худо сабркунандагонро подоши бепоён ато мекунад.

Дастмонаи якум:

**Ту як мусулмонзани воқеӣ бош!
На шарқпараст ва на ғарбпараст**

Хитоби зани мусулмони олмонӣ ба занони мусулмон:

Хоҳарони меҳрубон! Фирефтаи афкор ва зебонамоиҳои ғарб нагардед, ин ҳама фиреб аст, то моро оҳиста-оҳиста аз дини худ дур намуда, дороию сарватҳои моро аз худ намоянд.

Занро дини ислом ва низоми хонаводагии он мувофиқ аст, зеро табиати зан дар хона мондан ва ба корҳои манзил ва тарбияи фарзандон машғул шудан аст. Шояд савол намоед, ки чаро? Зеро Худо мардро нисбат ба зан дорои қобилияти фикр ва тавонмандии бештари ҷисмонӣ офаридааст ва зан табиатан тезҳаяҷон, зудбовар, нармдилу меҳрубон ва бошафқат офарида шудааст, ки монанди мард ба ҳар чизе тобовар нест.

Барои ҳамин занро ҷояш манзили ўст ва зане, ки шавҳар ва фарзандонашро дўст медорад, аз хона бе ҳеҷ зарурате берун намеравад ва бо мардони бегона сўҳбат намеорояд. Наваду нӯҳ дар сади занони ғарб ба ин дараҷаи пасти беҳаёӣ баъд аз он расиданд, ки ба танфурушӣ даст заданд ва тарси Худо аз дилҳояшон зудуда шуд.

Дар олами ғарбӣ чунин зиёд баромадани занҳо ба корҳои берунманзилӣ мардонро водор сохтааст, то дар хона нишаста ба шустани дегу табақ, ниғаҳбонии атфол нӯшидани шаробу дигар амалҳои беҳуда машғул гарданд.

Ман медонам, ки дини ислом мардро аз кўмак намудан ба ҳамсараш дар корҳои манзилӣ боз намедорад

ва барояш ачру савоб қоил аст, аммо на ба ин сураат, ки
ҷойи ҳамдигарро дар зиндагӣ иваз намоянд.

Дурахш: Некбин бош! Ҳамаро нек хоҳӣ дид.

*****

*Эй ридоят пардаи номуси мо,
Тоби ту сармояи фонуси мо.*

*Тинати пойи ту моро раҳмат аст,
Қуввати дину асоси миллат аст.*

*Қӯдаки мо чун лаб аз шири ту шуст,
"Ло илаҳ" омӯхтӣ ўро нахуст.*

*Метарошад меҳри ту атвори мо,
Фикри мо, гуфтори мо, кирдори мо.*

*Барқи мо, к-ӯ дар саҳобат орамид,
Бар ҷабал раҳииду дар саҳро тапид.*

*Эй амини неъматӣ ойини Ҳақ,
Дар нафасҳои ту сӯзи дини Ҳақ.*

*****

Чило: *Мард бояд, ки ҷаросон нашавад,
Мушкиле нест, ки осон нашавад.*

Дастмонаи дуюм:

Андӯхро фаромӯш куну ба коре машғул шав

Хохари меҳрубон! Ҳар гоҳ дучори мушкилоте гаштӣ ва меҳохӣ, ки фишор ва сахтии онро аз худат дур намоӣ, пас, худатро масруфи тиловати Қуръон ва ё кори дигар гардон, зеро андармон шуданат ба коре хотирпарешонии туро дур месозад. Чун Худо дар синаи бандааш ду дилро ҷой нанамудааст.

Бо худ агар тасаввур кунем, ки тифле бемор гаштааст, пас падару модар барои илоҷу табобати фарзандашон мекӯшанд ва дигар чизҳои дар сар дошташонро аз хотир мебароранд.

Ва агар инсон гирифтори мушкилотест, пас, бояд аз мушкилоти гузашта, ки аз ин ҳам бузургтар буду чӣ гуна Худо ўро аз он мушкилот раҳонид ва акнун ёде аз он намондааст, фикр намояд ва яқин дошта бошад, ки ин мушкилот ҳам ба мисли гузашта хоҳад гузашт ва фаромӯш хоҳад шуд. Пас ба худ тасаввур намояд, ки мушкилоте аз ин ҳам бузургтар вучуд дорад ва шукри Худо, ки гирифтораи нагаштааст.

Ибни Ҷавзӣ дар сухани пурсуде мегӯяд:

– Касе ба бало ва ё сахтие дучор шавад ва онро кам шумурад, бидонад, ки аз ин ҳам балоҳои сахтаре мавҷуд ҳаст. Ў Худоро шукр кунад, ки ханӯз ба чизе сахттар гирифтор нашудааст. Он гоҳ сахтию мушкилот барояш осон мегардад ва фикр намояд, ки дар муқобили ин сахтию мушкилот ўро савобҳои бузург ва осонӣ фарохиҳо интизор аст. Ва бо худ тасаввур намояд, ки аз ин сахтию гирифториҳо зуд аст, ки ба кӯмаку дастгирии Худованд раҳо хоҳад ёфт, комёб мегардад.

Банда агар гирифтори сахтию мушкилот нагардад,
хушӣ ва лаззати зиндагиро дарк нахоҳад кард.

Дурахш: Ҳакиме гуфтааст:

– Аз сухане, ки нагуфтаам, ҳеҷ гоҳ пушаймон
нашудаам ва он суханеро, ки бисёр гуфтаам, маро ба
пушаймонӣ расонидааст.

*****

Пурсидам аз баланднигоҳе: "Ҳаёт чист?"

Гуфто: "Майе, ки талхтари ӯ нақӯтар аст".

Гуфтам, ки «кирмак асту зи гил сар бурун занад?"

Гуфто, ки «шӯълазод мисоли самандар аст".

Гуфтам, ки «шар ба фитрати хомаи ниҳодаанд?"

Гуфто, ки "хайри ӯ нашиносӣ, ҳамин шар аст".

Гуфтам, ки "шавқи сайр набурдаи ба манзиле?"

Гуфто, ки "манзилаи ба ҳамин шавқ музмар аст".

Гуфтам, ки "хокӣ асту ба хокаи ҳамедиҳанд",

Гуфто: "Чу дона хок шикофад, гули тар аст".

*****

Чило: Худоё, дилҳои мо бандагонатро баъди оне, ки ҳидоят кардӣ, аз ҷодаи ҳақ бармагардон.

Дастмонаи сеюм:

**Чанд нуктаи муҳиме, ки дар роҳи расидан
ба хушбахтӣ кӯмакат мекунад.**

Ҳирсу тамаъ бемориест, ки соҳибашро ҳалок месозад ва илоҷи он давоҳеост, ки дар чанд нукта хоҳӣ ёфт:

1. Сарфачӯӣ дар зиндагӣ ва беҳуда харч накардани мол. Шахсе дар сарф кардани мол ифрот варзад, ҳаргиз қаноат намекунад, балки ҳирсу тамаъаш бештар мегардад. Аммо сарфачӯӣ дар зиндагӣ асли қаноат аст. Дар хабаре омадааст: «Тадбир нисфи зиндагист».

2. Барои оянда худро парешон масоз, камхоҳӣ ва қаноатро пеша кун, зеро ҳар гуна ризкero, ки Худованд бароят муқаддар кардааст, ҳатман бароят мерасад.

3. Худотарс будан. Чунончи Худованд дар сураи Талоқ мефармояд:

... وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ۖ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا

يَحْتَسِبُ ...

«...Ва ҳар, ки аз Худо битарсад, барои берун шуданаш (аз ҳар мушкиле) роҳе қарор хоҳад дод ва аз ҷое, ки гумонашро надорад, рӯзияш медиҳад.

(Сураи Талоқ, ояти 3)

4. Шинохти иззату сарбаландие, ки аз қаноат ҳосил мегардад ва инчунин дониستاني хорию зиллате, ки дар ҳирсу тамаъ мавҷуд аст ва ибрат гирифта.

5. Андеша кардан дар рӯзгори паёмбарону солахон, зиндагии хоксорона ва қаноати онҳо ва дар ҷи гуна рағбат доштани онҳо ба корҳои дар охират ғоида-бахш, барои худ намуна қарор додани ҳаёти онҳо. Дар корҳои дунё ба касе нигар, ки аз ту камтар аст.

Дурахш: Оқил аз саъю талош хаста намегардад ва ноқомӣро ноумедаш намесозад.

*****

*Рамзи ҳаёт ҷӯйӣ, ҷуз дар тапиш наёбӣ,
Дар қулзум орамидан нағ аст оби ҷӯро.*

*Шодам, ки ошӣқонро сӯзи давом додӣ,
Дармон наёфаридӣ озори ҷустуҷӯро.*

*Гуфтӣ: маҷӯ висолам, болотар аз ҳаёлам,
Узри нав офаридӣ ашқи баҳонаҷӯро.*

*Аз нола бар гулистон ошӯби маҳшар овар,
То дам ба сина печад, мағзор ҳою ҳуро.*

*****

***Қило:** Худованд мудофеъ ва ниғаҳбони касоне аст, ки имон овардаанд.*

Дастмонаи чорум:

**Агар дигар ресмонҳо қатъ гаштаанд,
ба ресмони Худованд ҷанг бизан**

Подоши Худованд барои зиндагии хуш дар рӯи замин, албатта, ин анҷом додани кори нек бо ҳамроҳии яқини комил аст ва ҳеҷ фарқе вучуд надорад, ки зиндагӣ пур аз нӯшу неъмат аст ё ғайри он.

Аммо дар зиндагӣ ғайр аз мол ашёи дигаре низ вучуд дорад, ки зиндагиро хуш месозад, агар банда ба он кифоят кунад. Аз ҷумлаи онҳо:

– Пайвастан ба Худо, эътимод ба Ӯ ва яқин доштан ба риояту ризои Худо.

– Неъмати тандурустӣ, баракат, хонаоромӣ ва муҳаббат бо мардум.

– Хурсанд шудан ба анҷоми корҳои нек ва асари хуши он дар дилу дар зиндагӣ.

Моли дунё яке аз васоилест, ки бо камтари он дил метавонад ба он чизе, ки назди Худо бузургтару поктар аст, бирасад.

Дурахш: Пояи бузургии бузургон модар аст.

Чило: Ҳеҷ маъбуде гайри Аллоҳ Таъоло барҳақ нест.

Дастмонаи панҷум:

Аз имондоштагон ба Худо дида касе хушбахттар нест

Зиндагиномаи дахҳо бузургон ва сарватмандони дунёро, ки яқин ба Худо аз дилашон гум гашта буд, хонда дарёфтам, ки дар поёни зиндагияшон гирифтори бадбахтӣ ва хорӣ гаштаанд.

Холо дар кучоянд? Кучост он моле, ки ҷамъ намуда худро дилгарми он месохтанд? Ва кучост он қасру хонаҳои боҳашамат, ки барои худ сохта буданд.

Ҳама чиз барояшон хотима ёфтааст. Баъзеашон мавриди сӯиқасд қарор гирифта, кушта шудаанд. Қисмате дар бандихона ва дигархӯшон дар маҳкама баҳри гуноҳ ва ҷурмҳои содиркардашон ҳастанд. Акнун бадбахттарини мардум гаштаанд.

Худро бо молу сарваташон саргарм сохта ҳаёл менамуданд, ки бо мол ҳама чизро метавон дарёфт кард, ҳатто хушбахтию муҳаббат ва тандурустию ҷавониро, вале акнун дарк намудаанд, ки ин ҳама бо мол ба даст намеояд.

Шояд бо мол хушбахтии ҳаёли ва муҳаббати сохтаро дарёфт кард, аммо бо ҳама моли дунё наметавон дилеро соҳиб гашт ё дар он тухми дӯстӣ кошт ё хотири осудае харид.

Аз мӯъминони ба Худо дида касе хушбахттар нест, зеро нуре аз ҷониби Худо ба дилхӯяшон аст. Фармудаҳои Худоро ба ҷо оварда аз манҳиёташ дурӣ мечӯянд. Худо дар китобаш дар васфи мӯъминони саодатманд мефармояд:

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْتَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ
حَيٰوةً طَيِّبَةً ۖ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾

«Ҳар зану марде, ки кори некӯ анҷом диҳад, агар имон оварда бошад, зиндагии хушӯ покизае ба ӯ хоҳем дод ва подоше беҳтар аз кирдорашон ато хоҳем кард».

(Сураи Наҳл, ояти 97)

Дурахш: Хушбахт нест касе, ки хушбахтиро намехоҳад.

*****

Эй ошиқи ошиқ, бирав, ҷонро ба ҷоме кун гарав,
З-он ҷоми Ҷам рамзе шунав, сар дар сари паймона кун.

Эй шиқ, бо чандин ҷафо, чун сӯхтӣ ҷони маро,
Рав як даме, баҳри Худо, қасди дари ҷонона кун.

Эй офтоби осмон аз шарми рухсорат ниҳон,
Гар фитна хоҳӣ дар ҷаҳон, зулфайни худро шона кун.

Эй Шамси Табретӣ, биё, к- аз худ шудастам дар ано,
Оташ бизан ақли маро, бозам зи сар девона кун.

*****

Чило: *Ҳеҷ чизе берун аз қазову қадар нест.*

Дастмонаи шашум:

Зиндагии осуда ва нек

Зани мусулмони покдоман дастархонро ба қадри хочат меорояд, то рӯйи дастархон чизе аз таом боқӣ намонад, ки мавриди исроф қарор гирад.

Ҳазрати Оишаи Сиддиқа (р) барои ин гуна занҳо намуна аст ва аз ӯ чунин ривоят шудааст, ки мегӯяд: «Дар дастархони паёмбари Худо (с) на кам ва на зиёдтар чизе аз нони ҷавин боқӣ наместонд».

Ва дар ривояти дигаре омадааст: «Ҳаргиз дастархони паёмбари Худо (с) аз наздашон бо пасмондаи таоме ғундошта нашудааст».

Дини мубини ислом аз исроф кардан дар зиндагӣ, нӯшидан дар зарфи тиллову нукра наҳй намудааст. Аз Умми Салама ривоят шудааст, ки паёмбари Худо (с) фармудааст:

الذي يشرب في أنية الفضة إنما يجر جر في بطنه نار جهنم

«Касе, ки дар зарфи нукрагин менӯшад, ҷатман оташи дӯзах дар шикамаш ҷӯш мезанад».

Ва аз Муслим ривоят шудааст, ки паёмбари Худо (с) ба ин мазмун мефармоянд: «Албатта, касе ки дар зарфи тиллогин ва нукрагин меҳӯрад ё менӯшад, ҷатман дар шикамаш оташи дӯзах ҷӯш мезанад».

Аз ҷониби паёмбари ислом ҳазрати Муҳаммад (с) таҳрими ошомидан аз чунин зарфҳо дур аз ҳикмат нест, зеро ин аз корҳои нолозим ва дабдабахоест, ки хосаи

сарватмандон аст ва ислом дӯст медорад, ки пайравонаш хоксор бошанд.

Вақте паёмбари Худо (с) Муъоз ибни Ҷабалро ба Яман равон кард, ба ӯ гуфт:

اياك والتنعم فان عبادالله ليسوا بالمتنعمين

«Аз лаззат ва таносой дури намо, зеро бандагони худонараст аз таносоён нестанд».

Дурахш: Агар ғаму андӯҳи дилатро пушти сар гузоштаӣ, пас ту дастболо гаштаӣ.

Чило: Ииқи ҳақиқӣ завол надорад.

Дастмонаи ҳафтум:

Кори нек сари дилро мекушояд

Аз Оиша (р) ривоят шудааст, ки мефармояд: «Зани мискине, ки бо ду тифлаш ба назди ман омада буд, ҳар ду тифлро як-як хурмо дода, хост як хурмои дигареро ба даҳони худ гузорад. Аммо ҳар ду тифл хостанд, то он хурморо ҳам ба онҳо диҳад. Модар хурморо ду пора карда ба ҳар ду тифл тақсим намуд. Маро ин кораш хуш омад ва паёмбари Худо (с)-ро аз ин воқеа огоҳ намудам, Паёмбари Худо (с) гуфт:

ان الله قد اوجب لها بها الجنة , او اعتقها من النار

«Худо ба сабаби ин кораш бихиштро ба ӯ воҷиб гардонд ё аз отаиш наҷоташ дод».

Умми Салама аз паёмбари Худо (с) пурсид:

– Оё ман, ки ба фарзандони Абӯсалама чизе харҷ мекунам, барои ман подоше ҳаст ва ҳол он ки онҳо фарзандони худи ман низ ҳастанд ва бе ин ҳам онҳоро ман гуруснаю ташна, бараҳनावу урён ва бе обу ғизо намегузорам?

Пеш аз он ки паёмбари Худо (с) ба суолаш посух диҳад, худааш иқрор намуд, ки ман онҳоро ҳолӣ раҳо карда, чизе навода наметавонам. Фитрат ва табиати башариеро, ки Худованд дар вучуди модар ниҳодааст, пеш аз посухи Паёмбар (с) Умми Саламаро ҷавоб гуфт.

Албатта, ҳамин исломи азиз аст, ки пайравонашро ба нақӯкорию хайрхоҳӣ ва лутфу меҳрубонӣ ба пайвандону фарзандон ва дӯстию шафқат дар байни ҷомеа тар-

ғиб менамояд, то фарзандони неку хушахлоқ ба вучуд оянд.

Дурахш: *Ба дунё тавонӣ, ки уқбо харӣ,
Бихар чони ман, ва-рна ҳасрат барӣ.*

*****

*Ишқ бар дил мениҳад бунёдро,
Охир, эй чон, аз кӣ хоҳам додро.*

*Дигарон озод созанд бандаро,
Ишқ банда мекунад озодро.*

*Кошки ҳаргиз назодӣ модарам,
Чун кунам ин бахти модарзодро.*

*Хусраву Ширин ба ҳам дар ишратанд,
Нолаву зориву гам Фарҳодро.*

*Тешаи Фарҳоду кӯҳи Бесутун,
Меғудозад хораву пӯлодро.*

*Аз барои зулфи мушқомези дӯст,
Дӯст дорам шонаи шамшодро.*

*Шеъри Шамсиддини Табретӣ гирифт,
Мисру Шому Басраву Бағдодро.*

*****

Чило: Зан гули хушбӯй ва булбули хушилхон аст.

Дастмонаи ҳаштум:

Худованд аст, ки моро аз ҳар ғаму андӯҳ начот мебахшад

Агар паррандаҳои ҳайратзада чив-чивкунон ба сӯйи осмон пар зананд ва ба дуродур парвоз кунанд ба замин нанишинанд, дар байни замину осмон муаллақ бимонанд, ҳайвоноту даррандагон ғиреву уллос кашида бесаранҷом гарданд ва ё нишонаи шикасту мағлубият дар байни лашкар ба вучуд ояд ва тарсу ҳарос ҳама лашкариёро фаро гирад ё нишонаи хатари нестшавию ҳалокат ба сабаби балову офати болои мардум омада баръало зоҳир гардад, садои ғиряву нафири хурду калон ва мардону занони ба ҳарос афтода баланд мегардад, ки бузургии Худоро ёд карда фарёд мезананд ва ба сӯйи Худо нидо мекунанд:

– Худоё! Худоё! Худоё!

Пас Худои меҳрубон бар бандагону махлуқоташ лутфу раҳматашро нозил мефармояд ва дилҳои ҳама ором мегираду нишонаи пирӯзӣ зоҳир гашта, паррандагон осудаҳолона боз ба сӯйи замин пар мезананд.

Агар тифлаке дар шиками модар печ хӯрда таваллуд карданаш бар модар душвор гардад ва ўро наздик ба марг расонад, умеди модар аз зиндагӣ канда мешавад. Пас ў ба сӯи дуркунандаи ранҷо ва бароварандаи ҳочатҳо фарёд мезанад:

– Эй Худои ман! Эй Худои ман!

Чун Худои меҳрубон нидо ва ниёиши модарро шунида дуояшро иҷобат мефармояд, тифлак аз батни модар солим берун меояд ва хатари марг аз онҳо дур мешавад, модару тифлак ҳар ду осудаҳол мегарданд.

Агар олимеро масъалаи душворҳалле пеш ояд, ки роҳи ҳаллаш аз дасташ берун асту аз ҷавобаш ҳайрону

очиз мондааст, вай ҳам пешонӣ бар замин мемоладу бо ачзу умед Худои бузургу тавоноро ёд намуда мегӯяд:

– Эй Худои ман! Эй Худои ман! Эй муаллими Иброҳим маро илм биёмӯз, эй муфаҳҳими Сулаймон маро фаҳм ато намो!

اللهم رب الجبرائيل و ميكانيل واسرافيل, فاطر السموات والارض, عالم الغيب والشهادة, انت تحكم بين عبادك فيما كانوا فيه يختلفون, اهدني لما اختلف من الحق باذنك, انك تهدي من تشاء الى صراط مستقيم

Худоё! Эй Парвардигори Чабраил ва Микоил ва Исрофил, офарандаи осмонҳову замин, огоҳ ва донандаи ниҳону ошкор! Ту ҳукм хоҳӣ кард байни бандагонат дар он чи, ки миёни худ ихтилоф мекарданд. Маро бо иродаву изни худат аз барои чизҳои ихтилоф кардашуда ба сӯи ҳақ ҳидоят фармо. Дар ҳақиқат, Ту ҳар киро бихоҳӣ, ба роҳи рост ҳидоят мекунӣ!

Пас, тавфиқ аз ҷониби Худо нозил мегардад ва дарҳои баста боз гашта ва бо кӯмаки илоҳӣ масъалаҳои душвор ҳаллашон осон хоҳад шуд.

Чӣ пок аст Худои меҳрубониаш бекарон!

Дурахш: Хушбахттарин кас ҳамон аст, ки хушбахтии дигаронро дидан меҳаҳад.

Қило: Дар мавриди ҳуқуқи занон аз Худо битарс!

Дастмонаи нӯҳум:

Ғофил мабош!

Хоҳару модари азизу меҳрубон! Аз ғофилон мабош, зеро ғафлатпазирию бепарвой ва нодонию беҳабарӣ ин дурӣ аз ёди Худост. Аз тарк намудани намоз, сар тофтан аз тиловати Қуръон, дурию канорагирӣ аз маҳфилҳои маърифатӣ ва дарсҳои пурсуд бипарҳез, зеро нодон мондану бемаърифат гаштан сабаби ғофил шудану саҳт гаштани дил ва зангор бастани он аст, ки наметавонӣ ҳақиқатро бишиносӣ, аз чизҳои мункару нафратангези ғасодиовар дурӣ ҷӯӣ ва аз дини Худо чизеро дарк намоӣ. Ҳамеша саҳтдилу парешон буда, хушдилӣ ва осудаҳолию хотирҷамъиро нахоҳӣ дид. Ин оқибатҳои ғофил монданат дар дунёст, пас охиратат чӣ гуна хоҳад буд?

Хоҳару модари меҳрубон! Ҳар гоҳ, ки ту аз омилҳо ва сабабҳои ғафлатмонӣ дурӣ ҷӯӣ, ҳамеша ва дар ҳама ҳол Худоро ҳозирӣ нозири гуфтору рафторат донӣ, забонатро ба зикру санову ситоиши Офаридагорат машғул дорӣ, аз забонат ҳамеша калимоти хайрхоҳона барояд, амалат инро нишон диҳад ва аз гуфтори беҳудаю ғайбату бадгӯиҳои дигарон парҳез намоӣ, пас зуд хоҳӣ дарёфт, ки чӣ гуна тӯро саодату хушии зиндагӣ фаро гирифтааст. Чунончи Худованд дар сураи Раъд мефармояд:

﴿أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾

«...Огоҳ бошед, ки дилҳо ба ёди Худо оромиш меёбанд».

(Сураи Раъд, ояти 28)

Дурахш: Мунтазир мабош, ки то хушбахт нашавӣ
табассум нахоҳӣ кард, лабханд бизан, то хушбахт шавӣ.

*****

*Гиряи мо беасар, нолаи мо норасост,
Ҳосили ин сӯзу соз як дили хуниннавоств.*

*Дар талабаи дил тапид, Дайру Ҳарам офарид,
Мо ба таманнои ӯ, ӯ ба тамошои мост.*

*Пардагӣён беҳиҷоб, ман ба худӣ даршудам,
Ишқи ғайрам нигар, майли тамошо кирост!*

*Мутриби майхона дӯи нуктаи дилкаш суруд,
Бода ҷашидан хатост, бода ҷашидан равост.*

*Зиндагии раҳравон дар таку тоз асту бас,
Қофилаи мавҷро ҷодаву манзил қучост.*

*Шӯълаи даргир зад бар ҳасу хошоки ман
Муришиди Румӣ, ки гуфт: "Манзили мо кибриёств".*

*****

Чило: Саодат ва хушбахтиро нигарон бош, на бадбахтиро!

Дастмонаи даҳум:

Табассум барои хушии зиндагист

Агар дилат пурандӯх гашта бошад, аммо бар лабон табассум дорӣ, пас, гӯё бо табассумат чизе аз андӯхи дилро кам карда ва даре ба сӯйи осудагӣ боз намудай.

Дар мавриди бо табассум мулоқот кардан ва бо лабханд сӯхбат оростан бо дигарон ҳеҷ гоҳ сустӣ нақун, онро пинҳон насоз ва ҳаргиз аз дигарон дареғаш мадор. Зеро нафси худро дар қафаси пур аз дарду алам ҷо намудай ва аз он қафас танҳо бо ҳамон табассум, ки даруни дил пинҳонаш намудай, бо ширингуфторию хушмуомилагӣ бо дигарон метавонӣ раҳо ёфт.

Чӣ хуш аст сухан он дам, ки бо табассум якҷост.

Стефан Чизол мегӯяд: «Табассум воқибӣ иҷтимоӣ аст».

Ас-Соиб дар ин бобат чунин мегӯяд:

– Агар бо мардум муошират кардан хоҳӣ, пас бо хушию латофат бо онҳо рафтор намо ва инро бидон, ки мардум дар мулоқотхояшон бо ту маҳорат ва каромати инсониро аз ту меҳоҳанд ва аз байни чунин маҳорату санъати кордонӣ табассуми туст, ки онро бо ҳама кас ва дар ҳар замон метавонӣ истифода намуд.

Агар ба рӯйи касе табассум намоӣ, гӯё ба он шахс зебӣ ва ҷамоли ҳаётро нишон дода, ба ӯ гумони нек намудай. Аммо бо турушрӯй ва бадқавақӣ бо мардум мулоқот намудан ҷунон аст, ки гӯё онҳоро шиканча дода ойинаи зиндагиашонро тира сохтай.

Хоҳари меҳрубон! Пас чаро худро сабабгори талхӣ
ва тирагӣ дар зиндагии дигарон мегардонӣ?

Дурахш: Он кас, ки мағзи бодом мецоҳад, бояд
пӯсти бодомро бишиканад.

*Ҳаст неку бади олам ҳама нӯст,
Он чӣ мағз аст дар ӯ, номи нақӯст.*

*****

*Назари ту ҳама тақсиру хирад кӯтоҳӣ,
Нарасӣ ҷуз ба тақозои Калимуллоҳӣ.*

*Роҳ кӯр аст, ба худ гӯта зан, эй солики роҳ,
Ҷодаро гум накунад дар таҳи дарё моҳӣ.*

*Ҳоҷате неши салотин набарад марди ғайор,
Чӣ тавон кард, ки аз кӯҳ наояд коҳӣ.*

*Мағзар аз нағмаи шавқам, ки биёбӣ дар пай
Рамзи дарवेशию сармояи шоҳанишоҳӣ.*

*Нафасам бо ту кунад, он чӣ ба гул кард насим,
Агар аз лаззати оҳи саҳарӣ огоҳӣ.*

*Эй фалак, чашими ту бебоку балочӯст ғанӯз,
Мешиносам, ки тамошои дигар мецоҳӣ.*

*****

ХОТИМА

Хоҳар ва модари азиз!

Акнун, пас аз хондани ин китоб, ки аз сафҳаи аввал то охир ҳама баҳри даъват ба сӯйи хушбахтию саодатмандӣ, чигунагии таслим шудан ба ризои Худо, рӯй овардан ба сӯйи ҳақиқати ин зиндагии кӯтоҳ ва ночиз аст, биё, то бо ҳам ин ғаму андӯҳ ва ҳама парешониҳои зиндагиро ба дарёи пурталотуме андозем, ки онҳоро ба баҳре, ки онро поён набошад, бирасонад. Ва ба ҳаёте, ки пур аз хушиҳо ва ба рӯзе, ки пур аз нури хуршед бошад ва ба рӯзе, ки ҳама паррандагон дар осмони обӣ пар зада, бо садои ширинашон мужда барои ҳаёти бефано мидиҳанд, рӯй биёварем.

Биё, то ки ҳадаф аз зиндагӣ дар ин дунёро дарк намуда, барои дунёе, ки дур аз андӯҳ ва пур аз саодати абадист, бикӯшем.

Ва пӯшида нест, ки он рӯз аз баландии кӯҳҳои орзуҳо дар водии ризо аз нидокунандаи сӯйи имон садое хоҳӣ шунид:

– Ту хушбахттарин зани дунё ҳастӣ!!!

Мундариҷа

Пешгуфтори мутарчим	3
Шиносой бо муаллифи китоб	5
Андеша ва дархости муаллиф аз хонанда.	5
Ҳада	7
Муқаддимаи муаллиф.....	8
Нигинҳо	11
Не, чунин макун !	13
Садбаргҳо.....	15
Гулҳо.....	18
Лаълҳо	20
Тиллоториҳо	41
Марворидҳо	57
Лӯълӯ	78
Дурдонаҳо	98
Забарҷадҳо	118
Ёкут.....	137
Гавҳар.....	157
Ҷавохир	175
Гӯшвораҳо	197
Марҷонҳо	214
Алмосҳо	232
Дастмонаҳо	248
Хотима.....	267

Китобҳои дигаре, ки аз ҷониби тарҷумони ин китоб таълиф, тарҷума, таҳия ва баргардон шудааст:

1. Саду як қисса аз ҳаёти Муҳаммад (с).
2. Саду як қисса аз ҳаёти Абӯбакри Сиддиқ (р).
3. Саду як қисса аз ҳаёти Умар (р).
4. Саду як қисса аз ҳаёти Усмон (р).
5. Саду як қисса аз ҳаёти Алӣ (р).
6. Саду як қисса аз ҳаёти Умар ибни Абдулазиз (р).
7. Тафсири мухтасари Хатлонӣ, дар се ҷилд.
8. Таърихи хулафои рошидин: Абубакр (р) ва Умар (р).
9. Таърихи хулафои рошидин: Усмон (р) ва Алӣ (р).
10. Шинохт ва мақоми саҳоба (р) дар Ислом.
11. Оиша - пешвои бонувони мӯъмин ва дӯстдоштатарин ҳамсари Паёмбари оламин (с).
12. Панҷоҳ амале, ки шариат занонро аз он боз медорад.
13. Бонувони хонадони нубувват.
14. Аниси занони покдоман.
15. Даҳ ёрӣ биҳишт.
16. Чӣ бояд кард, то ҳамсарат туро дӯст дорад?
17. Бисту панҷ суол аз неъмат ва азоби қабр.
18. Ҳазор ҳикмат.
19. Лаънатшудагон дар ҳадисҳои набавай.
20. Моҳи Рамазон, истиқбол ва зинда доштани он.
21. Одоб ва хусусиятҳои моҳи Рамазон.
22. Фазилати шаби Қадр ва даҳаи моҳи Рамазон.
23. Амирулмӯъминин Ҳасан ибни Алӣ ибни Абутолиб (р): шахсият ва асри ӯ.
24. Кӯдаконе дар атрофи паёмбар (с).
25. Луълӯъ ва марҷон, аҳодиси муштаракӣ саҳеҳи Бухорӣ ва Муслим.
26. Зиндагиномаи имомон.
27. Шарҳи ақидаи аҳли суннат ва ҷамоат.
28. Биҳишт.
29. Сирати комили Ҳусайн (р) аз вилодат то шаҳодат.
30. Суханварони Балх.
31. Суханварони Ҳирот.
32. Суханварони Ғазнӣ.

Варақаи иртибот байни хонанда ва Васатият

Ассалому алайкум ва раҳматуллоҳи Таъоло ва баракотуху. Хонандаи гиромӣ, хоҳишмандем саволномаи зеринро бо ҷавобҳои дақиқ пур намоед. Ин саҳифаро бурида ба нишониҳои электронии мо ирсол намоед ва як китоби тоза ба нашррасидаи моро ройгон дарёфт хоҳед кард.

Ному насаб: _____

Вазифа: _____

Маълумот: _____

Суроға: _____

Телефон: _____

e-mail: _____

– Дар бораи ин китоб _____

(номи китоб)

аз кучо хабардор шудед?

а) аз китобхона ☐

б) аз рафиқон ☐

в) аз эълону реклама ☐

г) аз намоишгоҳ ☐

– **Ин китобро аз кучо харидед?**

Номи китобхона, намоишгоҳ ё фурӯшгоҳ _____

Назари шумо дар бораи услуби китоб

а) оддӣ ☐

б) хуб ☐

в) оли ☐

(лутфан тавзеҳ бидиҳед, барои чӣ?) _____

– **Назари шумо дар бораи сифати китоб:**

а) оддӣ ☐

б) хуб ☐

в) оли ☐

(лутфан тавзеҳ бидиҳед, барои чӣ?) _____

– **Назари шумо дар бораи нархи китоб:**

а) арзон ☐

б) муносиб ☐

в) гарон ☐

(лутфан тавзеҳ бидиҳед, барои чӣ?) _____

– Дар оянда дар кадом мавзӯҳо китоб хондан мехоҳед?

Ин китоб шояд аз хатогихои лафзӣю техникӣ оӣ набошад. Агар шумо дар он саҳву хатое мушоҳида намудед, лутфан дар ҷадвали зерин қайд намоед. Назари шуморо ҳатман дар ҷопҳои оянда ба инобат хоҳем гирифт.

Сатр ва рақами саҳифа	хато	дуруст

Почтаи электронӣ:
wasatiyat@gmail.com, wasatiyat@yahoo.com
wasatiyat@mail.ru

Барои баҳрабардории бештар аз китобҳои мо аз сомонии интернетии "ВАСАТИЯТ" истифода намоед:
www.wasatiyat.tj
www.wasatiyattj.com

Ҳадафҳои Бунёди ҷамъиятии «Васатият»

Бунёди ҷамъиятии «Васатият» мутобиқи қонунгузорию амалкунандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолияти худро ба роҳ монда, ҳадафҳои асосии он иборатанд аз:

– Баланд бардоштани савияи илмию фарҳангии миллати тоҷик.

– Таҳқиқ ва омӯзиши таъриху тамаддуни шарқӣ бо услубҳои тоза ва замонавӣ.

– Расонидани аҳкоми дини мубини ислом тавасути нашри китобҳои пурмӯҳтаво ва асил дар партави **Қуръон ва Суннат** ва мутобиқи мазҳаби **Имоми Аъзам Абӯханифа (р)**.

– Муттаҳид сохтани тамоми мардуми Тоҷикистони азиз новобаста аз миллату наҷод дар атрофи **қонун ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон**.

– Хидмати содиқона ба миллату давлати куҳанбунёди тоҷик ва зиддият ба ҳар гуна ихтилофу зухуроти номатлуб.

– Нашри китобҳои асилу нобе, ки аз гузаштагонӣ солеҳамон ба мо расидааст.

Албатта имони комил ва яқин дорем, ки бо ёрии Худованд ба ин ҳадафҳо муваффақ хоҳем шуд. Аз ин хотир ҷамагонро ба хондани чунин китобҳо тавсия менамоем, то аз ҳар гуна инҳирофот ва қачравӣ солим бимонем ва обурӯю эътибори миллати азизамонро ҳифз намуда, парчами давлати соҳибистиклоламонро боз ҳам баландтар бардорем.

Райёсати Бунёди ҷамъиятии «Васатият»

Номи китоб:

Муаллиф:

Тарҷума ва таҳияи:

Муҳаррири масъул:

Муқоисаи матн бо асли арабӣ:

Тарроҳ:

Ҳуруфчинон:

Матбаа:

Таърихи чоп:

Теъдод:

ХУШБАХТТАРИН ЗАН ДАР ОЛАМ

Оиш ибни Абдуллоҳ ал-Қарнӣ

Муҳаммадиқболи Садриддин

Файзулло Бобоев

Файзуллоҳи Аҳё

Абдулҳанони Абдурахмон

Фаридуллоҳи Исмадуллоҳ

Меҳробонуи Раҳимбек

ЧДММ «Сифат-Офсет»

07.12. 2009

500 нусха

